

श्रीगणेशायनमः ॥ हरिः ॐ हृषेत्वोर्जेत्वावायवस्योपायवस्थदेवोवः
 सविताप्राप्यतु श्रेष्ठतमायुर्कर्मण आप्यायध्वमक्षियादेवभागभूर्जस्वतीः
 पर्यस्वतीः प्रजावतीरनमीवाअयक्षमाभावस्तेनईशतुमाघशः सोरुद्रस्यह
 तिः परिवोचुणकुध्रुवाअस्मिन्गोपतौ स्यातबुद्धीर्जमानस्यपशूनपाहि
 ॥ १ ॥ यज्ञस्यघ्राषदसिप्रत्युष्टः रक्षः प्रत्युष्टाअरातयः प्रयस्मगाद्विषणा
 बार्हिरच्छमनुनाकृतास्वधयावितष्टातआवहंतिकवयः पूरस्तादिवेभ्योजु
 ष्ठमिहवर्हिरासदैववानोपरिषूतमसिबर्षवृद्धमसिदेवबर्हिर्मात्वानवज्जा
 तिर्यक्पूर्वतेराध्यासमाच्छेत्तातेमारिषुदेवबर्हिः शतवल्गविरेशहसहस्रव
 ल्गाविवयः रुहमपृथिव्याः संपृचः पाहिसुसंभृतात्वासंभराभ्यामुद्य
 स्मासीन्द्राण्यैसनहनपुषातेग्रंथिग्रन्थानुसंतमास्थ्यादिद्रस्यत्वाबाहुभ्यामुद्य
 च्छेबृहस्पतेमध्नाहराम्युवैतरिक्षमन्विहिदेवंगुममसि ॥ २ ॥ शुंघध्वदै

बहूनामसंद्दशी ॥ इदं विष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदं ॥ समूढमस्य पा-
 सुरइरावतीधेनुमतीहिभूतं सूर्यवसिनीमनवेयशस्ये ॥ व्यस्कञ्चाद्रोदु-
 सीविष्णुरेतेदाधारपृथिवीमभितोसूयैः ॥ प्राचीप्रतमध्वरंकल्पयंती
 ऊर्ध्वज्ञानयतंमाजीह्णितमत्ररमेथावर्षमन्पृथिव्याद्विवोवाविष्णवुतवा
 पृथिव्यामहोवाविष्णवुतवातरिक्षाद्वस्तौपृणस्वबहुभिर्वसव्यैराप्रयच्छ
 दक्षिणादोतसव्यात् ॥ विष्णोर्नुकंवीर्याणिप्रवोचंयः पार्थिवा निविममेर
 जा सियो अस्कंभायदुत्तरं सधस्थं विचक्रमाणस्त्रयोऽरुणायो विष्णोरशट्
 मसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः श्यप्तैस्त्रयो विष्णोस्सूरसि विष्णोर्ध्रुवमसि वै
 णवमसि विष्णवेत्वा ॥ ५ ॥ रक्षो हणौ वलगहनौ विष्णवान्खनामीदम्
 हंतं वलगमुर्द्धपामि यन्नः समानो यमसमानो निचखानेदमेनुमधरं करोमि
 योनः समानो योसमानो रातीयति गायत्रेण छंदुसाववाढो वलगः किमत्र भद्रं

ओ.स.।

[illegible]

दशस्थाप्सुषदोमहिनेकादशस्थतेदेवायज्ञमिमं जुषध्वं ॥ ओमासश्चर्षणी
 धृतोविश्वेदेवासुआगत ॥ द्वाश्चासौ द्वाजुषःसुतं ॥ भूमिर्भस्माद्यौर्वैरि
 पांतीरिक्षंमहित्वा ॥ उपस्थेतेदेव्यदितेभिर्मन्नादमन्नाद्यायादधे ॥ आयं
 गौःपृश्निरकमीदस्यनन्मातरं पुनः ॥ पितरंचप्रयन्सुवः ॥ त्रिंशद्वासु
 विराजतिवाक्पतंगायज्ञिश्रिये ॥ प्रत्यस्यवहद्युभिः ॥ अस्यप्राणादपा
 नृत्यंतश्चरतिरोचना ॥ व्यख्यन्महिषःसुवः ॥ अस्यप्राणादपा
 जिह्वाःसप्तर्षयःसप्तधामप्रियाणि ॥ सप्तहोत्राःसप्तधात्वायजंति सप्त
 योनीरापृणस्वाघृतेन ॥ पुनरूर्जानिर्वतस्वपुनरम्नइषायुषा ॥ पुनर्नःपा
 हिविश्वतः ॥ सहस्रयानिर्वतस्वाग्नेपिन्वस्वधारया ॥ विश्वप्सियाविश्वत
 स्परि ॥ चित्रावसोस्वास्तितेपारमशीय ॥ १० ॥ ममनामप्रथमंजातवेदःपि
 तासुताचदधतुर्थदग्ने ॥ तत्त्वंविभ्राहिपुनरामदैतोस्तवाहं नाम बिभराण्यग्ने ॥

ममनामत्तवचजातवेदोवाससीइवविवसन्नौगैचरावः ॥ आयुषेत्वजीव
सेवयंयथायथंविपरिदधावहेपुनस्ते ॥ नमोऽग्रेप्रतिविद्यायनमोनाष्ट
प्रायनमःसुम्राजे ॥ अषाढोअग्निर्वहृद्व्याविश्वजित्सहैत्यश्रेष्ठेगंवर्चः ॥
संमामायुषासंगौप
द्वपितारोअग्नेदेवास्त्वामाहुतयस्त्वद्विवाचनाः ॥ सहस्रासातमः ॥
त्यनसुहितेमाधाः ॥ अयमग्निःश्रेष्ठतमोयंभगवत्तमोयस्सहस्रासातमः ॥
अस्माअस्तुसुवीर्यं ॥ मनोज्योतिर्जुषतामाज्यंविच्छिन्नयज्ञस्समिदं
तु ॥ याइष्टाउषसोनिष्पुचश्चताःसंदधामिहविषाद्यतेन ॥ पर्यस्वतीरेव
धयःपर्यस्वद्वीरुधांपयः ॥ अपांपयसोयत्पयस्तेनमामिद्रुसस्सृज ॥
अग्नेव्रतपतेव्रतंचरिष्यामितच्छुकेयंतन्मैराध्यतां ॥ अग्निहोतारमिह
तच्छुवेदेवान्युज्ञियानिहयानहवामहे ॥ आयंतुदेवाःसुमनस्समानावि
यंतुदेवाहविषोमैअस्य ॥ कस्त्वानुनाक्तिसत्वायुनक्तुयानिघ्नमकपालान्यु

पितृन्तुलुविदत्रा॥ अपीतयेमेनयेसधमादुमदंति ॥ मनोन्वाहुवामहेना
 राश॥ सेनस्तोमेनपितृणांचमन्मभिः ॥ आनएतुमनःपुनःकृत्वेदक्षाय
 जीवसे ॥ ज्योक्चसूर्येदृशे ॥ पुनर्नःपितरोमनोददातुदेव्योजनः ॥
 जीवन्वात॥ सचेमहि ॥ यदुतारैक्षंपृथिवीसुतद्यांयन्मातरं पितरंवाजिहि॥
 सिम ॥ अभिर्मातस्मादेनसोगाहंपत्यःप्रसुंचतुदुरितायानिचकमकरोतु
 मामनेनसं ॥ १३ ॥ यथासति ॥ सुगंमेषायमेण्याअवांबरुद्रमदिमह्य
 वेदुवंत्र्यंबकं ॥ यथानःश्रेयसःकृद्यथानोवस्यसःकृद्यथानःपशुमतः
 कृद्यथानोव्यवसाययात् ॥ त्र्यंबकंयजामहेसुगंधिपुष्टिवर्धनं ॥ उर्वारु
 कामिवर्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमासृतात् ॥ एषतेरुद्रभागस्तंजुषस्वतेनावसे
 नपरोमूर्जवतोतीह्यवततधन्वापिनाकहस्तःकृत्तिवासाः ॥ प्रणोद्वीसर
 स्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती ॥ धीनामवित्र्यवतु ॥ आनोद्विवोबृहतःपर्व

तादासरस्वतीयजतागंतुयज्ञं ॥ हवैद्वीजुजुषाणाघृताचीशगमानोवाच
 मुशतीशृणोतु ॥ बृहस्पतेजुषस्वनोहव्यानिविश्वदेव्य ॥ रास्वरत्नानि
 दाशुषे ॥ एवापित्रेविश्वदेवायवृष्णेयज्ञैर्विधेभूममसाहविभिः ॥ बृहस्पते
 सुप्रजावीरवंतोवयस्स्यामपतयोरयीणां ॥ १४ ॥ इतिप्रथमाष्टकःसमाप्तः ॥
 भवतिसाहस्रीवाएषालुक्ष्मीयदुष्टतोलुक्ष्मैयेवपशूनवरंध्रेयदासहस्रैपशून्
 न्प्राप्नुयादर्थवैष्णवंवासनमालभेतैतास्मिनैतत्सहस्रमध्यतिष्ठत्तस्माद्विषवा
 मनःसमीषितःपशुभ्यएवप्रजातिभ्यःप्रतिष्ठादंधातिकोर्हतिस्सहस्रैपशून्
 प्राप्नुमित्याहुरहोरात्राण्येवसहस्रं संपाद्यालभेतपशवः ॥ त्यांनुक्षत्रि
 याअवअदित्यान्याचिषामहे ॥ सुमृडीकाअभिष्टये ॥ वायोशतं
 हरीणांयुवस्वपोष्योणां ॥ उत्तवातिसहस्रिणोरथआयातुपाजंसा ॥ सइ
 ज्जेनेनसविशासजन्मनासपुत्रैर्वाजंभरतेधनानृभिः ॥ देवानांयःपितरमा

विवा॑सति॒श्रद्धा॑म॒नाह॒विषा॑ब्रह्म॒णस्पति॑ ॥ ससु॒ष्टुभा॑स॒क्रक॑ता॒गणे॑न॒वल॑
 र॒जफ॒लिग॑र॒वेण ॥ बृ॒हस्प॑तिरु॒स्रिया॑ह॒व्यसू॒दःक॑नि॒क्रद॒द्वाव॑शती
 नमा॒यिनु॑मनो॒जव॑सं॒वृष॑ण॒सुवृ॑त्किं ॥ येन॒शर्ध॑उ॒ग्रम॑व॒सृष्ट॑मे॒तित॑द॒श्चि
 त्स्वाहा॑स्त॒नय॑न्व॒र्षेभी॒मरा॑वृ॒त्स्वाहा॑न॒श॒न्यव॑स्फूर्ज॒द्विद्यु॑द्व॒र्षेत्वे॒षरा॑वृ॒त्स्वा
 हा॑तिरा॒त्रव॑र्षे॒न्यपू॑तिरा॒वृत्स्वाहा॑व॒हुहा॑यम॒वृषा॑दि॒तिश्रु॑तरा॒वृत्स्वाहा॑त॒पति॑व
 र्षे॒न्वरा॑डा॒वृत्स्वाहा॑व॒स्फूर्ज॑द्विद्यु॒द्वर्षे॑भ॒तरा॑वृ॒त्स्वाहा॑मा॒दावा॑शाःशु॒भ्युरा॑जि
 राः ॥ ज्योति॑ष्मती॒स्तम॑स्वरी॒रुद॑तीःसु॒फेनाः ॥ मि॒त्रभृ॑तःक्ष॒त्रभृ॑तःसु॒रा
 वा॒वस॑व्याअ॒ग्नेसो॑मसू॒र्य ॥ दे॒वाःश॑र्म॒ण्यामि॒त्रावरु॑णार्यमन् ॥ २ ॥ दे॒वाः

सपीतयोपांनपादाशुहेमन् ॥ उद्गोदत्तोद्भिर्भितद्विवःपुर्जन्यादुत्तरिक्षा
 दिवाचिन्तमःकृण्वन्तिपुर्जन्येनोदवाहेन ॥
 तृथिव्यास्ततोऽनोवृष्ट्यावत ॥ दिवाचिन्तमःकृण्वन्तिपुर्जन्येनोदवाहेन ॥
 आयनरःसुदानवोदद्राशुर्धेद्विवःकोशमचुच्यवुः ॥ उदरयथामरुतःस
 पृथिवींयद्युदन्ति ॥ आयनरःसुदानवोदद्राशुर्धेद्विवःकोशमचुच्यवुः ॥
 विपुर्जन्याःसृजन्तिरोदसीअनुधन्वनायतिवृष्टयः ॥ उदरयथामरुतःस
 मुद्रतोययंवृष्टिर्वयथापुरीषिणः ॥ नवोदद्याउपदस्यतिधेनवःशुभैया
 तामनुरथाअवृत्सत ॥ सृजावृष्टिद्विवाद्भिर्धेदीदुब्धयन्मः ॥ उद्गोद्भि
 थमजाबलेमसिसमृद्धिं ॥ उद्गोद्भिर्धेदीदुब्धयन्मः ॥
 व्यस्यनोद्गोद्भिर्धेदीदुब्धयन्मः ॥ उद्गोद्भिर्धेदीदुब्धयन्मः ॥
 विभागाः ॥ तद्गमयज्ञमवन्तुतद्गोद्भिर्धेदीदुब्धयन्मः ॥
 ॥ ३ ॥ मारुतमसिसमृत्तामोज्ज्वलितकृष्णवासःकृष्णतूष्णीधन्तएतद्वव
 पुष्टैरूपसंरूपएवभूत्वापुर्जन्यैर्वयतिरुमयतमरुतःश्रेयन्मायिनमितिप

श्वाह्रातंप्रतिमीवतिपुरोवातमेवजनयतिवृषस्यावरुध्यैवातनामानिजुहो
 तिवायुर्ववृष्ट्याईशेवायुमेवस्वनभागधेयनोपधावतिसएवास्मैपुर्जन्यवर्ष
 यत्यष्टौजुहोतिचतस्रौवेदिशश्चतस्रोवांतरद्विशाद्विगभ्यएववृष्टिःसंप्र
 च्यावयतिकृष्णाजिनेसंयौतिहविरेवाकरंतवेदिसंयौत्यवरुध्यैयतीनामद्य
 मानानांशीर्षाणिपरापतंतखजूरौअभवतेषांरसंऊर्ध्वोपतत्तानिकरी
 रण्यभवन्त्सौम्यानिवैकरीराणिसौम्याखलुवाआहुतिर्दिवोवृष्टिंच्यावय
 तियत्करीराणिभवंतिसौम्यैवाहुत्यादिवोवृष्टिभवरुंधेमधुषासंयौत्यपां
 वाएषओषधीनांरसोयन्मध्वभ्यएवौषधीभ्योवर्षत्यथोअभ्यएवौषधी
 भ्योवृष्टिंनिनयतिमांद्वाहाद्वाहतिरसंयौतिनामधेयैरेवनाच्छेत्यथोयथात्र
 यादसावेहीत्येवमेवनामधेयैराच्यावयतिवृष्णोअश्वस्यसुंदानमसिवृ
 ष्ठ्यैत्वोपनह्यामीत्याहुवृषावाअश्वोवृषापुर्जन्यःकृष्णइवखलुवैभूत्वावर्ष

तिरूपेनैव न ॥ समर्धयति वर्षस्यावर्धये ॥ ४ ॥ देवावसव्या देवाः शर्मण्या
 देवाः सपीतय इत्याबध्नाति देवताभिर्वान्वहं वृष्टि मिच्छति यद्विवर्षत्तावत्ये
 बहोतुव्ययं दिनवर्षेच्छोभते हविर्निवर्षेदहोरात्रेव मित्रावरुणावहोरात्राभ्यां
 खलुवपुर्जन्यो वर्षति नक्तं वा हि द्विवावावर्षति मित्रावरुणावेष्वेन भागधे
 येनोपधावति विवासा अहोरात्राभ्यां पुर्जन्य वर्षयतो मये धामच्छदे पुरो
 डाशमष्टाकपालं निर्वपेन्मारुतं ॥ सुप्तकपालं ॥ सौर्यमेककपालमग्निर्वाइ
 तो वृष्टिमुदीरयति मरुतः सृष्टानं यंति यदा खलु वा अस्मावादित्यो न्यङ्कुर इ
 मिः पर्यावर्तते वर्षति धाम्नाच्छदिव खलु वेभत्वावर्षयेतावद्वेवता वृष्ट्या इ
 शतेता एव स्वेन भागधेयेनोपधावति एवास्मै पुर्जन्य वर्षयंत्युतावर्षिष्यन्
 वर्षयेव सजावृष्टिं दिव आद्भिः समुद्रं पूणेत्याहिमाश्चेवामूश्वापः समर्धयत्य
 थो आभिर्वा मूरच्छेत्यज्जा असिप्रथमज्जालमसि समुद्रियमित्याह यथाय

जु॒रै॒वे॒त॒दु॒न्नं॑ भ॒य॒पृ॒थि॒वी॒मि॒ति॒व॒र्षा॒ङ्कां॒ जु॒हो॒त्ये॒षा॒वा॒ओष॑धी॒नां॒ वृ॒ष्टि॒व॒नि॒स्त
 ये॒व॒वृ॒ष्टि॒मा॒च्य॒व॒य॒ति॒ये॒द्वे॒वा॒दि॒वि॒भा॒गा॒इ॒ति॒कृ॒ष्णा॒जि॒न॒म॒व॒धू॒नो॒ती॒म॒ए॒वा
 स्मै॒लो॒काः॒प्री॒ता॒अ॒भी॒ष्टा॒भ॒व॒न्ति ॥ ५ ॥ उ॒शं॒त॒स्त्वा॒ह॒वा॒म॒ह॒उ॒शं॒तः॒स॒मि॒धी
 मा॒हि ॥ उ॒श॒न्न॒श॒त॒आ॒व॒ह॒पि॒तृ॒न॒ह॒वि॒षे॒अ॒त्त॒वे ॥ त्व॒सो॒म॒प्रा॒चि॒कि॒तो॒म
 नी॒षा॒त्व॒र॒जि॒ष्ठ॒म॒नु॒ने॒षि॒पं॒थो ॥ त॒व॒प्र॒णी॒ती॒पि॒त॒रो॒न॒इ॒दो॒द्वे॒षु॒र॒त्न॒म॒भ॒जं
 त॒धी॒रोः ॥ त्व॒या॒हि॒नः॒पि॒त॒रः॒सो॒म॒पूर्॒व॒क॒र्मा॒णि॒च॒क्रुः॒प॒व॒मा॒न॒धी॒रोः ॥ व॒न्व
 न्न॒वा॒तः॒प॒रि॒धी॒र॒पो॒णु॒वी॒रे॒भि॒र॒श्वै॒र्म॒ध॒वा॒भ॒वा॒नः ॥ त्व॒सो॒म॒पि॒तृ॒भिः॒सं
 वि॒दु॒नो॒नु॒द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी॒आ॒त॒तं॒थ ॥ त॒स्मै॒त॒इ॒दो॒ह॒वि॒षा॒वि॒धे॒म॒व॒य॒स्य॒सु
 प॒त॒यो॒र॒यी॒णां ॥ अ॒ग्नि॒ज्वा॒त्ताः॒पि॒त॒र॒ए॒ह॒ग॒च्छ॒त॒स॒दः॒स॒दः॒स॒द॒त॒सु॒प्र॒णी॒त
 यः ॥ अ॒त्ता॒ह॒वी॒षि॒प्र॒य॒ता॒नि॒व॒र्हि॒ज्य॒था॒रु॒चि॒स॒र्व॒वी॒रं॒द॒धा॒त॒न ॥ ब॒र्हि
 ष॒दः॒पि॒त॒र॒ऊ॒त्य॒र्वा॒ग्नि॒मा॒वो॒ह॒व्या॒च॒कृ॒मा॒जु॒ष॒ध्वं ॥ त॒आ॒ग॒ता॒व॒सा॒शं॒त॒मे॒ना

[illegible]

न्यैर्यमो अंगिरोभिर्बृहस्पतिर्ऋकभिर्वावृधानः ॥ याँश्च देवावावृधुर्येच
 देवान् त्स्वाहान्येस्वधयान्येमदंति ॥ इमं यमप्रस्तरमाहि सीदांगिरोभिः
 पितृभिः संविद्वानः ॥ आत्वामंत्राः कविशस्तावहत्वेनाराजन हविषामाद
 हुवेयः पिता तेस्मिन् यज्ञे बहिष्यानिषद्य ॥ अंगिरसोनः पितरो न वग्वा अथ
 वा णो भृगवः सोम्यासः ॥ तेषां वयँ सुमतो यज्ञिया नाम पिभेद्रसौमनसे
 स्याम ॥ ६ ॥ इति द्वितीयाष्टकः समाप्तः ॥
 परियस्ते पवित्रा त्स्वाहा कृतमिन्द्राय तं जुहोमि ॥ अध्वर्यो वा
 पोष उत त्मना ॥ यज्ञे यज्ञे न उदं व ॥ भक्षेहि माविश दीर्घायुत्वाय शतनुत्वा
 यराय रूपोषाय वर्चसे सुप्रजास्त्वाये हि वसो पुरो वसो प्रियो मे हृदोऽस्याश्चिनो

स्वाबाहुभ्या ऽसंध्यासंनृषाणासोमस्यतुप्यतुमंद्रास्वर्वाच्यदितिरनाहतशी
तिःकेतुर्गज्ञानावागजुषाणासोमस्यतुप्यत्वहेहिविश्वचर्षणेशंभूमयोभूस्वस्तिमाहरि
ष्णीवाक्जुषाणासोमस्यतुप्यत्वहेहिविश्वचर्षणेशंभूमयोभूस्वस्तिमाहरि
वर्णप्रचरक्रत्वेदक्षायराग्रपोषायमुवीरतायैमामाराजन्विबीभिषोमसो
हार्दित्विषावधीः ॥ वृषणेऽनुष्मायायुषेवचसे ॥ वसुमद्रणस्यसोमदेव
तेमतिविदःप्रातःसवनस्यगायत्रच्छंदसइंद्रपीतस्यनराश ऽसंपीतस्यपितृ
पीतस्यमधुमतउपहृतस्योपहृतोभक्षयामिरुद्रवद्रणस्यसोमदेवतेमतिवि
द्रोमाध्यंदिनस्यसवनस्यत्रिष्टुप्छंदसइंद्रपीतस्यनराश ऽसंपीतस्यपितृपीत
तस्यमधुमतउपहृतस्योपहृतोभक्षयामिरुद्रवद्रणस्यसोमदेवतेमतिवि
दस्तृतीयस्यसवनस्यजगतीछंदसइंद्रपीतस्यनराश ऽसंपीतस्यसोमदेवतेमतिवि
स्यमधुमतउपहृतस्योपहृतोभक्षयामिरुद्रवद्रणस्यसोमदेवतेमतिवि

वृषिण्ये ॥ भवावाजस्यसंगथे ॥ हिन्वेगत्राहरिवोगणान्मेमाविती
 तृषः ॥ शिवोमेससर्षीनुपतिष्ठस्वमाभेवाङ्नाभिभतिगाः ॥ अपाभसो
 मममृताअभमादर्मज्योतिरविदामदेवान् ॥ किमुस्मान्कृणवदरातिःकि
 मुधूर्तिरमृतमर्त्यस्य ॥ यन्मआत्मनोमिंदाभूदुगिस्तपुनराहार्जतिवेदुवि
 चर्षाणिः ॥ पुनरुगिश्चक्षुरदुत्पुनरिद्रोबृहस्पतिः ॥ पुनर्मेअश्विनायुवंच
 क्षुरार्धत्तमक्ष्योः ॥ इष्टयजुषस्तेदेवसोमस्तुतस्तोमस्यशस्तोक्थस्यहरिव
 तइंद्रपीतस्यमधुमतउपहृतस्योपहृतोभक्षयामि ॥ आपूर्यास्थामांपूरयत
 प्रजयाचधनेनच॥एतत्तेतयेचत्वामन्वेतत्तेपितामहप्रपितामहयैचत्वा
 मन्वत्रापितरोयथाभागंमदध्वनमोवःपितरोरसायुनमोवःपितरःशुष्मा
 युनमोवःपितरोजीवायुनमोवःपितरःस्वधायुनमोवःपितरोमन्यवेनमो
 वःपितरोद्यौरायपितरोनमोवोयएतस्मिन्लोकेस्थयुष्मास्तेनूयस्मिन्लो

केमातेनुयएतस्मिन्लोकेस्थययंतेषांवासिष्ठाभूयास्तुर्येस्मिन्लोकेहतेषां व
 सिष्ठोभूयासंप्रजापतेनत्वदेतान्यन्योविश्वाजातानिपरितावभू ॥ अत्का
 मास्तेजुहुमस्तद्वोअस्तुवयस्यामपतयोरयीणां ॥ देवकृतस्यैनसोवयज
 नमसिमनुष्यकृतस्यैनसोवयजनमसिपितृकृतस्यैनसोवयजनमस्यप्सुधौ
 तस्यसोमदेवतेनृभिः सुतस्येष्टयजुषस्तुतस्तोमस्यशस्तोवथस्ययोभक्षोअ
 श्वसनिर्योगोसनिस्तस्यतोपितृभिर्भक्षकृतस्योपेहृतस्योपेहृतोभक्षयामि
 ॥१॥ महीनांपयोसिषिविश्वेष्वादेवानांतनूः ध्यासमद्यपृषतीनां ग्रहं पृषतीनां
 ग्रहोसिविष्णोर्हृदयमस्येकमिषविष्णुस्त्वानुविचक्रमेभतिर्दृष्टाद्युतेन व
 धं तांतस्यमेष्टस्यवीतस्यद्रविणमार्गम्याज्योतिरसिवेश्वानरं पृश्निद्यदुधं ॥
 नयेदभ्योवृश्चेतयैश्चकर्मणानि जुहोतिसदस्यनिवतर्त्तृणाल्यस्मेदेवासो
 वपुषेचिकत्सतयमाशिरादंपतीवाममंश्नुतः ॥ पुमान्पुत्रो जायते विंदते व

स्वथविश्वेअरपाएधतेगहः ॥ आशीद्वायादंपतीवाममंश्रुतामरिष्टोरायः
 सचता९समौकसा ॥ यआसिंचतसंदुग्धंकुंभ्यासहेष्टेनयामन्नमतिजहा
 तुसः ॥ सर्पिर्ग्रीवीपीवर्यस्यजायापीवानःपुत्राअकृशासोअस्य ॥ सहजा
 निर्यःसुमखस्यमानंइंद्रायाशिर९सहकुंभ्यादात् ॥ आशीर्मूर्जमुतसुप्र
 जास्त्वमिषंदधातुद्रविण९सर्वचसं ॥ संजयन्धेत्राणिसहसाहमिंद्रकृष्वा
 नोअन्या९अधरान्नसपत्नान् ॥ २ ॥ भवयजमानायशयोः ॥ अग्निस्त्री
 णित्रिधातुन्याक्षेतिविदथाकविः ॥ सत्री९रेकादशा९इह ॥ यक्षच्चपि
 प्रयच्चनोविप्रोदूतःपरिष्कृतः ॥ नभंतामन्यकेससे ॥ इंद्राविष्णूह९हि
 ताःशंबरस्यनवपुरोनवतिचश्चाष्टं ॥ शतंवर्चिनःसहस्रचसाक९हथो
 अप्रत्यसुरस्यवीरान् ॥ उतमातामहिषमन्वेनदुमीत्वाजहतिपुत्रदेवाः ॥
 अथाब्रवीद्वृत्रमिंद्रोहनिष्यन्त्सखेविष्णोवितुरविक्रमस्व ॥ ३ ॥ अग्नेते

जस्विनतेजस्वीत्वदेवेषु भूयास्तेजस्वंतुमामायुष्मंतवचस्वंतमनुष्येषुकुरु
दीक्षायै च त्वा तपसश्च तेजसे जुहोमि ते जो विदसि ते जो माहासीन्माहं ते
जो हासिषं मामां ते जो हासीदिद्रौ जस्विन्नो जस्वी त्वदेवेषु भूया ओजस्वंतुमा
मायुष्मंतवचस्वंतमनुष्येषुकुरु ब्रह्मणश्च त्वा क्षत्रस्य चो जसे जुहोम्यो जो वि
दस्यो जो माहासीन्माहं मो जो हासिषं मामां मो जो हासी तस्यै भ्राजस्वि न
दस्यो जो माहासीन्माहं मो जो हासिषं मामां मो जो हासी तस्यै भ्राजस्वी
भ्राजस्वीत्वदेवेषु भूया भ्राजस्वंतुमामायुष्मंतवचस्वंतमनुष्येषुकुरु वायो
श्च त्वा पांच भ्राजसे जुहोमि सुवर्चिदसि सुवर्मा माहासीन्माहं सुवर्हसिषं
मामां सुवर्हसीन्मग्धिमे धामयि प्रजां मय्यग्धिस्ते जो दधातुमयि मे धामयि
प्रजां मयि द्रं द्रियं दधातुमयि मे धामयि प्रजां मयि सूर्यो भ्राजो दधातु ॥ ४ ॥
इंद्राग्नीमेवर्चः कृणुतां वर्चः सोमो बृहस्पतिः ॥ वचो मि विश्वे देवा वचो मि धत्त
मश्चिन्ना ॥ एतं युवानं परिबोदामि ते न क्रीडंती श्ररत प्रियेण ॥ मानः

शासजनुषासुभागरायस्पोषेणसमिषामदेम ॥ नमोमहिष्मउतचक्षुषेते
 मरुतांपितृस्तद्वहंगृणामि ॥ अनुमन्यस्वसुयजायजामजुष्टुदेवानामिदम
 प्समवृणीतपषाबृहन्नाद्रिरभवत्तदेषां ॥ पितावत्सानांपतिरद्विथानामथो
 पितामहतांगैराणां ॥ वत्सोजरायुक्प्रतिधृक्पीयूषआमिक्षामस्तुधृतम
 स्यरेतः ॥ त्वांगावौधृणतराज्यायत्वाह्वंतमरुतःस्वर्काः ॥ वर्षमन्क्षत्रस्य
 ककुभिर्दिशिश्रियाणस्ततोऽनडग्रीवमजावसूनि ॥ व्यर्धेनवाएषपशुनाय
 जतेयस्यैतानिनाक्रियंतएषहृत्वैसमृद्धेनयजतेयस्यैतानिक्रियते ॥ ५ ॥
 महीद्यौःपृथिवीचनइमंयज्ञमिमिक्षतां ॥ पिपृताज्ञोभरीमभिः ॥ धाता
 ददातुनोरयिमीशानो जगत्स्पतिः ॥ सनःपूर्णवावनत् ॥ धाताप्रजा
 याउत्तरायईशेधातेदंविश्वंभुवनंजजान ॥ धातापुत्रंयजमानायदातात

स्माउह्वयंघृतवद्विधेम ॥ धाताददातुनोरयिप्राचीजीवातुमक्षितां ॥
 वयंदेवस्यधीमहिमुमति ॥ सत्यराधसः ॥ धाताददातुद्राशुष्ववसूनिप्रजा
 कामायमीढुषेदुरोणे ॥ तस्मैदेवाअमृताःसंव्ययंतांविश्वेदेवासोअदितिः
 सजोषाः ॥ अनुमन्यतानमन्यमानाप्रजावत ॥ ग्रयिमक्षीयमाणं ॥ तस्यै
 वय ॥ हेडसिमापिभूमसानोदेवीसुहवाशर्मयच्छतु ॥ यस्यामिदंप्रदिशि
 गद्विरोचतेनुमतिप्रतिभूषंत्यायवः ॥ यस्याउपस्थउर्वतरिक्ष ॥ सानोदेवी
 सुहवाशर्मयच्छतु ॥ राकामह ॥ सुहवा ॥ सुष्टुतीहुवेशणोतुनःसुभगावो
 धतुत्सना ॥ सीव्यत्वपःसच्याच्छिद्यमानयाददातुवीर ॥ शतदायमुक्थं ॥
 यास्तैराकेसुमतयःसुपेशसोयाभिर्ददासिद्राशुष्ववसूनि ॥ ताभिर्नोअद्यसु
 मनाउपागहिसहस्रपोष ॥ सुभगेराणा ॥ कुहमह ॥ सुभगांविद्वानापसम
 स्मिन्त्यज्ञसुहवांजोहवीमि ॥ सानोददातुश्रवणंपितृणांतस्यास्तेदेविहवि

षाविधेम॥कुहर्देवानामसृत्तस्यपत्नीहव्यनोअस्यहविषश्चकेतु ॥ संद्राशु
 षेकिरतुभूरिवाम॥रायस्पोषचिकितुषेदधातु ॥६॥ तंतुतन्वन्नरजसोभानु
 मन्विहृज्योतिष्मतःपथोरंधाधियाकृतात् ॥ अनुल्बणंवयतजोगुवामपोम
 नुर्भवजनयादैव्यंजनं ॥ चित्तंचचित्तिश्चाकृतंचाकूतिश्चविज्ञातंचविज्ञा
 नंचमनश्चशक्करीश्चदर्शश्चपूर्णमासश्चबृहच्चरथंतरंचप्रजापतिर्जयानि
 द्रायवृष्णेप्रायच्छदुग्रःपृतनाज्येषुतस्मैविशःसमनमंतसर्वाःसुग्रःसहिह
 व्योबुभूर्व ॥ अग्निर्भतानामधिपतिःसमावतिद्रोज्येष्ठानायमःपृथिव्या
 वायुरंतरिक्षस्यसूयोदिवश्चंद्रमानक्षत्राणांबृहस्पतिर्ब्रह्मणोमित्रःसत्यानां
 वरुणोपा॥समुद्रःस्रोत्यानामन्न॥साम्राज्यानामधिपतितन्मावतुसोमओ
 षधीना॥सविताप्रसवाना॥रुद्रःपशूनांत्वष्टारूपाणांविष्णुःपर्वतानांमरु
 तोगुणानामधिपतयस्तेमांवतुपितरःपितामहाःपरेवरेततास्ततामहाइह

मोवत ॥ अस्मिन्नब्रह्मन्नास्मिन्क्षेत्रस्यामाशिष्यस्यापुणोधायामस्मिन्नकर्म
 न्नस्यादिवहृत्यां ॥ वास्तौष्पतेप्रतिजानीह्यस्मान्स्वाविशोअनमीवोभवानः ॥
 यत्त्वेमेहेप्रतितन्नो जुषस्वशन्नएधिद्विपेदशचतुष्पदे ॥ वास्तौष्पतेशगम
 यासु सदातिसक्षीमहिर्ण्वयागातुमत्या ॥ आवःक्षेमउतयोगेवरनोयुयं
 पातस्वस्तिभिःसदानः ॥ यत्तेअग्नेतेजस्तेनाहतेजस्वीभूयासंयत्तेअग्नेव
 चस्तेनाहंवर्चस्वीभूयासंयत्तेअग्नेहस्तेनाहर्हरस्वीभूयासं ॥ अभित्वा
 चस्तेनाहंवर्चस्वीभूयासंयत्तेअग्नेहस्तेनाहर्हरस्वीभूयासं ॥ त्वामग्नेपुष्कशदध्य
 देवसवितुरीशानंवार्योणां ॥ सदावन्नभागमीमहे ॥ त्वामग्नेसहस्रिणोवाजस्यश
 र्थवानिरमंथत ॥ मधोविश्वस्यवाघतः ॥ अयमग्निःसहस्रिणीवाजस्यश
 तिनृस्पतिः ॥ मधोक्विरीर्योणां ॥ ७ ॥ इति तृतीयाष्टकः समाप्तः ॥
 युञ्जानः प्रथमं मनस्तत्त्वाय सविता धियः ॥ अग्निर्ज्योतिर्निचाय्य पृथिव्या
 अध्या भरत ॥ युक्त्वाय मनसा द्रुवान्सुवयतो धिया दिवं ॥ बृहज्ज्योतिः क

रिप्यतः सविता प्रमुवातिता ॥ युक्तेन मनसा वयं देवस्य सवितुः सवे ॥ सु
 वर्गे या यशस्त्रये ॥ युंजते मन उत युंजते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ॥
 व्यनमो भविष्यो कायति पृथ्व्य वसूराः ॥ शृण्वंति विश्वे अमृतस्य पुत्रा आये
 धामा निदिव्यानि तस्थुः ॥ यस्य प्रयाणमन्वन्य इद्य युर्देवा देवस्य महिमान्
 मर्चतः ॥ यः पार्थिवानि विमर्से स एतं शोरजा ॥ सि देवः सविता महि त्वना ॥
 देव सवितुः प्रमुवयज्ञं प्रमुवयज्ञपतिं भगाय दिव्यो गंधर्वः ॥ केतपूः केतन्नः
 पुनातु वाचस्पतिर्वाचमद्य स्वदातिनः ॥ इमन्नो देव सवितर्यज्ञं प्रमुवदेवा
 नुव ॥ सखि विद ॥ सत्राजितं धनजितं सुवर्जितं ॥ ऋचास्तोम ॥ समर्धय
 गायत्रेण रथं तुरं ॥ बृहद्गायत्रे वर्तनि ॥ देवस्य त्वासवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वा
 ह्नुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां गायत्रेण छंदसा ददं गिरस्वदाभिरासि नारैरसि पृथि

व्याःसुधस्थादुग्निपुरीष्यमंगिरस्वदाभरत्रैष्टुभेनत्वाछंदसाददंगिरस्वत्व
 भिरसिनारिरसित्वयावयसुधस्थआग्निशकैमखनितुंपुरीष्यजागतेन
 त्वाछंदसाददंगिरस्वद्वस्तआधायसविताविभ्रदग्निहिरण्ययी ॥ तथा
 ज्योतिरजस्रमिदग्निखात्वीनआभरानुष्टुभेनत्वाछंदसाददंगिरस्वत्व ॥१॥
 योगेयोगेतवस्तरवाजेवाजेहवामहे ॥ सखायइंद्रमृतेये ॥ ओषधयःप्रति
 मोदध्वमेनंपुष्पावतीःसुपिप्पलाः ॥ अयंवोगभैऋत्वियःप्रलसुधस्थ
 मासदत् ॥ हिरण्यगर्भःसमवर्तताग्रेभतस्यजातःपतिरेकआसीत् ॥ सदा
 धारपृथिवीद्यामृतेमांकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ यःप्राणतोनिमिषतोमहि
 त्वैकइन्द्राजगतोबभूव ॥ यईशेअस्यहृिपदुश्चतुष्पदःकस्मैदेवायहविषा
 विधेम ॥ यआत्सदाबलुदायस्यविश्वउपासतेप्राशिष्यस्यदेवाः ॥ यस्य
 ह्यायामृतंयस्यमृत्युःकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ यस्येमेहिमवतोमहित्वा

यस्यसमुद्रं रसया सहाहुः ॥ यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै देवाय हविषा
 विधेम ॥ यं क्रंदसी अर्वसा तस्तमाने अभ्यक्षेतां मनसारे जमाने ॥ यत्रा
 धिसूर उदितौ व्येतिकस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ येन द्यौरुद्रा पृथिवी च दृढे
 येन सुर्वस्तभितये न नार्कः ॥ यो अंतरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा
 विधेम ॥ आपो ह्यन्महती विश्वमायं दक्षं दधाना जनयंती रभिं ॥ ततो देवा
 नां निरवर्तता सुरेकः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ यो देवेष्वधि देव एक आसीत् कस्मै देवाय ह
 इय दक्षं दधाना जनयंती रभिं ॥ पावी रवी कन्या चित्रायुः सरस्वती वीरपत्नी धियं धातुः ॥
 विषा विधेम ॥ पावी रवी कन्या चित्रायुः सरस्वती वीरपत्नी धियं धातुः ॥
 माभिरच्छिद्रं शरणं सजोषा दुराधर्षं गृणते शर्मयं सत् ॥ २ ॥ अग्ने
 भ्यावर्तिन्नभि नु आवर्त स्वायुषावर्चसा सन्या मे धया प्रजया धनेन ॥ अग्ने
 अंगिरः शतं ते संत्वा वृतः सहस्रं त उपावृतः ॥ तासां पोषस्य पोषेण पुनर्नो

नष्टमाकृधिपुनर्नोर्गधिमाकृधि ॥ पुनरुत्वादित्यारुद्रावसंवःसमिधतांपुन
 ब्रह्माणोवसुनीथयज्ञैः ॥ घृतेनत्वंतुवोवर्धयस्वसत्याःसंतुयजमानस्य
 कामाः ॥ अपेतवीतुविचसर्पतातोयेत्रस्थपुणायचतूतनाः ॥ अदा
 द्विदंयमौवसानंपृथिव्याअर्कक्षिमांपितरौलोकमसै ॥ इडामग्नेपुरुद
 दिदंयमौवसानंपृथिव्याअर्कक्षिमांपितरौलोकमसै ॥ स्यान्नःसनुस्तनयोविजावाग्ने
 सस्मनिंगोःशश्वत्तमहवमानायसाध ॥ स्यान्नःसनुस्तनयोविजावाग्ने
 सातेसुमतिर्भूत्वसे ॥ अयंत्योनिकृत्वियोयतोजातोअशेचथाः ॥ तंजा
 नन्नग्नआरोहाथानोवर्धयारुधि ॥ असुन्वंतमयजमानमिच्छस्तेनस्येत्यांत
 स्कर्स्यान्वेषि ॥ अन्यमस्मादिच्छसातइत्यानमोदेविनिकृतेतुभ्यमस्तु ॥
 देवीमहंनिकृतिंवदमानःपितेवपुत्रंदसेवचोभिः ॥ विश्वस्ययाजायमान
 स्यवेदुशिरःशिरःप्रतिसुगीविचष्टे ॥ संतेपयासिसमुद्यंतुवाजाःसंवृष्णि
 यान्यभिमातिषाहः ॥ आप्यायमानोअमृतायसोमदिविश्रवास्तुतमा

निधिष्व ॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विशीमतः सुरुचो विन आवः ॥ सन्नु
 श्रिया उपमा अस्य विष्ठाः स तश्च यो निमस तश्च विवः ॥ द्रुप्सश्चस्कंदपृथि
 वीमनुद्यामिमंचयो निमनयश्च पूर्वः ॥ तृतीयो यो निमनुसंचरंतं द्रुप्सं जुहो
 म्यनुसप्तहोत्राः ॥ मरुतीयस्य हि क्षये पाथादिवो विमहसः ॥ ससुगोपात
 मोजनः ॥ ३ ॥ इयमेव साया प्रथमा व्योच्छदंतरस्यांचरति प्रविष्टा ॥
 वधूर्जजाननवगजनित्री त्रय एनां महिमानः संचते ॥ छंदस्वती उषसापेपि
 शाने समानं यो निमनुसंचरती ॥ सूर्यपत्नी विचरतः प्रजानती केतुं कृण्वाने
 अजरेभूरिरतसा ॥ ऋतस्य पंथामनुति स आगुख्यो घर्मा सोऽनुज्योति
 षागुः ॥ प्रजामेकारक्षत्यूजमेकाव्रतमेकारक्षति देवयूनां ॥ अग्निमीडे
 पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं ॥ होतारं रत्नधातमं ॥ अबोध्याग्निः समिधा
 जनानां प्रतिधेनुमिवायती मुषासं ॥ युक्ता इव प्रवयामुञ्जिहानाः प्रभानवः

सिखतेनाकमच्छ ॥ ४ ॥ प्रजापतिर्मनसांधोच्छेतोघ्रातादीक्षायाँस
 विताभृत्यांपषासौमक्रयण्यावरुणउपनद्धोसुरःक्रीयमाणोमित्रःक्रीतःशि
 पिपिष्टआसोदितोनरंधिषःप्रोह्यमाणोधिपतिरागतःप्रजापतिःप्रणीय
 मानोभिराग्नीध्रिवृहस्पतिराग्नीध्रात्प्रणीयमानुद्गोहविधानेदितिरासादि
 तोविष्णुरुपावद्वियमाणोथवोपोत्तोयमोभिषुतोपूतपाओधयमानोवायुः
 पृथमानोमित्रःक्षीरश्रीर्मथीसक्तुश्रीर्वैश्वदेवउन्नीतोरुद्रआहुतोवायुरावृत्तो
 नचक्षाःप्रतिख्यातोमक्षआगतःपितॄणानाराज्ञ ५ सोसुरात्तःसिंधुरवभृथ
 मवप्रयन्त्यमुद्गोवगतःसलिलःप्रधुतःसुर्वरुदचंगतः॥ ५ ॥ बृहत्सामक्षत्र
 भृद्धृद्धृष्णियंत्रिष्टुभौजःशुभितमुग्रवीरं ॥ इन्द्रस्तोमैनपंचदशेनमभ्यमि
 दंवातेनसगरेणरक्ष ॥ अश्मन्मूर्जपर्वतेशिश्रियाणांवातेपुर्जन्येवरुणस्यशु
 ष्मे ॥ अद्ध्यओषधीभ्योवनस्पतिभ्योधिंसंभृतांताम्रइषमूर्जेधत्तमरुतःस

ॐ राणाः ॥ अहम् ॐ स्तेषु दुमुते शुभं चतुयं द्विष्मः ॥ समुद्रस्य त्वावाकं
यामे परिव्ययामसि ॥ पावको अस्मभ्य ॐ शिवो भव ॥ हिमस्य त्वाजरायुणा
मे परिव्ययामसि ॥ पावको अस्मभ्य ॐ शिवो भव ॥ उपज्मन्नुपैव तसेवत्तरं
नदीष्व ॥ अमे पित्तमपामसि ॥ मङ्गकिताभिरागहिसे मन्त्रोयज्ञं ॥ पाव
कवर्णं ॐ शिवं कृधि ॥ पावक आचितयं त्याकृपा ॥ क्षामं नरुरुच उपस्योन
भानुना ॥ तूर्वन्नयामन्ने तं शस्य नूरण आयोघुणे ॥ न तत्तृषाणो अजरः ॥
अमे पावकरोचिषामुद्रय देवजिह्वा ॥ आदेवान्वाक्षियक्षिच ॥ सनः
पावक दीदिवो मे देवा ॐ इहावह ॥ उपयज्ञं ॐ हविश्चनः ॥ अपामिदं न्यय
न ॐ समुद्रस्य निवेशनं ॥ अन्यते अस्मत्तपंतु हेतयः पावको अस्म ॐ शिवो भ
व ॥ नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वर्चिषे ॥ अन्यते अस्मत्तपंतु हेतयः
पावको अस्मभ्य ॐ शिवो भव ॥ नृषदेवदप्सुषदेवद्वनसे देवद्वर्वाहिषदेवद्व

सुवर्षेदुवद् ॥ येदेवादेवानां यज्ञियायज्ञियानां संवत्सरीणामुपभागासा
 ते । अहुतादोहविषोयज्ञे अस्मिन्स्वयं जुह्वंमधुनोघृतस्य ॥ येदेवादेवेष्व
 धिदेवत्वमायनयेब्रह्मणः पुरएतारो अस्य ॥ येभ्यो न ते पवते धाम किंच न ते
 द्विवोनपृथिव्या अधिस्तुषु ॥ प्राणदा अपानदा व्यानदा श्वेक्षुदा विचोदाव
 रिवोदाः ॥ अन्यं ते अस्मत्पंतु हेतयः पावको अस्मभ्यं शिवो भव ॥ अग्नि
 स्तिग्मेन शोचिषायं सुद्विश्रंध्यन्निणं ॥ अग्निर्नो वसते रुयि ॥ सैना
 नीकेन सुविदत्रो अस्मे यष्टादिवा ॥ आयजिष्ठस्यस्ति ॥ अदब्धो गोपाउतनः
 परस्पा अभैद्युमदुतरे वादिदीहि ॥ ६ ॥ मनोयुजं वाजे अद्याहुवेम ॥ सनो
 नेदिष्टा हवन् नानि जोषते विश्वशैभुर्वसेसाधुकर्मा ॥ विश्वकर्म न हविषावा
 वृधानः स्वयं जस्वतनुं जुषाणः ॥ मुह्यं त्वन्ये अभितः सपत्ना इहास्माकं
 मघवांसुरि रस्तु ॥ विश्वकर्म न हविषावर्धनेन त्राता रमिद्रमकृणोरवृध्यं ॥

तस्मैविशःसमनमंतपूर्वीरयमुग्रोविह्व्योयथासत् ॥ समुद्रायवयुनायसिं
 धूनांपतयेनमः ॥ नदीनां॑सर्वीसांपित्रेजुहुताविश्वकर्मणेविश्वाहाम्
 त्यहविः ॥ इंद्रंविश्वा॑अवीवृधन्समुद्रव्यचसंगिरः ॥ रथीतम॑रथी
 नावाजाना॑सत्पतिं ॥ आजुहानःसुप्रतीकःपुरस्तादग्नेस्वांयोनि
 मासीदसाध्या ॥ अस्मिन्सधस्थेअधुत्तरस्मिन्विश्वेदेवायजमानश्चसी
 दत् ॥ आमावाजस्यप्रसवोजगम्यादाद्यावापृथिवीविश्वशंभू ॥ आमा
 गंतांपितरमातराचामासोमोअमृतत्वायगम्यात् ॥ स्वादुष॑सदःपित
 रैवयोधाःकुच्छे॑श्रितुःशक्तीवंतोगभीराः ॥ चित्रसेना॑इषुबलाअमृद्राःस
 तोवीराउरवोवातसाहाः ॥ ब्राह्मणासःपितरःसोम्यासःशिवेनोद्यावापृ
 थिवीअनेहसा ॥ पृषानःपातुदुरिताहंतावृधोरक्षामाकिर्नोअघश॑सई
 शत ॥ अहिरिवभोगैःपर्यतिबाहुंज्यायहितिंपरिबाधमानः ॥ हस्तवो

विश्वावयुनानि विद्वान् पुमान् पुमाँस्संपरिपातु विश्वतः ॥ उपश्वासास्य पृ
थिवीमृतद्यां पुरुत्रातेमनुतां विष्टितं जगत् ॥ सटुडुभेसजूरिंद्रेण वै देवैर्दुरा
द्वर्ष्यो अपसेधशत्रून् ॥ आमूरजप्रत्यावर्तयेमाः केतुमह्नुदुर्भिवो वदीति ॥
समश्चपर्णाश्वरैति नो नरोस्माकमिंद्रश्रुथिनो जायंतु ॥ यदक्रंदः प्रथमं जाय
मान उद्यन्त्समुद्रादुत वा पुरीषात् ॥ इयेनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यं
महिजातैर्तैर्बर्बन् ॥ यत्तेगात्रादुग्निना पच्यमानादुभिश्चूलं निहतस्थावधा
वति ॥ मातङ्गभ्यामाश्रिषुन्मातृणेषु देवेभ्यस्तदुशब्धो रातमरतु ॥ वाजे
वाजेवतवाजिनो नोधनेषु विप्रा अमृताऋतज्ञाः ॥ अस्य सध्वः पिबतमाद
यध्वंतृप्ताया तपथिभिर्देवयानैः ॥ पयः पृथिव्यां पय ओषधीषु पयोद्विव्यं
तर्क्षिंक्षे पयोधां ॥ पयस्वतीः प्रदिशः संतुमह्य ॥ ७ ॥ इति चतुर्थाष्टक समाप्तः ॥
अवरं रुध्रे संजानवदधात्यूर्वे मुंजालुर्जमेवास्या अपि दधात्यग्निर्देवेभ्यो नि

लायतुसर्कमुकंप्राविशत्क्रमुकमवदधाति यदेवास्यतत्रन्यक्तदेवावरुंध
 आज्येनसंयौत्येतद्वाअग्नेःप्रियं धामयदाज्यं प्रियेणैवेनंधास्त्रासमर्धयत्यथो
 तेजसावैकं कतीमादधाति माएवावरुंधशमीमयीमादधाति शात्यैसीदृत्वं
 मातुरस्याउपस्थइति तिसृभिर्जातमुपतिष्ठते त्रयं इमे लोका एण्वैवलोकं ज्वा
 विदंगच्छत्यथो प्राणानेवात्मन्धत्ते ॥ १ ॥ प्रजापतेरक्षयश्चयुतत्परापतत्तद
 श्वोभवद्यदश्वयुतदश्वस्याश्वत्वं तद्देवाअश्वमेधेनूनवप्रत्यदधुरेष्वैप्रजापति
 ५सर्वैकरोतियोश्वमेधेनूनयजते सर्व एव भवति सर्वस्य वा एषा प्रायश्चित्तिः स
 वस्य भेषज ५सर्वं वा एतेन पाप्मानं देवा अतर्न्नापि वा एतेन ब्रह्महत्या मतर
 न्त्सर्वपाप्मानं तरेति तरेति ब्रह्महत्या योश्वमेधेनूनयजते यउचैनमेवं वेदोत्तरं
 वैतत्प्रजापतेरक्षयश्चयुतस्मादश्वस्योत्तरतोर्वधांति दक्षिणतो न्येषां पशूनां वै
 तसः कटो भवत्यप्सु योनिर्वाअश्वोप्सु जोवेतसः स्वएवेनूनो नो प्रातिष्ठापय

तिचतुष्टोमस्तोमोभवतिस्रह्णवाअश्वस्यसक्थ्यावृहत्तद्देवाश्चतुष्टोमेनेव
 ॥ २ ॥ वसोधारां जुहोति
 प्रत्यदधुर्यच्चतुष्टोमस्तोमोभवत्यश्वस्यसर्वत्वाय ॥ २ ॥ वसोधारां जुहोति
 वसोर्मेधारासुदिवापुषाहूयतेघृतस्यवाएनेमुषाधारासुभिन्नलोकेपिन्वे
 मानोपतिष्ठतआज्येनजुहोति तेजोवाआज्यतेजोवसोधारां तेजसेवास्ते
 जोवरुंधेथोकामवैवसोर्धाराकामनेवावरुंधेयंकामयेतप्राणानस्यान्नाद्यं
 विच्छिद्यामिति विग्राहंतस्य जुहुयात्प्राणानेवास्यान्नाद्यं विच्छिनत्तियंकाम
 येतप्राणानस्यान्नाद्यं संतनुयामिति संतंतांतस्य जुहुयात्प्राणानेवास्यान्ना
 द्यं संतनोति द्वादशादृशानि जुहोति द्वादशमासाः संवत्सरः संवत्सरै
 वास्माअन्नमवरुंधेन्नचमश्नुमइत्याहुतद्वाअन्नस्य रूपं रूपेणैवान्नमवरुंधे
 धेन्निश्चमआर्पश्चमइत्याहुषावाअन्नस्य योनिः स योन्येवान्नमवरुंधेद्राणि
 जुहोति देवता एवावरुंधेयत्सर्वेषामुधमिद्रः प्रतितस्मादिद्रो देवतानां भूयि

चंमे ॥ सर्वाँ अग्नीँरप्सुषदो हवैवोमयिवचो बलमोजो निधत्त ॥ यदुदः
 संप्रयतीरहावनदताहते ॥ तस्मादानघोनामस्थतावोनामानि सिधवः ॥
 यत्प्रोषितावरुणेनताः शीभगँसुमवल्गत ॥ तदा मोदिद्वो वीयतीस्तस्मा
 दापो अनुस्थन ॥ अपकामँस्यदमाना अवीवरतवो हिकं ॥ इंद्रो वः शक्ति
 भिर्देवीस्तस्माद्राणामवोहितं ॥ एको द्विवो अप्यतिष्ठत्स्यंदमानायथावशं ॥
 उदानिषुर्महीरितितस्मादुदुकमुच्यते ॥ आपो भद्रा घृतमिदापं असुरभी
 षोमौ विभ्रत्यापुइत्ताः ॥ तीव्रो रसो मधुपृचा मरंगम आमो प्राणेन सहवर्च
 सागन् ॥ आदि तपस्याभ्युतवां शृणोम्यामाघोषो गच्छति वाङ्मनासां ॥
 मन्ये भेजानो अमृतस्य तर्हि हरिण्यवर्णा अतृपयदावः ॥ आपो हिष्ठा मयो
 भुवस्तान ऊर्जे दधातन ॥ महेरणां यचक्षसे ॥ यो वः शिवतमो रसस्तस्य
 भाजयते हनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥ तस्मा अरंगमामवो यस्य क्षयाय

जिन्वथ ॥ आपोऽजुनयथाचनः ॥ द्विविश्रयस्वातरिक्षेयतस्वपृथिव्या
 संभवब्रह्मवर्चसमसिब्रह्मवर्चसायत्वा ॥ मयिगृह्णाम्यग्रेअग्निं रायस्पो
 षयमुप्रजास्त्वायसुवीर्याय ॥ मयिप्रजामयिवर्चोदधाम्यारिष्टास्याम्भतनु
 वासुवीराः ॥ योनोअग्निःपितरोहृत्स्वैतरमर्त्योमर्त्याँआविवेश ॥ तमा
 त्मन्परिगृह्णामहेवयंमासोअस्माँअवहायपरागात् ॥ ५ ॥ इतिपंचमा
 ष्टकसमाप्तः ॥

नेष्टुःपत्नीमुदानयेत्याह्वानीदेवनेष्टुरिरेतोदधातिनेष्टुपत्नियामुद्रात्रासं
 ख्योपयतिप्रजापतिर्वाणुषयदुद्राताप्रजानांप्रजननायापउपप्रवर्तयतिरे
 तेवततसिचत्यरुणोपप्रवर्तयत्यरुणाहिरेतःसिच्यतेनमृकृत्योरुमुपप्रवे
 र्तयतियुदाहिनुमरुर्भवत्यथमिथुनीभवतोथरेतःसिच्यतेथप्रजाःप्रजा

यंते ॥ यन्मेमनः परागतं यद्वा मि अपरागतं ॥ राज्ञा सोमेन तद्वयमस्मासु
 धारयामसि ॥ १ ॥ इति षष्ठाष्टकः समाप्तः ॥
 आजिघ्नकलशं मद्युरुधारपयस्वत्यात्वा विशं त्विदं वः समुद्रमिव सिंधवः
 सामां सहस्रं अभज प्रजया पशुभिः सह पुनर्मां विशताद्रयिः ॥ लोकः सर
 स्वत्यायां त्येष वै देवयानः पंथास्तमेवान्वारो हं त्याक्रोश तोयां त्यवर्तिमेवान्य
 स्मिन् प्रतिषज्य प्रतिष्ठांगच्छंति यदा दशशतं कुर्वत्यथैकमुत्थानं शतायुः पु
 रुषः शतौ द्विय आयुष्ये वै द्विये प्राति तिष्ठंति यदा शतं सहस्रं कुर्वत्यथैकमुत्था
 नं सहस्रं संमिती वा असौ लोको मुमेव लोकमभिजयंति यद्वैषां प्रमीयेत य
 दावाजीये रन्नथैकमुत्थानं तद्वितीर्थं ॥ १ ॥ मयो भूर्वातो अभिवातु स्वा
 ऊर्जस्वती रोषधीरारिंशतां ॥ १ ॥ मयो भूर्वातो अभिवातु स्वा
 रुद्रमृड ॥ याः सरूपा विरूपा एक रूपा यासां मगिरि द्यानामो निवेद ॥

याअंगिरसस्तपसेहचक्रुस्ताभ्यःपर्जन्यमहिशमयच्छ ॥ यादेवेषुतनुमै
 रयंतयासाँसोमोविश्वारूपाणिवेद ॥ ताअसभ्यपयसापिन्वमानाःप्र
 जावतीरिन्द्रगोष्ठेरिहि ॥ प्रजापतिर्मह्यमेतारणोविश्वेदेवैःपितृभिः ॥
 संविदानः ॥ शिवाःसुतीरुपनोगोष्ठुमाकस्तासांवयंप्रजयासँसदेम ॥ किं
 इहधृतिःस्वाहेहविधृतिःस्वाहेहरंतिःस्वाहेहरमतिःस्वाहामहीमषुसुत्रामा
 णं ॥ २ ॥ किंस्विदासीत्पूर्वच्चितिःकिंस्विदासीत्बृहद्वयः ॥ द्यौरासीत्पूर्वच्चि
 स्विदासीत्पिशंगिलाकिंस्विदासीत्पिशंगिलाविशसीत्पलिप्पुला ॥ अग्निहिम
 कःस्विदेकाकीचरतिकउस्विज्जायतेपुनः ॥ किंस्विद्धिमस्यभेषजंकिं
 स्विदावपनंमहत् ॥ सूर्यएकाकीचरतिचंद्रमाजायतेपुनः ॥ पृच्छामित्वा
 स्यभेषजंभूमिरावपनंमहत् ॥ पृच्छामित्वापरमंतंपृथिव्याःपृच्छामित्वा

भुव॑नस्य॒नाभिं ॥ पृ॒च्छामि॒त्वावृ॒णोअ॒श्वस्य॑रेतः॒ पृ॒च्छामि॒वाचः॑ पर॒मं॒व्यो
 म ॥ वेदि॑माहुः॒ पर॒मतं॑ पृथि॒व्याय॒ज्ञमाहु॑ भुव॑नस्य॒नाभिं ॥ सोम॑माहुर्वृ
 णोअ॒श्वस्य॑रेतो॒ ब्रह्म॑व॒वाचः॑ पर॒मं॒व्योम ॥ ३ ॥ आब्र॑ह्मन्ब्राह्म॒णोब्र॑ह्म
 नुवो॑ढानु॒ङ्गानुः॑ स॒प्तिः पु॒रंधि॒र्योषा॑ जि॒ष्णूर्थे॒ष्ठाः स॒भेयो॒युवा॒स्यय॑ज॒मान
 वी॒रोजा॑यतां॒ निक॒ामे॒निक॒ामेनः॑ पु॒र्जन्यो॑वर्षतु॒ फलि॒न्यो न॒ ओष॑धयः प॒च्यंतां
 यो॒गक्षे॑मो॒नः क॒ल्पतां ॥ नमो॑ग॒येपृ॒थिवि॑वि॒क्षिते॒ लोक॑स्पृते॒ लोक॑म॒स्यैय॑ज॒मा
 ना॒यदे॑हि॒नमो॑वा॒यवै॒तरि॑क्ष॒क्षिते॒ लोक॑स्पृते॒ लोक॑म॒स्यैय॑ज॒माना॒यदे॑हि॒नमः
 सूर्यो॑यदि॒वि॒क्षिते॒ लोक॑स्पृते॒ लोक॑म॒स्यैय॑ज॒माना॒यदे॑हि ॥ ४ ॥ इति॑म॒त्र
 संहि॑तासप्तमाष्टकः समाप्तः ॥
 नमः॑ ककुभा॒र्यनि॑षंगि॒णैस्ते॒नाना॑प॒तये॒नमः ॥ नमो॑नि॒षंगि॒णइ॒षुधि॑मते

तस्कराणां पतयेनमः ॥ नमो निषंगिणे चेत्पुष्पिमतै च ॥ ये तीर्थानि व्रज
 इति सूकावतो निषंगिणः ॥ तेषां सहस्रयोजने वृधन्वा नितम्ससि ॥
 स इष्टुहस्तैः सनिषंगिभिर्वशीसं खोष्टासद्युधं द्वागेन ॥ सप्तसृष्टिजि
 त्सोमपाबो ह्युध्वैर्ध्वन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥ १ ॥ समिद्धस्य श्रयमा
 णः पुरस्ताद्भ्रमन्वानो अजरः सुवीरः ॥ आरे अस्मदमतिं बाधमान उच्छ्रय
 स्वमहते सौभगाय ॥ वनस्पते शतवल्गो विरोहसहस्रवल्गो विवृयः ॥ संह्रि
 हेम ॥ यं त्वायं स्वधितिस्तोति जानः प्रणिनायमहते सौभगाय ॥ संचेध्यं स्वग्नि
 व्येनदीदिहिरोचनेन विश्वाभाहिप्रदिशः पृथिव्याः ॥ संचेध्यं नृसं
 प्रवबोधयेन मुच्चतिष्ठमहते सौभगाय ॥ बृहस्पते सवितर्बोधयेन नृसं
 शितांचित्संतरां संधिशोधि ॥ वृधयेनमहते सौभगाय ॥ समृज्यमानमहते सौभ
 खंडायुवतिः सुपेशाघृतप्रतीकाभुवनस्यमध्ये ॥ समृज्यमानमहते सौभ

गाय ॥ नर्यप्रजामैगोपाय ॥ अमृतत्वायजीवसे ॥ जातांजनिष्यमा
 णांच ॥ अमृतैसत्येप्रतिष्ठितां ॥ अथब्राह्मणप्रारंभः ॥ ॐ उद्धन्यमा
 नमस्याअमिध्यं ॥ शन्नोमातापृथिवीतोकसाता ॥ शिवानःसंतुप्रदिशः
 श्रुतंस्तः ॥ स्योनमाविशंतुनः ॥ अमेरतश्चंद्रहिरण्यं ॥ अश्वःसंभू
 परिस्वसां ॥ तत्संभरन्नुत्तरतोनिधाय ॥ अतिप्रथच्छुंदुरितितरेयं ॥
 तममृतं प्रजासु ॥ अमृतत्वायजीवसे ॥ जातांजनिष्यमाणांच ॥
 नर्यप्रजामैगोपाय ॥ अमृतत्वायजीवसे ॥ अतिप्रथच्छुंदुरितितरेयं ॥
 अमृतैसत्येप्रतिष्ठितां ॥ अथर्वपितुंमैगोपाय ॥ रसमन्नामिहायुषे ॥ अह
 ब्धायोशीततनो ॥ अविषन्नःपितुं कृणु ॥ शस्यपशून्मैगोपाय ॥ द्वि
 पादोयेचतुष्पदः ॥ अष्टाशफाश्चयइहामे ॥ यैचैकशफाआशूगाः ॥ द्वि
 सप्रथसभामैगोपाय ॥ येचसभ्याःसभासदः ॥ तानिद्वियावतःकुरु ॥

सर्वमायुरुपासतां ॥ अहंबुधियमंत्रमिगोपाय ॥ यमृषयस्त्रयिविदा
 विदुः ॥ ऋचः सामानियजूंषि ॥ साहिः श्रीरमृतोसतां ॥ चतुःशिवं
 डायुवतिः सुपेशाः ॥ घृतप्रतीकक्रुवनस्यमध्ये ॥ मर्मज्यमानामहृतसौ
 भगाय ॥ मह्यं धुध्वयजमानायकामान् ॥ इहैव संतत्रसुतोवो अन्नयः ॥
 प्राणेनैवाचामनसाविभर्त्ति ॥ त्रिशोभासंतमायुर्भाप्रहासीत् ॥ ज्योतिषा
 बोवैश्चानरेणोपतिष्ठे ॥ पंचधाग्नीन्वयक्रामत् ॥ विराट्सृष्टाप्रजापतेः ॥
 ऊर्ध्वारोहद्रोहिणी ॥ योनिरग्नेः प्रतिष्ठितिः ॥ १ ॥ संततिर्वाप्तैग्रहाः ॥ एव संव
 त्सरस्यपक्षसी ॥ विषुवादिवाकीर्त्ये ॥ यथाशालात्रैपक्षसी ॥ न्ययवस्त्र ॥
 त्सरस्यपक्षसी ॥ यदुतेनगह्येरन् ॥ विषूचीसंवत्सरस्यपक्षसी मध्यमं वृश्च
 यातां ॥ आर्तिमाच्छेयुः ॥ यदुतेनगह्यते ॥ यथाशालात्रैपक्षसी मध्यमं वृश्च
 मभिसंमायच्छति ॥ एव संवत्सरस्यपक्षसी दिवाकाले मभिसंतन्वति ॥

नातिमाच्छति ॥ एकविंशमहर्भवति ॥ शुक्राग्राग्रहागृह्यते ॥ प्रत्युत्त
 ष्ठयैसयत्वाय ॥ सौर्यएतदहःपशुरालभ्यते ॥ सौर्यतिग्राहोगृह्यते ॥
 अहरेवरूपेणसमर्धयति ॥ अथोअह्नएवषबलिह्वयते ॥ सप्ततदहरतिग्रा
 ह्यागृह्यते ॥ सप्तवैशीषिण्याः प्राणाः ॥ असावादित्यः शिरः प्रजानां ॥ शीर्षं
 श्रेवप्रजानांप्राणान्दधाति ॥ तस्मात्सप्तशीर्षप्राणाः ॥ इन्द्रोवृत्रं हृत्वा ॥
 असुरान्पराभाव्य ॥ स इमान् लोकानभ्यजयत् ॥ तस्यासौ लोकानभिजित
 आसीत् ॥ तं विश्वकर्मा भूत्वाभ्यजयत् ॥ यद्वैश्वकर्माणोगृह्यते ॥ सुवर्गस्य
 लोकस्याभिजित्यै ॥ प्रवाएतैस्माद्धोकाच्यवते ॥ यैश्चकर्मणंगृह्यते ॥
 आदित्यश्चोगृह्यते ॥ इयंवा आदितिः ॥ अस्यामेवप्रतितिष्ठति ॥ अन्यो
 न्योगृह्यते ॥ विश्वान्येवान्येनकर्मणि कुर्वाणायति ॥ अस्यामन्येनप्रति
 तिष्ठति ॥ तावापरार्धात्संवत्सरस्यान्योन्योगृह्यते ॥ तावुभौसहमहान्

ते गृह्यते ॥ यद्वास्थैवातंगत्वा ॥ उभयोर्लोकयोः प्रतितिष्ठति ॥ अर्क्यमु
 कथं भवति ॥ अन्नाद्यस्यावरुध्यै ॥ २ ॥ इन्द्रो वन्न ह्रत्वा ॥ असुरान्प
 शभाव्य ॥ सोमावास्थौ प्रत्यागच्छत् ॥ तेऽपितरः पूर्वेष्वुरागच्छन् ॥ प्रितृ
 नयज्ञौ गच्छत् ॥ तं देवाः पुनरयाचन्त ॥ तमेभ्यो न पुनरददुः ॥ तेऽब्रुवन्
 नयज्ञौ गच्छत् ॥ अथ वः पुनर्दास्यामः ॥ अस्मभ्यमेव पूर्वेषुः क्रियाता इति ॥
 भवृणामहै ॥ तस्मात्प्रितृभ्यः पूर्वेषुः क्रियते ॥ यत्प्रितृभ्यः पूर्वेषुः
 तमेभ्यः पुनरददुः ॥ तस्मात्प्रितृभ्यः पूर्वेषुः क्रियते ॥ सोमायपि
 करोति ॥ प्रितृभ्य एव तद्यज्ञं निष्क्रीय यजमानः प्रतनुते ॥ नहि प्रिता
 तृपीताय स्वधानमइत्याह ॥ प्रितुर्वाधिसोमपीथमवरुंधे ॥ इन्द्रियमेव सोम
 प्रसीर्यमाण आहूष सोमपीथ इति ॥ इन्द्रियवै सोमपीथः ॥ इन्द्रियमेव सोम
 पीथमवरुंधे ॥ तेनैन्द्रियेणाद्वितीयां जायामभ्यश्रुते ॥ एतद्वै ब्राह्मणं पुरा
 वाजश्रवसा विदामकन् ॥ तस्मात्तेद्वै ज्ञाने अभ्याक्षत ॥ य एवं वेद ॥

अभिद्वितीयौजायामश्नुते ॥ अमयेकव्यवाहनायस्वधानमइत्याह ॥
 यएवपितृणामग्निः ॥ तं प्रीणाति ॥ तिस्रआहुतीजुहोति ॥ त्रिनिदु
 धाति ॥ षट्संपद्यते ॥ षडाऋतवः ॥ ऋतूनेव प्रीणाति ॥ तृष्णिमिक्ष
 प्याः पितरोनुप्रपिबते ॥ तिस्रआहुतीजुहोति ॥ देवान्वै पितृन् प्रीतान् ॥ मनु
 संपद्यते ॥ षडाऋतवः ॥ तिस्रआहुतीजुहोति ॥ त्रिनिदधाति ॥ षट्
 तृन् प्रीणाति ॥ तान् प्रीतान् ॥ मनुष्याः पितरोनुप्रपिबते ॥ ऋतूनेव देवान् पि
 बर्हिर्भवति ॥ सकृदिवहि पितरः ॥ त्रिनिदधाति ॥ सकृद्वच्छिन्नं
 पितरः ॥ तानेव प्रीणाति ॥ षडाऋतवः ॥ तृतीयवाइतो लोके
 णो व्यावृत्त उपास्ते ॥ ऊष्मभागाह पितरः ॥ लीकाह पितरः ॥ ओष्म
 प्राश्याऽन्नप्राश्याऽमिति ॥ यत्रां श्रीयात् ॥ जन्यमन्नमद्यात् ॥ प्रमायु

कः स्यात् ॥ यन्नप्राप्तीयात् ॥ अहंविः स्यात् ॥ पितृभ्यः आवृश्येत ॥ अव
ब्रेयमेव ॥ तन्नेवप्राशितुं नैवाप्राशितं ॥ वीरं वावैपितरः प्रयंतो हरंति ॥ वीरं
वा ददति ॥ दृशां छिनत्ति ॥ हरणभागा हि पितरः ॥ पितृन्नेव निरवदयते ॥
उत्तरं आयुः पितरो मच्छिदीत ॥ पितृणां ह्येतद्दिने दीयः ॥ नमस्करोति ॥
नमस्करोति हि पितृणां ॥ नमो वः पितरः स्वधात्रै ॥ नमो वः पितरः शुष्माय
नमो वः पितरो जीवाय ॥ नमो वः पितरः स्मिन्लोके स्थ ॥ ययंतेषां वासि
नमो वः पितरो घोराय ॥ पितरो नमो वः ॥ ययंतेषां वासि ॥ वसिष्ठः
स्तेनु ॥ यस्मिन्लोके ॥ मांतेनु ॥ ययंतेषां वासिष्ठो भूयासमित्याह ॥ वसिष्ठः
ह्यभूयास्त ॥ यस्मिन्लोके ॥ अहंतेषां वासिष्ठो भूयासमित्याह ॥ वसिष्ठः
समानानां भवति ॥ ययंतेषां वासिष्ठो भूयासमित्याह ॥ वसिष्ठः
देवानां वा इतरं यज्ञाः ॥ तेन वा एतत्पितृलोके चरति ॥ यत्पितृभ्यः करोति ॥

सईश्वरः प्रमेतोः ॥ प्रजापत्ययचा पुनरैति ॥ यज्ञो विप्रजापतिः ॥ यज्ञो
नैव स ह पुनरैति ॥ न प्रमायुको भवति ॥ पितृलोके वा एतद्यजमानश्च
रति ॥ यत्पितृभ्यः करोति ॥ सईश्वर आतिमातोः ॥ प्रजापतिस्त्वावेनं
तत उभेतुमर्हतीत्याहुः ॥ यत्प्रजापत्ययचा पुनरैति ॥ प्रजापतिरेवेनं
तत उभयति ॥ नातिमाच्छतियजमानः ॥ ३ ॥ यत्पुण्यं नक्षत्रं ॥ तद्धट्
कुर्वीतोपव्युषं ॥ यद्वा वैसूर्य उदेति ॥ अथ नक्षत्रं नैति ॥ यावत्तितत्रसूर्यो
गच्छेत् ॥ यत्र जघन्यं पश्येत् ॥ तावत्तिकुर्वीत यत्कारी स्यात् ॥ पुण्याह
एव कुरुते ॥ तानि वा एतानि यमनक्षत्राणि ॥ यान्येव देवनक्षत्राणि ॥
तेषु कुर्वीत यत्कारी स्यात् ॥ पुण्याह एव कुरुते ॥ त्रीणि त्रीणि वै देवानाम्
द्वानि ॥ त्रीणि छंदांसि ॥ त्रीणि सर्वानि ॥ त्रय इमे लोकाः ॥ ऋध्या
मेव तद्द्वीय एषु लोकेषु प्राति तिष्ठति ॥ ४ ॥ अनुमत्यै पुरोडाशमुष्टाकपालं

निर्वपति ॥ अत्रत्यं च शम्भ्याया अवशीयते ॥ तन्नैर्ऋतमेककपालं ॥ इयं
 वा अनुमतिः ॥ इयं निऋतिः ॥ नैर्ऋतेन पूर्वेण प्रचरति ॥ प्राप्मानमेव
 निऋतिं पूर्वां शिरवदयते ॥ एककपालो भवति ॥ एकध्रुवनिऋतिं निरव-
 दयते ॥ यद्वह्नुत्वा गार्हपत्यह्नयुः ॥ रुद्रो भूत्वा भिरनृत्थाय ॥ अध्वर्युं च
 यजमानं चहन्यात् ॥ वीहि स्वाहा हुतिं जुषाण इत्याह ॥ तद्धि
 मयति ॥ नातिमार्छत्यध्वर्युर्नयजमानः ॥ एकोलमुकेनयति ॥ स्वायामिव
 निऋत्यै भागधेयं ॥ इमां दिशंयति ॥ एषा वै निऋत्यै दिक् ॥ एतद्वै निऋ-
 त्त्रिंश निऋतिं निरवदयते ॥ स्वकृतं हरिणे जुहोति प्रदुरेवा ॥ एष ते निऋते भाग-
 त्या आयतनं ॥ स्वावायते नैर्ऋतिं निरवदयते ॥ भूतिमेवोपावर्तते ॥
 इत्याह ॥ निर्दिशत्यैवनां ॥ भूते हविष्मत्यसीत्याह ॥ अंगुष्ठाभ्यां जुहोति ॥
 मुं च समहस इत्याह ॥ अहस एव नमुंचति ॥ अंगुष्ठाभ्यां जुहोति ॥

अंततएवनिर्ऋतिर्निरवदयते ॥ कृष्णंवासःकृष्णतृषदक्षिणा ॥ एतद्वै
 निर्ऋत्यैरूपं ॥ रूपेणैवनिर्ऋतिर्निरवदयते ॥ अप्रतीक्षमायति ॥ निर्ऋ
 त्याअंतर्हित्यै ॥ स्वाहानमोयइदंचकारेतिपुनरेत्यगाहपत्येजुहोति ॥
 आहुत्यैवनमस्यंतोगाहपत्यमुपावर्तते ॥ आनुमतेनप्रचरति ॥ इयंवा
 अनुमतिः ॥ इयमेवास्मैराज्यमनुमन्यते ॥ धेनुर्दक्षिणा ॥ इमामेवधेनु
 कुरुते ॥ आदित्यंचरुर्निर्वपति ॥ उभर्याज्वेवप्रजास्यभिषिच्यते ॥ देवी
 पुचमानुषीषुच ॥ वरोदक्षिणा ॥ वरोहिराज्यसमृद्ध्यै ॥ अन्नावैष्ण
 वमेकादशकपालंनिर्वपति ॥ अग्निःसर्वाद्वेवताः ॥ विष्णुर्यज्ञः ॥ देवता
 श्वेवयज्ञंचावरुधे ॥ वामनोवहीदक्षिणा ॥ यद्वही ॥ तेनाग्निः ॥ यद्वा
 मनः ॥ तेनवैष्णवःसमृद्ध्यै ॥ अग्नीषोमीयमेकादशकपालंनिर्वपति ॥
 अग्नीषोमाभ्यांवाइन्द्रोवत्रमहन्निति ॥ यदग्नीषोमीयमेकादशकपालंनिर्व

पति ॥ वात्रिघ्नमेवविजित्यै ॥ हिरण्यं दक्षिणासमृद्धये ॥ इन्द्रोवृत्रं हृत्वा ॥
 पति ॥ वात्रिघ्नमेवविजित्यै ॥ सप्ततमैन्द्राग्नमेकादशकपालमपश्यत् ॥
 देवताभिश्चैन्द्रियेण च व्याधत् ॥ यद्वै द्राग्नेमेकादशक
 तं निरवपत् ॥ तेनैव स देवताश्चैन्द्रियं चावरोध ॥ ऋषभो वहीद
 पालं निर्वपति ॥ देवताश्चैव तेनैन्द्रियं च यजमानो वरोधे ॥ अग्नेय
 क्षिणा ॥ यद्गही ॥ तेनाग्नेयः ॥ यदृषभः ॥ तेनैन्द्रः समृद्धये ॥ ऋषभो
 मृष्टाकपालं निर्वपति ॥ ऐन्द्रं दधि ॥ यदग्नेयो भवति ॥ अग्निर्वै यज्ञमुखं ॥
 यज्ञमुखमेव धिं पुरस्ताद्धत्ते ॥ यद्वै द्रं दधि ॥ इन्द्रियमेवावरोधे ॥ आश्रयणं
 वहीदक्षिणा ॥ यद्गही ॥ तेनाग्नेयः ॥ यदृषभः ॥ ताः पराभवन् ॥ आश्रयणं
 यावती वै प्रजा ओषधीनामहुतानामाश्रन् ॥ देवावा ओषधीष्वजि
 भवति हुताद्याय ॥ यजमानस्यापराभावाय ॥ देवावा ओषधीष्वजातां ॥
 मयुः ॥ तां द्रुमी उदजयतां ॥ तावेतमैन्द्राग्नें द्वादशकपालं निरवृणातां ॥

यद्वद्वाभौभवत्युज्जित्ये ॥ द्वादशकपालोभवति ॥ द्वादशमासाःसंवत्सरः ॥
 संवत्सरैणैवास्माअन्नमवरुंधे ॥ वैश्वदेवश्चरुर्भवति ॥ वैश्वदेवंवाअन्नं ॥
 अन्नमेवास्मैस्वदयति ॥ प्रथमजोवत्सोदक्षिणासमृद्धे ॥ सौम्य ७ इया
 माकंचरुंनिर्वपति ॥ सोमोवाअकृष्टपच्यस्यराजा ॥ अकृष्टपच्यमेवास्मै
 स्वदयति ॥ वासोदक्षिणा ॥ सौम्य ७ हिदेवतयावासःसमृद्धे ॥ सरस्व
 त्यैचरुंनिर्वपति ॥ सरस्वतेचरुं ॥ मिथुनमेवावरुंधे ॥ मिथुनौगावौद
 क्षिणासमृद्धे ॥ एतिवाएषयज्ञमुखादध्याः ॥ यमिदेवतायाएति ॥
 अष्टावेतानिहवी ७ विभवति ॥ अष्टाक्षरागायत्री ॥ गायत्रीभिः ॥ तेनै
 वयंज्ञमुखादध्याअमेदेवतायैनेति ॥ ५ ॥ कशिपुकशिपव्याय ॥ उप
 बर्हणमुपबर्हण्याय ॥ आंजनमांजन्याय ॥ अभ्यंजनमभ्यंजन्याय ॥
 यथाभागमेवेनान्प्रीणाति ॥ त्र्यंबकंयजामहइत्याह ॥ मृत्योर्मुक्षीयमा

मृतादितिवावैतदाह ॥ उत्किरंति ॥ भगस्यलीप्संति ॥ मूर्तेकृत्वासं
 जंति ॥ यथाजनयतेवसंकरोति ॥ तादृगेवतत् ॥ एषतेरुद्रभागइत्याह
 निरवत्यै ॥ अप्रतीक्षमायति ॥ अपःपरिषिचति ॥ रुद्रस्यांताह्वै ॥
 प्रवाणेतस्माद्धोकाच्यवते ॥ येन्यवकैश्चरंति ॥ आदित्यचरुपुनरेत्यनि
 वैपति ॥ इयंवाजदितिः ॥ अस्यामेवप्रतितिष्ठति ॥ ६ ॥ इतिप्रथमा
 ष्टकसमाप्तः ॥

प्रजापतिःसोमंराजानमसृजन ॥ तंत्रयोवेदाअन्वसृज्यंत ॥ तान्ह
 स्तेकुरुत ॥ अथहसीतासावित्री ॥ सोमंराजानंचक्रमे ॥ श्रद्धामुस
 चक्रमे ॥ साहपितरंप्रजापतिमुपससार ॥ तंहोवाच ॥ नमस्तेअस्तु
 भगवः ॥ उपत्वायानि ॥ प्रत्वापद्ये ॥ सोमंवैराजानंकासथे ॥ श्रद्धा
 मुसकामयतइति ॥ तस्याउहस्थांगरमलंकारंकल्पयित्वा ॥ दशहोतारं

पुरस्ताद्धार्व्याय ॥ चतुर्होतारंदक्षिणतः ॥ पंचहोतारंपश्चात् ॥ षड्हो
 तारमुत्तरतः ॥ सप्तहोतारमुपरिष्ठात् ॥ संभारैश्चपत्निभिश्चमुखेलंकृत्य ॥
 आस्यार्धव्राज ॥ तां होदीक्ष्योवाच ॥ उपमावर्तस्वेति ॥ तं होवाच ॥
 भोगंतुमआर्चक्ष्व ॥ एतन्मआर्चक्ष्व ॥ यत्तेपाणाविति ॥ तस्याउहत्रीन्
 वेदान्प्रददौ ॥ तस्मादुहस्त्रियोभोगमैवहारयते ॥ सयःकामयेतप्रियःस्या
 मिति ॥ यंवाकामयेतप्रियःस्यादिति ॥ तस्माएतं स्यांग्रामलंकारंकल्प
 यित्वा ॥ दशहोतारंपुरस्ताद्धार्व्याय ॥ चतुर्होतारंदक्षिणतः ॥ पंच
 होतारंपश्चात् ॥ षड्होतारमुत्तरतः ॥ सप्तहोतारमुपरिष्ठात् ॥ संभारैश्च
 पत्निभिश्चमुखेलंकृत्य ॥ आस्यार्धव्राज ॥ प्रियोहवर्भवति ॥ १ ॥ ब्रह्मा
 त्मन्वदंस्रजत ॥ तदकामयत ॥ समात्मनापद्येयेति ॥ आत्मन्नात्मन्नि
 त्यामंत्रयत ॥ तस्मैदशमं हूतः प्रत्यंशृणोत् ॥ सदशहूतोभवत् ॥ दश

हृतोह्वैनामैषः ॥ तंवाएतंदशहृतुंसंतं ॥ दशहोतेत्याचक्षतेपुरोधेण ॥
हृतोह्वैनामैषः ॥ आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत ॥ तस्मैसप्तमं हृतः
पुरोधेप्रियाइवहिदेवाः ॥ सप्तहृतोह्वैनामैषः ॥ तंवाएतुंसप्त
प्रत्यंशृणोत् ॥ सप्तहृतोभवेत् ॥ पुरोधेप्रियाइवहिदेवाः ॥
प्रत्यंशृणोत् ॥ सप्तहोतेत्याचक्षतेपुरोधेण ॥ सप्तहृतोभ
हृतुंसंतं ॥ सप्तहोतेत्याचक्षतेपुरोधेण ॥ पञ्चहोतेत्याचक्षतेपु
आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत ॥ तंवाएतुंपञ्चहृतुंसंतं ॥ तस्मै
वत् ॥ पञ्चहृतोह्वैनामैषः ॥ आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत ॥
रोधेण ॥ पुरोधेप्रियाइवहिदेवाः ॥ पञ्चहृतोह्वैनामैषः ॥
पञ्चमं हृतः प्रत्यंशृणोत् ॥ सप्तहोतेत्याचक्षतेपुरोधेण ॥ पुरोधेप्रियाइव
तंवाएतंपञ्चहृतुंसंतं ॥ पञ्चहोतेत्याचक्षतेपुरोधेण ॥ प्रत्यंशृणोत् ॥
हिदेवाः ॥ आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत ॥ तस्मैचतुर्थं हृतः प्रत्यंशृणोत् ॥
सप्तहृतोभवेत् ॥ चतुर्हृतोह्वैनामैषः ॥ तंवाएतंचतुर्हृतुंसंतं ॥

चतुर्होतेत्याचक्षतेपरोक्षेण ॥ परोक्षप्रियाइवाहिदेवाः ॥ तमब्रवीत् ॥
 त्वमेनेदिष्टं हृतः प्रत्यश्रौषीः ॥ त्वयैनानाख्याताइति ॥ तस्मान्नोह
 होहर्द्यतमः ॥ नेदिष्टोब्रह्मणोभवति ॥ तस्माच्छुश्रूषुः पुत्राणां हर्द्यतमः ॥ नेदि
 अहंसः ॥ प्रतिष्मदेवरीषतः ॥ तपिष्ठैरजरोदह ॥ २ ॥ अमेरक्षाणो
 सन्मनसाहितः ॥ अयासन्हव्यमहिषेयानोधिभेषजं ॥ त्वमेअयास्यया
 ब्रूतेतवमनस्तनुषुविभ्रतः ॥ प्रजावतोअशीमहि ॥ इहैवधिमाव्यथिष्ठाः ॥
 पर्वतइवाविचाचलिः ॥ इन्द्रइवेहध्रुवस्तिष्ठ ॥ इहराष्ट्रमुधारय ॥ विच
 क्रमेपृथिवीमेषएतांक्षेत्रायविष्णुर्मनुषेदशस्यन् ॥ ध्रुवासौअस्यकीरयो
 जनांसउरुक्षितिः सुजनिमाचकार ॥ त्रिदेवः पृथिवीमेषएतांविचक्रमे
 शतर्चंसमाहित्वा ॥ प्रविष्णुरस्तुतवसस्तवीयान्त्वेष ह्यस्यस्थविरस्य

त्वं ॥ त्वं सोमक्रतुभिः सुक्रतुर्भूः ॥ त्वं दक्षैः सुदक्षो विश्ववेदाः ॥ त्वं
 नाम ॥ त्वं वृषत्ववेभिर्महिला ॥ द्युम्नेभिर्द्युमन्यभवनचक्षाः ॥ समानीव आ
 वृषावृषत्ववेभिर्महिला ॥ समानमस्तुवो मनोयथावः सुसहासंति ॥ त्वं
 कूतिः समाना हृदयानिवः ॥ समानमस्तुवो मनोयथावः सुसहासंति ॥ त्वं
 आनो अग्ने सुकेतुना ॥ रयिं विश्वायुपोषसं ॥ माडाकं धौ हि जीवसे ॥ तदस्य प्रियम्
 सोममहे भगं ॥ त्वं यूनं क्रतायते ॥ दक्षं दधासि जीवसे ॥ तदस्य प्रियम्
 मिपाथो अश्यां नरो यत्र देवयोमदंति ॥ उरुक्रमस्य स हि बंधुरिथा विष्णोः ॥ ३ ॥
 पदे परमे मध्व उत्सः ॥ गोरीमिमाय सा लिखानि तक्षले कपदी द्विपदी सा
 चतुष्पदी ॥ अष्टापदी नवपदी बभ्रुषासहस्राक्षरा परमे व्योमन् ॥ आकू
 आकूत्यै त्वा कामाय त्वासु मृधेत्वा ॥ पुरोदधे अमृतं त्वा य जीवसे ॥ आकूतिं देवा
 तिमस्यावसे ॥ काममस्य समृद्धौ ॥ इन्द्रस्य युजतो धियः ॥ यदिच्छासि मनसा
 मनसः पुरोदधे ॥ यज्ञस्य माता सुहवामि अस्तु ॥ यदिच्छासि मनसा

कामः ॥ विदेयमेनद्धृदयेनिविष्टं ॥ क्षेत्रियैत्वानिर्ऋत्यैत्वा ॥ द्रुहोसुंचा
 मिवरुणस्यपाशात् ॥ अनागसंब्रह्मणेत्वाकरोमि ॥ शिवेतेद्यावापृथिवी
 उभेदुमे ॥ शतैरअग्निःसहाद्भिरस्तु ॥ शंघावापृथिवीसहोषधीभिः ॥
 प्रदिशः ॥ वातपलीरभिसूयौविचष्टे ॥ तासांत्वाजरसआदधामि ॥
 प्रयक्ष्मएतुनिर्ऋतिंपराचैः ॥ सूर्यमंतमसोग्राह्यायत् ॥ देवाअसुंचन्न
 सृजन्व्येनसः ॥ एवमहमिभंक्षेत्रियाज्जामिश्रंसात् ॥ द्रुहोसुंचामिवरु
 णस्यपाशात् ॥ नाकैसुपूर्णमुपयत्पतंतं हृदावेनंतोअभ्यचक्षतत्वा ॥
 हिरण्यपक्षंवर्णस्यदुतंयमस्योनौशकुनंमुरण्युं ॥ अप्सुमेसोमोअब्रवी
 दुंतर्विश्वानिभेषजा ॥ अग्निंचविश्वशंभुवमार्पश्चविश्वभेषजीः ॥ यदुप्सु
 तेसरस्वतिगोष्वश्वेषुयन्मधु ॥ तेनमेवाजिनीवतिमुखमङ्घ्रिसरस्वति ॥

[illegible]

भ्यां ॥ इंद्रस्येद्विषेण ॥ श्रियैयशसिबलायाभिषिचामि ॥ ५ ॥ उशंत
 स्वाहवामहानोअमेसुकेतुनां ॥ त्व॑सोममहेभग॑त्वं॒सोम॑प्रचि॒कि
 तोमनी॒षा ॥ त्वया॑हि॒नःपि॒तरः॑सोमपूर्वे॒त्वं॒सोम॑पितृ॒भिःसंवि॑दुनः ॥
 बर्हिषदःपितर॑आहंपित॑न् ॥ उप॑हृताःपित॑रोभिष्वात्ताःपित॑रः ॥ अ॒ग्नि
 ष्वात्तानृ॑तुम॒तोह॑वामहे ॥ नरा॑श॒सेसोम॑पीथ॒यआ॑शुः ॥ तेनो॑अर्व॒तः
 सु॒हवा॑भव॑न्तु ॥ श॒नो॑भव॑न्तुद्वि॒पदे॑श॒चतु॑ष्पदे ॥ येअ॑ग्निष्वात्तायेन॑ग्निष्वा
 ताः ॥ अ॒हो॒सुचः॑पि॒तरः॑सो॒म्यासः॑ ॥ परे॑र्वरे॒सुतो॑सोभव॑न्तः ॥ अधि
 ब्रु॑व॒न्तुते॑अ॒व॒त्वं॒स्मान् ॥ वान्य॑यैदुग्धेजुषमा॒णाःकरं॑भं ॥ उ॒दी॒राणा॑अ॒र्वरे
 परे॑च ॥ अ॒ग्निष्वा॒त्ताऋ॒तुभिःसंवि॑दुनाः ॥ इं॒द्रवं॑तोह॒विरि॑दंजुष॒तां ॥
 यद॑मेक॒व्यवा॑हन॒त्वम॑ग्न॒ईडि॑तोजा॒तवे॑दः ॥ मा॒त॒लीक॒व्यैः ॥ येता॑तपु
 दे॒वत्रा॑जे॒हमा॑नाः ॥ हो॒त्रावृ॒धस्तो॑म॒त॒ष्टासो॑अ॒र्कैः ॥ आग्ने॑याहि॒मुवि॑द॒न्ने

भिरवाङ् ॥ सत्यैः कव्यैः पितृभिर्घर्मसद्भिः ॥ हव्यवाहमजरं पुरुषप्रियं ॥
 सनः प्रजावीर ॥ उपासदं कव्यवाहं पितॄणां ॥ सुवर्षामुप्स्वां वज्र
 अग्निघृतेन हविषा सपर्यन् ॥ अषाढयुत्पुतनामुपप्रिं ॥ सुवर्षामुप्स्वां वज्र
 वती सुमन्वतु ॥ ६ ॥ अषाढयुत्पुतनामुपप्रिं ॥ जयंतं त्वामनुमेदमसोम ॥
 न स्वर्गोपां ॥ भरेषु जा सुभिति सुश्रवसं ॥ जयंतं त्वामनुमेदमसोम ॥
 तिष्ठाहरीरथ आयुज्यमानायाहि ॥ वायुर्न नियुतो नो अच्छ ॥
 अभिस्मृष्टो अस्मे ॥ इन्द्रस्वाहारिमातेमदाय ॥ कस्य वृषासु ते सचा ॥ इन्द्रम
 नियुत्वान्वृषभोरणत् ॥ वृत्रहा सोमपीतये ॥ इन्द्रयं महाघने ॥ इन्द्रम
 भैहवामहे ॥ युजं वेत्रेषु वज्रिणं ॥ ह्मितायो वृत्रहंतसः ॥ विदं इन्द्रः शत
 ऋतुः ॥ उपनो हारिभिः सुतं ॥ समूर आजनय न्यज्योतिरिन्द्रं ॥ अयाधि
 यातरणि रद्रिबर्हाः ॥ ऋतेन शुष्मीनवमानो अकैः ॥ व्युस्त्रिघो अस्त्रो अ
 द्विर्बिभेद ॥ उत्तयद्वाश्वश्चियं ॥ यद्विद्रनाहुर्षिष्वा ॥ अग्ने विक्षु प्रतीद

यत् ॥ भरोष्विन्द्रसुहवहवामहे ॥ अहोमुचसुकृतदव्यंजनं ॥
 अग्निमित्रंवरुणसातयेभगं ॥ द्यावापृथिवीमरुतःस्वस्तये ॥ महिक्षेत्रं
 दीद्यानःसाकं ॥ सूर्यमुषसंगतुमग्निं ॥ उरुनौलोकमनुनोषिविद्वान् ॥
 सुवर्वज्योतिरभयस्वस्ति ॥ ऋष्वतइंद्रस्यविरस्यन्नाहू ॥ उपस्थेयाम
 शरणावृहतां ॥ आनोविश्वाभिरूतिभिःसजोषाः ॥ ब्रह्मजुषाणोहयश्च
 याहि ॥ वरीवृजत्स्थविरिभिःसुशिप्र ॥ अस्मेदधदृषणशुष्ममिंद्र ॥
 इंद्रायगार्वाशिरं ॥ दुदुहेवज्जिणेमधु ॥ यत्सीसुपक्करेविदत् ॥ तास्ते
 वज्रिन्धेनवोजोजयुनः ॥ गर्भस्तयोनियुतोविश्ववाराः ॥ अहरहर्भूयइजो
 गुवानाः ॥ पूर्णाइंद्रक्षुमतोभोजनस्य ॥ इमांतोधिग्रंभरेमहोमहीं ॥
 अस्यस्तोत्रेधिषणाग्रयत्तआनुजे ॥ तमुत्सवेचप्रसवेचसासहि ॥ इंद्रदेवा

सःशर्वसामदुन्ननु ॥ ७ ॥ येनावपत्सविताक्षुरेणसोमस्यराज्ञोवरुणस्य
विद्वान् ॥ तेनब्रह्माणोवपतेदमस्योजेमरुच्यावर्चमासस्सृजाथ ॥ वायोअ
आनौनियुद्धिःश्रुतिर्नाभिर्ध्वरस्सहस्रिणीभिरुपयाहियज्ञं ॥ रयीणांपतियजतंवृ
स्मिन्हविषिमादयस्वयग्यंपातस्वास्तिभिःसदानः ॥ यजो
हंतं ॥ अस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ ॥ प्रजापतिंप्रथमजामतस्य ॥ देवानांप्रिताजनि
मदेवमाधिनोब्रवीतु ॥ प्रजापतेत्यंनिधिपाःपुशणः ॥ हविर्नोदेवविहवेजुषस्य ॥
ताप्रजानां ॥ पतिर्विश्वेस्यजगतःप्ररुपाः ॥ हविर्नोनिवतउद्धतश्च ॥ प्रजापतेविश्व
तवेमेलोकाःप्रदिशोदिशश्च ॥ पुरावतोनिवतउद्धतश्च ॥ प्रजापतिंप्रथमंयज्ञियानां ॥
सृज्जीवधन्यइदंनोदेव ॥ प्रतिहर्यहव्यं ॥ प्रजापतिंप्रथमंयज्ञियानां ॥ शयस्पोषविज्य
देवानामग्रेयजतंयजध्वं ॥ सनोददातुद्रविणस्सुवीर्यै ॥ शयस्पोषविज्य
तुनाभिमस्ये ॥ योरायईशेशतदायउक्थः ॥ यःपशुनांरक्षिताविष्टि

तानां ॥ प्रजापतिः प्रथमजाऋतस्य ॥ सहस्रधामाजुषता ५ हविर्नः ॥
 प्रवः शुक्राय भानवे भरध्वं ॥ हव्यं मतिं चामये सुपूतं ॥ यो देव्यानिमानु
 षाजन् ५ षि ॥ अंतर्विश्वानि विद्वन्नाजिगति ॥ अच्छागिरौ मतयो देव
 यंतीः ॥ अग्निं यतिद्रविणं भिक्षमाणाः ॥ सुसंहश ५ सुप्रतीक ५ स्वंचं ॥
 हव्यं वाहमरतिमानुषाणां ॥ अग्ने त्वमस्मद्युयोध्यर्मावाः ॥ अर्नन्नित्राअ
 भ्यमंतकृष्टीः ॥ पुनरस्मभ्य ५ सुविताय देव ॥ क्षां विश्वेभिरजरेभिर्यजत्र ॥
 प्रकारवोमननावच्यमानाः ॥ देवद्रीचीनयथ देवयंतः ॥ दक्षिणावाहु
 जिनीप्राच्येति ॥ हविर्भरत्यग्नये घृताची ॥ बृहस्पतिः प्रथमं जायमानः ॥
 महोज्योतिषः परमेव्योमन् ॥ सप्तास्यस्तु विजातो रेवेण ॥ विसतर इमर
 धमत्तमा ५ सि ॥ बृहस्पतिः समजयद्वसूनि ॥ महोव्रजान् गोमतो देव
 एषः ॥ अपः सिषासन्त्सुवरप्रतीतिः ॥ बृहस्पतिर्हव्यमित्रमूर्कैः ॥ ८ ॥

सोमोधिनु ॥ सोमो अर्वेतमाशु ॥ सोमोवीरं कर्मण्यं ददातु ॥ सादुन्यै
 विदुश्च ॥ सुभेयं ॥ पितुः श्रवणं यो ददाशदसै ॥ त्वमिमा ओषधीः सोम
 विद्वान् ॥ त्वमपो अजनयस्त्वंगाः ॥ त्वमाततं श्रोतं रिक्षं ॥ त्वं ज्योति
 विश्वाः ॥ त्वमपो अजनयस्त्वंगाः ॥ याते धामानि द्विवियापृथिव्यां ॥ यापर्वते ज्वोषधी
 षावितमौ ववर्ध ॥ याते धामानि द्विवियापृथिव्यां ॥ राजन्त्सोममप्रतिह्वयागृभाय ॥
 ष्वप्सु ॥ तेभिर्नो विश्वैः सुमना अहेडन् ॥ राजन्त्सोममप्रतिह्वयागृभाय ॥ शुचि
 परोमात्रयातनुवावृधाननते महित्वमन्वश्रुवन्ति ॥ उभेतं विद्वरजं सीपृथि
 व्याविष्णो दिवत्वं परमस्य वित्से ॥ शुचीवो ह्वयामस्तः शुचीनां ॥ शुचिजन्मानः
 हिनोम्यध्वर ॥ शुचिभ्यः ॥ ऋतेन सुत्यमृतसाप आयन् ॥ मित्रो अर्यमावरुणः
 शुचयः पावकाः ॥ आनो विश्वे अस्त्रागमं तु देवाः ॥ मित्रो अर्यमावरुणः
 सजोषाः ॥ भुवनयथानो विश्वे वधासः ॥ करन्त्सुषाहो विश्वरुन्नशेवः ॥ तेसौ भग
 शन्नो दिवा विश्वे देवा भवन्तु ॥ श ॥ सरस्वती सहधीभि रस्तु ॥

वीरवद्गोमदमः ॥ दधातनुद्गावेषं चित्रमुस्मे ॥ अमेयाहिदुत्यवारिषेण्यः ॥
 देवा अच्छाब्रह्मकृतागुणेन ॥ सरस्वतीमरुतो अश्विनापः ॥ युक्षिदेवा
 नरलब्धेयाय विश्वान् ॥ द्यौः पितुः पृथिविमातरधुक् ॥ अमेभ्रातर्वसवो
 मंडतानः ॥ विश्वं आदित्यादिते सजोषाः ॥ अस्मभ्य अशर्मबहुलं वि
 तिरतमनृतानि विश्वा ॥ ऋतेन मित्रावरुणा सचेष्टे ॥ अयं मित्रो नमस्यः
 सुशेवः ॥ राजा सुक्षत्रो अजनिष्टे वधाः ॥ तस्य वयं सुमतौ युज्ञियस्य ॥
 अपि भद्रसौमनसे स्याम ॥ अनमीवास इड्याम दतः ॥ मितज्मवो वारिम्
 न्नापृथिव्याः ॥ आदित्यस्य ब्रतमुपक्ष्यंतः ॥ वयं मित्रस्य सुमतौ स्याम ॥
 मित्रं न ई शिम्या गोषु गव्यवत् ॥ स्वाधियो विदथे अप्सवर्जो जनन् ॥
 अरेजयता रोदसी पाजसागिरा ॥ पतिप्रियं यजतं जनुषामवः ॥ महा

आदित्यो न मे सोपसद्यः ॥ यातयज्जनोगृणते सुशेवः ॥ तस्मा एतत्पन्थ
 तं मा यजुष्टं ॥ अग्नौ मित्राय हवि राजुहोत ॥ ९ ॥ इति द्वितीयाष्टकः समाप्तः ॥
 अपः प्रणयति ॥ श्रद्धा मे वारभ्य प्रणीय प्रचरति ॥ अपः
 अपः प्रणयति ॥ यज्ञ मे वारभ्य प्रणीय प्रचरति ॥
 अपः प्रणयति ॥ वज्र मे व भ्रातृव्येभ्यः प्रहृत्य प्रणीय प्रचरति ॥
 अपः प्रणयति ॥ आपो वै रक्षाघ्नीः ॥ रक्षसा मपहत्यै ॥ अपः
 अपः प्रणयति ॥ आपो न मे विप्रियं धाम प्रणीय प्रचरति ॥ आपो
 आपो वै देवानां प्रियं धाम ॥ देवानो मे वारभ्य प्रणीय प्रचरति ॥
 प्रणयति ॥ आपो वै सर्वदेवताः ॥ देवतो एवारभ्य प्रणीय प्रचरति ॥
 वैशांताः शांता भिरवा स्य शुचश्चास्यति ॥ अमृतं वा आपुस्तस्माद्बुद्धिर्व
 तांतमभिषिंचति ॥ आशिर्षमेवैतामाशां स्ते पूर्णपात्रे ॥ अंतोनोनुभां ॥
 चतुष्पदा एतच्छुद्रः प्रतिष्ठितं पल्लियपूर्णपात्रे भवति ॥ अस्मिन् लोकप्रति

अपः प्रणयति ॥ यज्ञोवा आपः ॥ यज्ञोवा आपः ॥ यज्ञोवा आपः ॥ यज्ञोवा आपः ॥
अपः प्रणयति ॥ वज्रोवा आपः ॥ वज्रोवा आपः ॥ वज्रोवा आपः ॥ वज्रोवा आपः ॥
प्रणयति ॥ वज्रोवा आपः ॥ वज्रोवा आपः ॥ वज्रोवा आपः ॥ वज्रोवा आपः ॥
अपः प्रणयति ॥ देवानां मित्राग्र्यं धाम प्रणीय प्रचरति ॥ आपो
आपो वै देवानां प्रियं धाम ॥ देवानां मित्राग्र्यं धाम प्रणीय प्रचरति ॥ द्विवत्
प्रणयति ॥ आपो वै सर्वा दिवताः ॥ देवता एवा रभ्य प्रणीय प्रचरति ॥ अमृतं वा आपस्तस्माद्द्विरव
वैशांताः शांता भिरुवास्य शुचश्शमयति ॥ अमृतं वा आपस्तस्माद्द्विरव
तांतमभिषिंचन्ति ॥ आशिषमेवैतामांशास्ते पूर्णपात्रे ॥ अमृतं वा आपस्तस्माद्द्विरव
चतुष्पदा एतच्छुद्रः प्रतिष्ठितं पत्वियै पूर्णपात्रे भवति ॥ अस्मिन् लोकप्रति

तिष्ठानीति ॥ अस्मिन्नेवलोकेप्रतिष्ठति ॥ अथोवाग्वाअनुष्टुक् ॥
 वाङ्मिथुनं ॥ आपोरेतःप्रजननं ॥ एतस्माद्वैमिथुनाद्विद्योतमानस्तनय
 न्वर्षति ॥ रेतःसिचन् ॥ प्रजाःप्रजनयन् ॥ यद्वयज्ञस्यब्रह्मणायुज्यते ॥
 आदायैतत्पत्नीसहापउपगृह्णीतेशांत्थै ॥ विसुक्तंवाएतर्हिहयोक्त्रब्रह्मणा ॥
 रेतएवास्यांप्रजांदधाति ॥ अंजलौपूर्णपात्रमानयति ॥
 भूथस्यैवरूपंकृत्वोत्तिष्ठति ॥ प्रजयाहिमनुज्यःपूर्णः ॥ मुखंविमृष्टे ॥ अव
 अस्ययज्ञस्यसुक्रतुं ॥ १ ॥ अग्निंदतंवृणीमहेहोतारंविश्ववेदसं ॥ अव
 व्येन ॥ यदुर्ध्वस्तिष्ठाद्रविणेहधत्तात् ॥ वनस्पतेमधुनाद
 युवासुवासाःपारिवीतआगात्सउश्रेयान्भवतिजायमानः ॥ तंधीरासःक
 वयउन्नयंतिस्वाधियोमनसादेवयंतः ॥ यन्नवेत्थवनस्पतेदेवानांगुह्या

नामानि ॥ तत्र हव्यानि गमय ॥ याः पुरस्तात् प्रस्रवन्त्युपरिष्ठात् सर्वतः
श्रयाः ॥ तामीरश्मिपवित्राभिः श्रद्धायज्ञमारमे ॥ आकूत्यैत्वा कामाय
त्वासमर्धत्वा ॥ पुरोदधे अमृतत्वाय जीवसे ॥ आकूतिमस्यावसे ॥ काम
मस्य समृद्धौ ॥ इन्द्रस्य जुंते धियः ॥ आकूतिं द्रवीमनसः पुरोदधे ॥ विदेयमेन
यज्ञस्य माता सुहवामे अस्तु ॥ यदिच्छामि मनसा सकामः ॥ तच्छक्यं तन्मे
द्धृदये निविष्टं ॥ २ ॥ अग्रे व्रतपते व्रतं चरिष्यामि ॥ तच्छक्यं तन्मे राध्यतां ॥ व्रतानां व्रत
राध्यतां ॥ वायौ व्रतपते व्रतं चरिष्यामि ॥ तच्छक्यं तन्मे राध्यतां ॥ अग्रे व्रतपते व्रतमचा
आदित्यव्रतपते व्रतं चरिष्यामि ॥ तच्छक्यं तन्मे राध्यतां ॥ अग्रे व्रतपते व्रतमचा
पते व्रतं चरिष्यामि ॥ तच्छक्यं तन्मे राधि ॥ वायौ व्रतपते व्रतमचा रिषं ॥ तदशक्यं तन्मे
रिषं ॥ तदशक्यं तन्मे राधि ॥ तदशक्यं तन्मे राधि ॥ व्रतानां
राधि ॥ आदित्यव्रतपते व्रतमचा रिषं ॥ तदशक्यं तन्मे राधि ॥

व्रतपतेव्रतमचारिषं ॥ तदशकंतन्मैराधि ॥ सकृदाच्छिन्नं बहिरूर्णो
 मूढु ॥ स्योनपितृभ्यस्त्वाभराम्यहं ॥ अस्मिन्सीदंतुमेपितरः सोभ्याः ॥
 पितामहाः प्रपितामहाश्चानुगैः सह ॥ एकमिषे विष्णुस्त्वान्वेतु ॥ द्वे ऊर्जे
 विष्णुस्त्वान्वेतु ॥ पञ्चपशुभ्यो विष्णुस्त्वान्वेतु ॥ चत्वारिमायो भवाय
 भूमसुख्यते गमेय ॥ सुखात्ते मायोष ॥ सुख्यान्मे मायोष्ठाः ॥ ३ ॥ यद्वो
 देवा अतिपादयानि ॥ वाचा चित्प्रयतं देवहेडनं ॥ अरायो अस्मा ॥ अमि
 दुच्छुनयते ॥ अन्यत्रास्मन्मरुतस्तन्निधेतन ॥ ततंम आपुस्तदुतायते
 पुनः ॥ स्वादिष्ठाधीतिरुचथायशस्यते ॥ अय ॥ समुद्र उत विश्वभैषजः ॥
 स्वाहा कृतस्य समुत्पणुत भुवः ॥ यत इन्द्रभयामहेततो नो अभयं कृधि ॥

मघवन्छुग्धिवतवतन्नउतयेविद्विषोविमृधोजहि ॥ स्वास्तिदाविशरपतिर्धु
 ब्रह्मविमृधोवशी ॥ वृषद्रेःपुरएतुनःस्वास्तिदाअभयंकरः ॥ अनाज्ञातं
 यदाज्ञातंयज्ञस्यक्रियतेमिथु ॥ अग्नेतदस्यकल्पयत्व॥ हिवेत्थयथातथं ॥
 पुरुषसंमितोयज्ञोयज्ञःपुरुषसंमितः ॥ अग्नेतदस्यकल्पयत्व॥ हिवेत्थ
 यथातथं ॥ यत्पाकत्रामनसादीनदज्ञानयज्ञस्यमन्वतेमतीसः ॥ अग्नि
 छुद्धोतांक्रतुविद्विजानन्यजिष्ठोदेवा॥ क्रतुशोयजाति ॥ ४ ॥ यदेवादे
 बृहेडनं ॥ देवासश्चक्रमावयं ॥ आदित्यास्तस्मान्मासुंचत ॥ क्रतस्यते
 नमामुत ॥ देवाजीवनक्राम्यायत् ॥ वाचानृतमूद्रिम ॥ अग्निर्मातस्मा
 देनसः ॥ गार्हपत्यःप्रसुंचतु ॥ दुरितायानिचक्रम ॥ करोतुमामनेनसं ॥
 क्रतेनद्यावापृथिवी ॥ क्रतेनत्व॥ सरस्वति ॥ क्रतान्मासुंचता॥ हंसः ॥
 गहन्यकृतमारिम ॥ सजातश्चासादुतवाजामिश्रसात् ॥ ज्यायसःश

सादुतवाकनीयसः ॥ अनाज्ञातदेवकृतंयदेनः ॥ तस्मात्वमस्माञ्जात
 वेदोसुसुग्धि ॥ यद्वाचायन्मनसा ॥ बाहुभ्यामूरुभ्यामस्त्रीविभ्यां ॥ शिश्नै
 र्यदनृतंचकमावयं ॥ अग्निर्मातस्मादेनसः ॥ यद्वस्ताभ्यांचकरकिल्बि
 षाणि ॥ अक्षाणांवृक्षमुपजिघ्रमानः ॥ दूरेपश्याचराष्ट्रभृच्च ॥ तान्य
 प्सरसावनुदत्तामृणानि ॥ अदीव्यघ्नणंयदुहचकार ॥ यद्वादास्यन्त्संज
 गाराजनेभ्यः ॥ अग्निर्मातस्मादेनसः ॥ यन्मयिमातागर्भसति ॥ एन
 श्चकारयत्पिता ॥ अग्निर्मातस्मादेनसः ॥ यदापिपेर्षमातरंपितरं ॥ पुत्रः
 प्रमुदितोधयन् ॥ अहिःसितौपितरौमयातत् ॥ तदग्नेअनूणोभवामि ॥
 यदुतरैक्षंपृथिवीमुतद्यां ॥ यन्मातरंपितरंवाजिहंसिम ॥ अग्निर्मात
 स्मादेनसः ॥ यद्वाशसानिशसायत्पराशसां ॥ यदेनश्चकमानूतनंयत्पु
 राणं ॥ अग्निर्मातस्मादेनसः ॥ अतिक्रामामिदुरितंयदेनः ॥ जहामि

रिप्रं परमेसुधस्थे ॥ यत्रयंति सुकृतो नापि दुष्कृतः ॥ तमारोहामि सुकृतां
 नुलोकं ॥ त्रितेदेवा अमृतैतदेनः ॥ त्रित एतन्मनुष्येषु मामृजे ॥ ततो
 मायद्विकिंचिदानशे ॥ अग्निमातस्मादेनसः ॥ गार्हपत्यः प्रमुंचतु ॥
 दुरितायानिचकूम ॥ करोतु मामनेनसं ॥ द्विविजाता अप्सुजाताः ॥
 याजाता ओषधीभ्यः ॥ अथोया अग्निजा आपः ॥ तानः शुंधंतु शुंधनीः ॥ त्वमे
 यदापोन कैदुरितंचरांम ॥ यद्वा दिवानूतं नयपुशणं ॥ हिरण्यवर्णास्तत्
 उत्पुनीतनः ॥ इमं मेवरुणतत्त्वायामि ॥ त्वन्नो अमे सत्वन्नो अमे ॥ त्वमे
 मे अयासि ॥ ५ ॥ इदमनुश्रेयो वसानुभागन्मयद्रो जिह्नजिदंश्चजिद्यत् ॥ सांग्रहण्ये
 पूर्णवत्सपतेरिवाभिर्नः शीयता ॥ रुयिः स च तानः शचीपतिः ॥ सांग्रहण्ये
 ध्यायजते ॥ इमां जनता संगृह्णानीति ॥ द्वादशारत्नी रशुना भवति ॥ ऊर्ध्वे
 द्वादशमासाः संवत्सरः ॥ संवत्सरमेवावरुंधे ॥ मौंजी भवति ॥ ऊर्ध्वे

मुंजाः ॥ ऊर्जमेवावरुंधे ॥ चित्रानक्षत्रंभवति ॥ चित्रवाएतत्कर्म ॥ यदं
 श्वमेधःसमृद्धौ ॥ पुण्यनामदेवयजनमध्यवस्यति ॥ पुण्यमेवतेनकीर्ति
 मभिर्जयति ॥ अपदातीनूत्विजःसमावहृत्यासुब्रह्मण्यायाः ॥ सुवर्गस्य
 लोकस्यसमृद्धौ ॥ केशरुमश्रुवपते ॥ नखानिनिर्कृतते ॥ इतोधावते ॥
 स्वाति ॥ अहतंवासःपरिधत्ते ॥ प्राप्मनोपहत्यै ॥ वाचयत्वोपवसति ॥
 सुवर्गस्यलोकस्यगुह्यै ॥ रात्रिजागरयंतआसते ॥ सुवर्गस्यलोकस्यस
 मृद्धौ ॥ ६ ॥ पूर्णाहुतिमुत्तमांजुहोति ॥ सर्ववैपूर्णहुतिः ॥ सर्वमेवा
 प्रोति ॥ अथोद्भूयपूर्णहुतिः ॥ अस्यामेवप्रतिष्ठति ॥ पूर्णाहुतिमु
 त्तमांजुहोति ॥ प्रत्युत्तब्ध्यसयत्वाय ॥ आब्रह्मनब्राह्मणोब्रह्मवर्चसी
 जायतामित्याह ॥ ब्राह्मणएवब्रह्मवर्चसंदधाति ॥ तस्मात्पुराब्राह्मणो
 ब्रह्मवर्चस्यजायत ॥ आस्मिन्नराष्ट्रेराजन्यइषव्यःशूरोमहारथोजायतामि

राजन्त्येवशौचमिदृमानंदयाति ॥ तस्मात्पुराणजन्यंइषुपत्यः
त्याह ॥ राजन्त्येवशौचमिदृमानंदयाति ॥ तस्मात्पुराणजन्यंइषुपत्यः
त्याह ॥ राजन्त्येवशौचमिदृमानंदयाति ॥ तस्मात्पुराणजन्यंइषुपत्यः

जंते ॥ फलि॒न्यो॒न॒ओष॑धयः पच्यंता॒मित्या॑ह ॥ फलि॒न्यो॒ह॒व॒त॒त्रोष॑धयः
 पच्यंते ॥ यत्रै॒तेन॑य॒ज्ञेन॑यजंते ॥ यो॒ग॒क्षे॒मो॒नः क॒ल्प॒ता॒मि॒त्या॑ह ॥ कल्पे
 ते॒ह॒व॒त॒त्रप्र॑जाभ्यो॒योग॑क्षेमः ॥ यत्रै॒तेन॑य॒ज्ञेन॑यजंते ॥ ७ ॥ सर्वेषु॒वा
 ए॒षु॒लो॒केषु॑मृत्युवोन्वाय॑त्ताः ॥ तेभ्यो॒यदा॑हु॒तीर्न॑ जुहुयात् ॥ लो॒के॒लो॒क
 ए॒नं॒मृत्यु॒र्वि॒द॒त् ॥ मृत्यु॒वे॒स्वाहा॑मृत्यु॒वस्वा॑हेत्य॒भिपू॑र्वमाहु॒तीर्जु॒होति ॥
 लो॒का॒हो॒कादे॒वमृत्यु॑मवयजते ॥ नै॒न॒लो॒के॒लो॒कमृत्यु॒र्वि॒द॒ति ॥
 स्वा॒हा॒मुष्मै॒स्वा॒हेति॑ जु॒ह्वत्स॒च॒क्षी॒त ॥ ब॒हु॒मृत्यु॑म॒भि॒त्र॒कुर्वी॑त ॥ यदु॒ष्मै
 या॒मृत्यु॑रेव ॥ तमे॒वा॒मुष्मि॑न्लो॒के॒व॒य॒ज॒ते ॥ ए॒को॒वा॒अ॒मुष्मि॑न्लो॒के॒मृत्युः ॥ मृत्यु॒वे
 आ॒हु॒ति॑र्जु॒होति ॥ अ॒ण॒ह॒त्या॒मे॒वा॒व॒य॒ज॒ते ॥ अ॒ण॒ह॒त्या॒यै॒स्वा॒हेत्य॑वभूथ
 त्र्यथ ॥ क॒स्मा॒द्य॒ज्ञो॒पि॒क्रिय॑तइति ॥ अ॒मृत्यु॒र्वा॒अ॒न्यो॒अ॒ण॒ह॒त्या॒या॒इत्या॑हुः ॥

अणुहत्यावावमृत्युरिति ॥ यद्रूपहत्यायै स्वाहेत्यवभथ आहुतिं जुहोति ॥
 अणुहत्यावावमृत्युरिति ॥ अणुहत्यायै स्वाहेत्यवभथ आहुतिं जुहोति ॥ एता-
 मृत्युमेवाहुत्यातपयित्वा परिपाणं कृत्वा ॥ अणुहत्यायै प्रायश्चित्तिं विदां चकार ॥ यो ह्यस्या
 हवैमुं डिभौ दान्यवः ॥ अणुहत्यायै प्रायश्चित्तिं विदां चकार ॥ जुं वकायु स्वाहे
 हवैमुं डिभौ दान्यवः ॥ सर्वस्मै तस्मै भेषजं करोति ॥ अंतत एव वरुणमव
 पि प्रजायां ब्राह्मणं हंति ॥ वरुणो वै जुं वकः ॥ अंतत एव वरुणमव
 त्यवभथ उत्तमा माहुतिं जुहोति ॥ पिं गाक्षस्य मधुं जुहोति ॥ एतद्वै वरुण
 यजते ॥ खलु तैर्विह्विधस्य शुक्लस्य पिं गाक्षस्य मधुं जुहोति ॥ ऊर्जमुष्टिं
 स्वरूपं ॥ रूपेणैव वरुणमवयजते ॥ ८ ॥ जातवेदाय दिवा पावकोसि ॥ अथानो
 वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोसि ॥ शं प्रजाभ्यो यजमानाय लोके ॥ अथानो
 ददं दुभ्याव वृत्स्व ॥ अपमृत्युमपुक्षुधं ॥ अपेतः शपथं जहि ॥ वाग्य
 अम्र आवह ॥ रायस्पोषः सहस्रिणं ॥ अग्निमवाचि श्रितः ॥ वायुमप्राणे श्रितः ॥
 देवे ॥ हृदयं मयि ॥ अहममृतै ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥ वायुमप्राणे श्रितः ॥

प्राणो हृदये ॥ हृदयंमयि ॥ अहममृते ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥ सूर्यो मे
 चक्षुषि श्रितः ॥ चक्षुर्हृदये ॥ हृदयंमयि ॥ अहममृते ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥
 चंद्रमामे मनसि श्रितः ॥ मनो हृदये ॥ हृदयंमयि ॥ अहममृते ॥
 अमृतं ब्रह्मणि ॥ दिशो मे श्रोत्रे श्रितः ॥ श्रोत्रं हृदये ॥ हृदयंमयि ॥
 अहममृते ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥ आपो मे रेतसि श्रितः ॥ रेतो हृदये ॥ हृदयं
 मयि ॥ अहममृते ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥ पृथिवी मे शरीरे श्रिता ॥ शरीरं
 हृदये ॥ हृदयंमयि ॥ अहममृते ॥ ओषधिवनस्पतयो मे
 लोमसु श्रिताः ॥ लोमानि हृदये ॥ हृदयंमयि ॥ अहममृते ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥
 इंद्रो मे बलं श्रितः ॥ बलं हृदये ॥ हृदयंमयि ॥ अहममृते ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥
 पुर्जन्यो मे मूर्ध्नि श्रितः ॥ मूर्धा हृदये ॥ हृदयंमयि ॥ अहममृते ॥ अमृतं
 ब्रह्मणि ॥ ईशानो मे मन्यौ श्रितः ॥ मन्युर्हृदये ॥ हृदयंमयि ॥

अहममृतै ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥ आत्माम् आत्मनि श्रितः ॥ आत्मा हृदये ॥
अहममृतै ॥ अमृतं ब्रह्मणि ॥ पुनर्म आत्मा पुनरायुरागात् ॥
हृदयं मयि ॥ अहममृतै ॥ वैश्वानरो रश्मिभिर्वावृथानः ॥ अंतस्ति
पुनः प्राणः पुनराकृतमागात् ॥ वैश्वानरो रश्मिर्वावृथानः ॥ त्वं शोधो मा
पुनः मृतस्य गोपाः ॥ ९ ॥ त्वमग्ने रुद्रो असुरो महोदिवः ॥ त्वं पृषा विधृतः पसिनु
पुनः मृतस्य गोपाः ॥ त्वं वातैर रुणैर्योसि शंगयः ॥ त्वं पूषा विधृतः पसिनु
रुतं पृक्ष इति शिषे ॥ त्वं वातैर रुणैर्योसि शंगयः ॥ द्वितीयास्तृती
तमनो ॥ देवादि वेपुश्रयध्वं ॥ प्रथमा द्वितीयेषु श्रयध्वं ॥ पंच
मेषु श्रयध्वं ॥ तृतीयाश्चतुर्थेषु श्रयध्वं ॥ चतुर्थाः पंचमेषु श्रयध्वं ॥ अष्ट
माः षष्ठेषु श्रयध्वं ॥ षष्ठाः सप्तमेषु श्रयध्वं ॥ सप्तमा अष्टमेषु श्रयध्वं ॥
मानवमेषु श्रयध्वं ॥ नवमा दशमेषु श्रयध्वं ॥ दशमा एकादशेषु श्रयध्वं ॥
एकादशा द्वादशेषु श्रयध्वं ॥ द्वादशा त्रयोदशेषु श्रयध्वं ॥ त्रयोदशाश्चतु
र्दशेषु श्रयध्वं ॥ चतुर्दशाः पंचदशेषु श्रयध्वं ॥ पंचदशाः षोडशेषु श्रयध्वं ॥

षोडशाःसप्तदशोपुश्रयध्वं ॥ सप्तदशाअष्टादशोपुश्रयध्वं ॥ अष्टादशा
 एकान्नविंशोपुश्रयध्वं ॥ एकान्नविंशविंशोपुश्रयध्वं ॥ विं
 शाएकविंशोपुश्रयध्वं ॥ एकविंशाद्वाविंशोपुश्रयध्वं ॥ विं
 शास्त्रयोविंशोपुश्रयध्वं ॥ त्रयोविंशाश्चतुर्विंशोपुश्रयध्वं ॥ चतुर्विं
 शाःपंचविंशोपुश्रयध्वं ॥ पंचविंशाःषड्विंशोपुश्रयध्वं ॥ षड्विं
 शाःसप्तविंशोपुश्रयध्वं ॥ सप्तविंशाअष्टाविंशोपुश्रयध्वं ॥ अष्टा
 विंशाएकान्नत्रिंशोपुश्रयध्वं ॥ एकान्नत्रिंशास्त्रिंशोपुश्रयध्वं ॥ अष्टा
 त्रिंशाएकत्रिंशोपुश्रयध्वं ॥ एकत्रिंशाद्वात्रिंशोपुश्रयध्वं ॥ त्रिं
 शस्त्रिंशोपुश्रयध्वं ॥ देवास्त्रिंशोपुश्रयध्वं ॥ द्वात्रिं
 शोपुश्रयध्वं ॥ उत्तरवर्त्मानुत्तरसत्त्वानः ॥ यत्कामद्वंद्वंजुहोमि ॥ उत्तरे
 मृध्यतां ॥ वयंस्यामपतयोरयीणां ॥ भूर्भुवःस्वःस्वाहा ॥ १० ॥

चरणंपुवित्रं विवर्ततं पुराणं ॥ येन पुतस्तरेति दुष्कृतानि ॥ तेन पुवित्रेण
 शङ्केन पुताः ॥ अतिपाप्मानमरातिरेम ॥ लोकस्य द्वारमर्चिमत्पुवित्रं ॥
 ज्योतिष्मद्भाजमानं महस्यत् ॥ अमृतस्य धारा बहुधा दोहमानं ॥ चरणं
 नोलोके सुधितां दधातु ॥ अग्निर्मर्धा भुवः ॥ अनुनोद्यानुमतिरन्विदनु
 मतेत्वं ॥ हव्यवाहस्विष्टं ॥ ११ ॥ ऋचां प्राचीं महतीं दिगुच्यते ॥ साम्नामुदी
 दक्षिणामाहुर्यजुषामपरां ॥ अथर्वणामंगिरसांप्रतीचीं ॥ यजुर्वेदतिष्ठति
 चीमहतीं दिगुच्यते ॥ ऋग्भिः पूर्वोक्ते दिवि देवैर्यते ॥ यजुर्वेदतिष्ठति
 मध्ये अहः ॥ सामवेदेनास्तमये महतीयते ॥ वेदैरशून्यस्त्रिभिरेतिसूर्यः ॥
 ऋग्भ्यो जाता सर्वशो मूर्तिमाहुः ॥ सर्वा गतिर्याजुषा हव्यशश्वत् ॥ ऋग्भ्यो
 सर्वतेजः सामरूप्यं हव्यशश्वत् ॥ सर्वं हेतुं ब्रह्मणा हव्यसृष्टं ॥ सामवेदो ब्राह्मणानां
 जातं वै रयं वर्णमाहुः ॥ यजुर्वेदं क्षत्रियस्याहुर्धोनि ॥ सामवेदो ब्राह्मणानां

प्रसूतिः ॥ पूर्वपूर्वभ्योवचएतद्वचुः ॥ आदर्शमग्निचिन्वानाः ॥ पूर्व
 विश्वसृजोमृताः ॥ शतवर्षसहस्राणि ॥ दीक्षिताः सत्रमासत ॥ तपआसी
 सृजआसत ॥ ब्रह्मब्रह्माभवत्स्वयं ॥ सत्यहोतैषामासीत् ॥ यद्विश्व
 प्रस्तोतैषामासीत् ॥ अमृतमेभ्यउदगायत् ॥ सहस्रपरिवत्सुरान् ॥ भूतह
 इदसर्वसिर्षासतां ॥ भविष्यत्प्रतिचाहरत् ॥ प्राणोअध्वर्युरभवत् ॥
 आर्तवाउपगातारः ॥ अपानोविद्वानावृतः ॥ प्रतिप्रातिष्ठध्वरे ॥
 चमसाध्वर्यवोभवन् ॥ सदस्याऋतवोभवन् ॥ अर्धमासाश्चमासाश्च ॥
 ऋतमेषांप्रशास्तासीत् ॥ अशसद्वह्मणस्तेजः ॥ अच्छवाकोभवद्यशः ॥
 ध्रुवगोपः सहोभवत् ॥ यद्विश्वसृजआसत ॥ ऊर्ग्राजानमुदवहत् ॥
 अपचितिः प्रोत्रीयामयजत् ॥ ओजोभ्यष्टौ द्वावृणः ॥ यद्विश्वसृजआसत ॥
 नेष्ट्रीयामयजत् ॥ आग्नीध्राद्विदुषी

सत्यं ॥ श्रद्धाहैवार्यजत्स्वयं ॥ इरापत्नीविश्वसृजां ॥ आकृतिरपि न
 कृविः ॥ इध्मं हृद्भुच्चैर्म्यउग्रे ॥ तृष्णाचावहतामुमे ॥ वागेषां सुब्र
 ह्मण्यासीत् ॥ छंदोयोगान्विजानती ॥ कल्पतंत्राणितन्वानाहः ॥ स
 स्थाश्र्वसर्वशः ॥ अहोरात्रेपशुपाल्यौ ॥ मुहूर्तोऽप्रेष्याअभवन् ॥ मृत्यु
 स्तदभवद्वाता ॥ शमितोग्रोविशांपतिः ॥ विश्वसृजः प्रथमाः सत्रमासत ॥
 सहस्रसमंप्रसुतेनृगंतः ॥ ततोहजज्ञेभुवनस्यगोपाः ॥ हिरण्मयः शकु
 निर्ब्रह्मनामं ॥ येनसूर्यस्तपतितेजसेद्धः ॥ पितापुत्रेणपितृमामृत्यु ॥ एष
 योनौ ॥ नावेदविन्मनुतेतंबृहंतं ॥ सर्वान्भुमात्मानं संपराये ॥ तस्यैवात्माप
 नित्योमहिमाब्राह्मणस्य ॥ नकर्मणालिप्यतेपापकेन ॥ पंचपंचाशतस्त्रिवृतः सं
 द्रुवित्तंविदित्वा ॥ नकर्मणालिप्यतेपापकेन ॥ पंचपंचाशतः सप्तदशः ॥ पंच
 वत्सराः ॥ पंचपंचाशतः पंचदशः ॥

पंचाशतएकविंशाः ॥ विश्वसृजाः सहस्रसंवत्सरं ॥ एतेनवैविश्वसृ
 जइदंविश्वमसृजंत ॥ यद्विश्वमसृजंत ॥ तस्माद्विश्वसृजः ॥ विश्वमेनान
 नुप्रजायते ॥ ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतायंति ॥ एतासामेव देवतानां
 सायुज्यं ॥ सार्ष्टिताः समानलोकतायंति ॥ यएतदुपयंति ॥ येचैन
 त्प्राहुः ॥ येभ्यश्चैनत्प्राहुः ॥ ११ ॥ इति ब्राह्मणतृतीयाष्टकसमाप्तः ॥
 अथ अरण्य(उपनिषत्) प्रारंभः ॥ पवित्रवतुः परिव्राजमासते ॥ पितृषां
 प्रबो अभिरक्षतिव्रतं ॥ महः समुद्रं वरुणस्तिरोदधे ॥ धीरा इच्छे कुर्धरु
 णेष्वारभं ॥ पवित्रतो विततं ब्रह्मणस्पते ॥ प्रभुर्गात्राणि पर्येषिषिविश्वतः ॥
 अतस्तनूनर्तदामो अश्नुते ॥ श्रुतास इद्वहंतः स्तत्समाशत ॥ अथवा
 योरेकादश पुरुषस्यैकादशस्त्रीकस्य ॥ प्रभ्राजमानानां रुद्राणां स्थाने
 स्वतेजसाभानि ॥ व्यवदातानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥

वासुकिवैद्युतानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ रजतानां रुद्राणां
स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ परुषाणां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥
अतिलोहितानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ अवपतंतानां
रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ व्यव
भानि ॥ ऊर्ध्वानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ वैद्युतानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥
रुद्राणां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ वासुकिवैद्युतीनां रुद्रा
भानि ॥ प्रभ्राजमानीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ रुद्राणीनां स्थाने स्वतेज
दातीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ रजतानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ इयामाना
णीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ कपिलानां रुद्राणीनां स्थाने
साभानि ॥ परुषाणां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥

स्वतेजसाभानि ॥ अतिलोहितीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥
 ऊर्ध्वानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ अवपतंतीनां रुद्राणी
 नां स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ वैद्युतीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा
 अथान्नेरष्टपुरुषस्य ॥ अग्नेः पूर्वदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ १ ॥
 दस उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ सहोजसोदक्षिणदिश्यस्य स्था
 ने स्वतेजसाभानि ॥ अजिराप्रभव उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसाभानि ॥
 वैश्वानरस्यापरदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ नर्यापस उपदिश्यस्य
 स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ पंक्तिराधस उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसाभानि ॥
 विसर्पिण उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसाभानि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः ॥ दि
 शो वो मिथुनं मानो मिथुनं ॥ यो वै तां ब्रह्मणो वेद ॥ अमृतेनावृ

तांपुरी ॥ तस्मैब्रह्मचर्यब्रह्माच ॥ आयुःकीर्तिप्रजादंदुः ॥ उत्तिष्ठब्रह्म
 णरूपते ॥ देवयंतस्त्वमेहे ॥ उपप्रयंतुमरुतःसुदानवः ॥ इंद्रप्राश्रभं
 वासचा ॥ २ ॥ सहवैदेवानांचासुराणांच यज्ञौप्रततावास्तांव्य०स्वर्ग
 लोकमेज्यामोव्यमेज्यामइतितेसुराःसंनह्यसहसैवाचरन्ब्रह्मचर्येणतपसै
 वदेवास्तेसुराअमुह्य०स्तेनप्राजान्०स्तेपरोभवंतेनस्वर्गलोकमायन्प्रसृ
 तेनवैयज्ञेनदेवाःस्वर्गलोकमायन्नप्रसृतेनासुरान्परोभावयन्प्रसृतोहवैयज्ञो
 पवीतिनोयज्ञोप्रसृतोनुपवीतिनोयत्किंचब्राह्मणोयज्ञोपवीत्यर्थतियजत
 एवतत्तस्माद्यज्ञोपवीत्येवाधीयीतयाजयेद्यजेतवायुज्ञास्यप्रसृत्याअजिनं
 वासौवादक्षिणतउपवीयदक्षिणंवाहुमुद्धरेतवधत्तेसव्यमितियज्ञोपवीत
 मेतदेवविपरीतंप्राचीनावीत०संवीतमानुपं ॥ ३ ॥ यद्देवादेवहेळनंदेवा
 सश्चक्रमावयं ॥ आदित्यास्तस्मान्मांमुचतर्तस्यतेनमामित ॥ देवाजी

वनकाभ्यायद्वाचानृतमूढिम ॥ तस्मान्नहमुंचतविश्वेदेवाःसजोषसः ॥
 ऋतेनद्यावापृथिवीऋतेनत्व॑संरस्वति ॥ कृतान्नःप्राह्येनसोयत्किंचानृ
 यदुन्यकृतमारिम ॥ सजातश॑सादुतजामिश॑साज्यायसःश॑सादुत
 वाकनीयसः ॥ अनाद्यृष्टदेवकृतंयदेनस्तस्मात्त्वमस्मान्जातवेदोमुमुग्धि ॥
 यद्वाचायन्मनसाबाहुभ्यामूरुभ्यामष्टीवद्वा॑श्चिश्चैर्यदनृतंचकमावयं ॥
 अभिमातस्मादेनसःप्रमुंचतुचकमयानिदुष्कृता ॥ येनत्रितोअर्णवान्निर्ब
 भूवेनसूयतमसोनिर्मुमोच॑यनद्रोविश्वाअजहादरातीस्तेनाहंज्योतिषा
 ज्योतिरानशानआक्षि ॥ यत्कुसीदुमप्रतीतंमयेहयेनयमस्यनिधिनचरा
 मि ॥ एतत्तदग्नेअनुणोभवामिजीवन्नेवप्रतितत्तैदधामि ॥ यन्मयिमाताय
 दापिपेषयदुतरिक्षंयद्वाशसातिक्रामामित्रितेदेवादिविजातायदापइममेव

रुणतत्त्वायामित्वनोअग्नेस्त्वनोअग्नेत्वमग्नेअयासि ॥ ४ ॥ यददीव्यं नू
 णमहंबभूवादित्सन्वासंजगरजनैभ्यः ॥ अग्निर्मातस्मादिंद्रश्चसंविदानी
 प्रभुचतां ॥ यद्धस्ताभ्यांचक्रकलिषाप्यक्षाणवमुमुपजिघ्रमानः ॥
 उग्रंपश्याचराष्ट्रभृच्चतान्यप्सरसावनुदत्तामृणानि ॥ उग्रंपश्याष्ट्रभृत्
 लिषाणियदुक्षवृत्तमनुदत्तमेतत् ॥ नेन्नक्रणानृणवइत्समानोयमस्यलो
 केअधिरज्जराय ॥ अवतेहेऽडुत्तममिममेवरुणतत्त्वायामित्वनोअग्नेस्
 त्वनोअग्ने ॥ संकुसुकोविकुसुकोनिर्ऋथोयश्चनिस्वनः ॥ तेन
 मनोगसोदूरादहमचीचतं ॥ निर्यक्षममचीचतकृत्यानिर्ऋतं ॥ संवर्चसा
 योरुस्मत्समृच्छतैतमस्मैप्रसुवामसि ॥ दुःश्रुसानुश्रुसाभ्याघ्रणेनो
 नुघणेनच ॥ तेनान्योरुस्मत्समृच्छतैतमस्मैप्रसुवामसि ॥ त्वष्टानोअत्रविदधातुरायो
 पर्यसांसंतनृभिरगन्महिमनसासश्चिवेन ॥ त्वष्टानोअत्रविदधातुरायो

नुमाष्टुतन्वोरुयद्विलिष्टं ॥ ५ ॥ आयुष्टेविश्वतोदधद्वयमभिवरेण्यः ॥
 पुनस्तेप्राणआयातिपरायक्ष्म सुवामिते ॥ घृतंपीत्वामधुचारुगव्यं पितेवपुत्रमभिरक्ष
 तादुमं ॥ इममन्नआयुषेवर्चसेकृधितिग्ममोजोवरुणस शिशुषाणो
 मातेवास्माअदितेशर्मयच्छविश्वेदेवाजरदष्टिर्यथासत् ॥ अम्रआयू ऽषि
 पवसआसुवोर्जमिषंचनः ॥ आरेबांधस्वदुच्छुनां ॥ अमेपवस्वस्वपाअ
 स्मेवर्चःसुवीर्यं ॥ दधद्रयिमयिपोषं ॥ अमिर्कृषिःपर्वमानःपांचजन्यः
 पुरोहितः ॥ तमीमहेमहागयं ॥ अमेजातान्प्रणुदानःसपलान्प्रत्यजा
 तान्जातवेदोनुदस्व ॥ अस्मेदीदिहिसुमनाअहेळच्छर्मैतस्यामत्रिवरूथउ
 भौ ॥ सहसाजातान्प्रणुदानःसपलान्प्रत्यजातान्जातवेदोनुदस्व ॥ अधि
 नोब्रूहिसुमनस्यमानोवय स्यामप्रणुदानःसपलान् ॥ अमेयोनोभितोज

नोवृकोवरोजिघ्रां॒सति ॥ तां॒स्त्वंवृत्रहन्जहि॒वस्वस्मभ्य॒माभर ॥ अग्ने
 नो॒वृको॒वरो॒जिघ्रां॒सति॒समानो॒यश्च॒निष्पः ॥ तं॒व्य॒स्ममि॒धं॒कृत्वातु॒भ्यमग्ने॒पिदं
 ओ॒नो॒भिदा॒सति॒शप॒तो॒यश्च॒नः॒शप॒तः॒शप॒तः ॥ उ॒पा॒श्र॒तस्मि॒न्नि॒म्नु
 ध॒मसि ॥ ओ॒नः॒श॒पाद॒श॒प॒तो॒यश्च॒नः॒शप॒तः॒शप॒तः॒भिदा॒सति॒दे॒वाः ॥
 क॒च॒सर्व॑पाप॒स्समू॒हतां ॥ ओ॒नः॒म॒प॒लो॒यो॒र॒णो॒म॒तो॒भिदा॒सति॒दे॒वाः ॥ ओ॒अ॒स्म
 इ॒ध॒म॒स्ये॒व॒प्र॒क्षा॒य॒तो॒मा॒त॒स्यो॒च्छे॒पि॒किंच॒न ॥ यो॒मा॒द्वे॒ष्टि॒जा॒त॒वे॒दो॒यंचा॒हं
 ष्मि॒यश्च॒मां ॥ सर्वा॑स्त्वा॒ने॒घ्रे॒सं॒द॒ह्या॒श्चा॒हं॒द्वे॒ष्टि॒म॒ये॒च॒मां ॥ यो॒अ॒स्म
 भ्य॒म॒रा॒ती॒या॒द्यश्च॒नो॒द्वे॒ष॒ते॒ज॒नः ॥ नि॒दा॒द्यो॒अ॒स्मा॒न्दि॒प्सा॒च्च॒स॒र्वा॒स्त्वा॒न्म
 ष्म॒षा॒कुरु ॥ स॒श्रि॒तं॒मे॒व॒ब्र॒ह्म॒स॒श्रि॒तं॒वी॒र्यां॒व॒लं ॥ स॒श्रि॒तं॒क्ष॒त्रं॒मे॒जि
 ष्णु॒य॒स्या॒ह॒म॒स्मि॒पु॒रो॒हि॒तः ॥ उ॒दे॒षां॒ब्रा॒ह्म॒अ॒ति॒र॒मु॒ह॒र्चो॒अ॒थो॒व॒लं ॥ श्रि॒णो
 मि॒त्र॒ह्य॒णा॒मि॒त्रा॒नु॒ब्र॒या॒मि॒स्वां॒र॒अ॒हं ॥ पु॒न॒र्म॒नः॒पु॒न॒रा॒यु॒र्म॒आ॒गा॒पु॒न॒र्घा॒तं
 क्षुः॒पु॒नः॒श्रो॒त्रं॒म॒आ॒गा॒पु॒नः॒प्रा॒णः॒पु॒न॒रा॒कृ॒तं॒म॒आ॒गा॒पु॒न॒श्चि॒तं॒पु॒न॒रा॒घा॒तं

मआगात् ॥ वैश्वानरो मे दधस्तनपा अववाधांतादुरितानि विश्वा ॥ ६ ॥
 वैश्वानराय प्रतिवेदयामोयदीनूणं संगरो देवतासु ॥ वैश्वानरः पर्वयान्नः पवित्रैर्यत्संग
 मुचन् प्रवेदुस नो मुचा तुदुरितादवुधात् ॥ वैश्वानरः पर्वयान्नः पवित्रैर्यत्संग
 रमभिधावा म्याशां ॥ अनाजानन्मनसायाचमानो यदत्रैनो अवतत्सुवा
 मि ॥ अमीये सुभगे दिवि विवृता नामतारके ॥ प्रेहामृतस्य यच्छतामेतद्ध
 द्वकमोचनं ॥ विजिहीर्ष्व लोकां कृधि बंधान्मुचा सिबद्धकं ॥ यो नैरि
 वप्रच्युतोगर्भः सर्वो न्यथोऽनुष्व ॥ स प्रजानन् प्रतिगृणीत विद्वान्प्रजा
 पतिः प्रथमजाऋतस्य ॥ अस्माभिर्दुत्तं जरसः पुरस्तादच्छिन्नं तं तुमनुसंच
 रेम ॥ ततं तं तुमन्वेके अनुसंचरंति येषां दुत्तं पित्र्यमायनवत् ॥ अबंध्वे
 के ददतः प्रयच्छादातुं चेच्छकवांसः स्वर्गेषां ॥ आरंभे थामनुसंरंभे
 थाऽसमानं पंथामवथो धृतेन ॥ यद्वापुर्तपारि विष्टं यदुभौ तस्मै गोत्रायिह

जायापतीस २ भेथां ॥ यदुतरिंशं पृथिवीमुत द्वायन्मातरं पितरं वाजिहि
 २ सिम ॥ अग्निर्मातस्मादेनसो गार्हपत्य उन्नोने पदुरिताया निचकृम ॥
 भूर्भिर्मातादितिर्नो जनिं भ्रातां तारिश्मभिर्भ्रास्त एनः ॥ द्यौर्नः पितृपितृ
 ग्राच्छंभवा सिजामि मित्वा मावि वि सिलोकात् ॥ यत्र सुहार्दः सुकृतो मर्द
 ते विहाय रोगं तन्वा २ स्वायां ॥ अश्लोणा गैरहुताः स्वर्गे तत्र पश्येम पि
 तरं च पुत्रं ॥ यदन्नमद्वय नृतेन देवाद्वा स्यन्नदास्यन्न तवा कश्चित् ॥
 नां च क्षुप्या गो अस्ति ये देवा किंच प्रतिजग्राह मग्निर्मातस्मादनुणं कृणोतु ॥ यन्मया
 यदन्नमद्विबहुधा विरूपं वा सो हि रण्यमुत गामजामविं ॥ यन्मया
 प्या गो अस्ति ये देवा किंच प्रतिजग्राह मग्निर्मातस्मादनु गिबल २ हि
 मनसा वाचा कृतमेनः कदाचन ॥ सर्वस्मात्तस्मान्मोक्तो मो गिबल २ भू
 वेत्यथथातथ ॥ ७ ॥ कृष्णोऽङ्गुष्ठया द्योपत इव मन्येत यथा स्तेनो यथा भू

णहैवमेषभवतियोयोनौरेतःसिंचितियद्वर्वाचीनमेनोअणहत्यायास्तस्मा
 न्मुच्यतेयावदेनोदीक्षासुपैतिदीक्षितएतैःसंतति जुहोति संवत्सरं दीक्षि
 रःसंवत्सराद्देवात्मानं पुनीतेमासं दीक्षितो भवतियोमासः स संवत्स
 २शतिरर्धमासाः संवत्सरः संवत्सराद्देवात्मानं पुनीते द्वादशरात्रीर्दीक्षितो भ
 वति द्वादशमासाः संवत्सरः संवत्सराद्देवात्मानं पुनीते द्वादशरात्रीर्दीक्षितो भ
 वति षड्विंशतवः संवत्सरः संवत्सराद्देवात्मानं पुनीते षड्विंशरात्रीर्दीक्षितो भ
 त्रिपदागायत्रीगायत्रिया एवात्मानं पुनीते षड्विंशरात्रीर्दीक्षितो भ
 पैयान्नोपर्यसीत जुगुप्सेतानृतात्पयो ब्राह्मणस्य ब्रतं यवागूरजान्यस्यामि
 क्षावैश्यस्याथोसोम्येप्यध्वर एतद्व्रतं ब्रूयाद्विदुमन्येतो पदस्यामीत्योदुनंधा
 नाः सक्तून्धृतमित्यनुव्रतयेद्वात्मनो नुपदासाय ॥ ८ ॥ यावती वै देवता

स्ताःसर्वावेदुविदिद्राह्मणेवसंतितस्माद्ब्राह्मणेभ्योवेदुविद्व्योदिवेदिवेनम
स्तुःसर्वान्नाश्रीलंकीर्तयेदुताएवदेवताःप्रीणाति ॥ चित्तिःसुक् ॥ चित्त
माज्यं ॥ वाग्वेदिः ॥ आधीतंबाहिः ॥ केतोअग्निः ॥ विज्ञातमग्निः ॥ वाच
वाक्पतिहोता ॥ मनेउपवृक्ता ॥ प्राणोहृविः ॥ सामाध्वर्युः ॥ वाचस्प
स्पतेविधेनामन् ॥ विधेमतेनामं ॥ विधेस्त्वमस्माकुंनामं ॥ वाचिवीहोता ॥
तिःसोमंपिबतु ॥ आस्मासुनुमृणंध्रात्स्वाहा ॥ वाचस्पतेवाचोवीर्येण ॥ वाचस्प
द्यौरध्वर्युः ॥ रुद्रोमीत् ॥ वृहस्पतिरुपवृक्ता ॥ आसुवस्करस्मै ॥ वाचस्प
संभृतमेनायंक्ष्यसे ॥ यजमानायुवायं ॥ आसुवस्करस्मै ॥ १० ॥ अग्निहोता ॥
तिःसोमंपिबति ॥ जजनादिद्रमिद्रियायस्वाहा ॥ सोमःसोमस्यपुरोगाः ॥
अश्विनाध्वर्यु ॥ त्वष्टामीत् ॥ मित्रउपवृक्ता ॥ सोमःसोमस्यपुरोगाः ॥
शुक्रःशुक्रस्यपुरोगाः ॥ आतास्तंइंद्रसोमाः ॥ वातोपिहवश्रुतःस्वाहा

॥ ११ ॥ सूर्ये चक्षुः ॥ वातंत्राणः ॥ द्वांपृष्ठं ॥ अंतरिक्षमात्मा ॥
 अग्रेयज्ञं ॥ पृथिवीं शरीरं ॥ वाचस्पतेच्छिद्रयावाचा ॥ अच्छिद्रया
 सत्यहविरध्वर्युः ॥ अच्युतपाज्यामीत् ॥ १२ ॥ महाहविर्होता ॥
 अनाधृष्यश्चाप्रतिधृष्यश्चयज्ञस्याभिगुरौ ॥ अच्युतसनाउपवृक्ता ॥
 स्पतेहद्विधेनामन् ॥ विधेमतेनामं ॥ अयास्यउद्गाता ॥ वाच
 तिःसोममपात् ॥ माद्व्यस्तंतुश्छेद्विमात्मनूयं ॥ वाचस्प
 पृथिव्यैस्वाहा ॥ १३ ॥ वाग्घोता ॥ दीक्षापत्नी ॥ नमोद्वि ॥ नमः
 भिगुरः ॥ मनोहविः ॥ तपसि जुहोमि ॥ भूर्भुवःसुवः ॥ आपो
 ब्रह्मणस्वयं भुवेस्वाहा ॥ १४ ॥ ब्राह्मण एकहोता ॥ सयज्ञः ॥ समेद
 दातु प्रजां पशून् पुष्टियशः ॥ यज्ञश्च मे भूयात् ॥ अग्निर्द्विहोता ॥ समर्ता ॥

समेददातुप्रजापृशन्पुष्टियशः ॥ भर्ताचमेभूयात् ॥ पृथिवीत्रिहोता ॥
समेददातु ॥ समेददातु ॥ प्रतिष्ठाचमेभूयात् ॥ अंतरिक्षंचतुर्होता ॥
सप्रतिष्ठा ॥ समेददातु ॥ विष्ठाचमेभूयात् ॥ वायुःपंचहोता ॥ सऋः
सविष्ठाः ॥ समेददातु ॥ प्राणश्चमेभूयात् ॥ चंद्रमाःषड्होता ॥ अन्नसप्तहो
सप्राणः ॥ समेददातु ॥ ऋतवश्चमेकल्पंतां ॥ प्राणस्यचमेप्राणोभूयात् ॥
तून्कल्पयाति ॥ समेददातु ॥ अनाधृष्यश्चभूयासं ॥
ता ॥ सप्राणस्यप्राणः ॥ समेददातु ॥ अनाधृष्यश्चभूयासं ॥
द्यौरष्टहोता ॥ सतेजस्वी ॥ समेददातु ॥ तेजस्वीचभूयासं ॥
आदित्योनवहोता ॥ सइदसर्व ॥ समेददातु ॥ सर्वचमेभूयात्
प्रजापतिर्दशहोता ॥ सवितास्तोमैः ॥ इंद्रउक्थामदैः ॥ मित्रावरु
॥ १५ ॥ अग्निर्यजुभिः ॥ सुवितास्तोमैः ॥ इंद्रउक्थामदैः ॥ मित्रावरु
णावाशिषा ॥ अगिरसोधिष्णियैरग्निभिः ॥ सुरुतःसदोहविधानाभ्यां ॥

आपुःप्रोक्षणीभिः ॥ औषधयोर्वहिषा ॥ आदितिर्वेद्या ॥ सोमोद्दी
 क्षया ॥ त्वष्ट्रेधमेन ॥ विष्णुर्धमेन ॥ वसवआज्येन ॥ आदित्यादक्षि
 णाभिः ॥ विश्वेदेवाऊर्जा ॥ पृषास्वंगाकारेण ॥ बृहस्पतिःपुरोधया ॥
 ॥ १६ ॥ सेनेन्द्रस्य ॥ अंतरिक्षं पवित्रेण ॥ वायुःपात्रैः ॥ अहश्श्रधया
 दीक्षासोमस्य ॥ पृथिव्यग्नेः ॥ वसूनां गायत्री ॥ रुद्राणां त्रिष्टुप् ॥ आदि
 त्यानां जगती ॥ विष्णोर्नुष्टुप् ॥ वरुणस्य विशाद् ॥ यज्ञस्य पंक्तिः ॥ प्रजाप
 तेरनुमतिः ॥ मित्रस्य श्रद्धा ॥ सवितुः प्रसूतिः ॥ सूर्यस्य मरीचिः ॥ चंद्रमसो
 रोहिणी ॥ ऋषीणामंरुधती ॥ पर्जन्यस्य विद्युत् ॥ चतस्रो दिशः ॥ चतस्रो
 वांतरदिशाः ॥ अहश्चरात्रिश्च ॥ कृषिश्च वृष्टिश्च ॥ त्वषिश्चापचितिश्च ॥
 आपश्चौषधश्च ॥ ऊर्कश्च सनूता च देवानां पत्नयः ॥ १७ ॥ देवस्य त्वा

सवितुः प्रसवैश्विनोवाहुभ्यां पणो हस्ताभ्यां प्रतिगृह्णामिराजोत्वावरुणो
 नयतु देवि दक्षिणे श्रेयोहिरेण्यतेनो मृतत्वमेष्ट्यां वयोदुत्रे मयो मध्यमस्तु प्र
 तिग्रहीत्रे कइदं कस्मा अदात्कामः कामाग्रकामो दाता कामः प्रतिग्रहीताका
 मस्समुद्रमाविश कामेन त्वया प्रतिगृह्णामि कामैतत्त एष ते कामदक्षिणोत्ता
 नस्त्वांगीरसः प्रतिगृह्णातु ॥ १८ ॥ सुवर्णं ग्रामं परिवेदयेनं ॥ इन्द्रस्यात्मा
 नंदशुक्रा चरंतं ॥ अंतः समुद्रं मनसा चरंतं ॥ ब्रह्मान्वं विदुदश होतारमर्णं ॥
 अंतः प्रविष्टः शास्ता जनानां ॥ एकः सन् बहुधा विचारः ॥ शतं शुक्रा
 णियत्रैकं भवति ॥ सर्वे विदुयत्रैकं भवति ॥ सर्वे होतारो यत्रैकं भवति ॥ समा
 सुमानसीन आत्मा जनानां ॥ अंतः प्रविष्टः शास्ता जनानां ॥ सुमा
 नसीन आत्मा जनानां ॥ चतुर्होतारो यत्र संपदुंगच्छति दिवैः ॥ समा
 नसीन आत्मा जनानां ॥ ब्रह्मद्रुमं निजगतः प्रतिष्ठां ॥ द्विव आत्मानं स

वितारं बृहस्पतिं ॥ चतुर्होतारं प्रदिशोनुक्लृप्तं ॥ वाचोवीर्यतपसान्ववि
 दत् ॥ अंतःप्रविष्टं कर्तारमेतं ॥ त्वष्टारं रूपणि विकुर्वतं विपश्चि ॥ अ
 मृतस्य प्राणं यज्ञमेतं ॥ चतुर्होतृणामात्मानं कवयो निचिक्वुः ॥ अंतःप्र
 विष्टं कर्तारमेतं ॥ देवानां बंधूनि हितं गुहासु ॥ अमृतेन क्लृप्तं यज्ञमेतं ॥ चतु
 र्होतृणामात्मानं कवयो निचिक्वुः ॥ इन्द्रस्यात्मानि हितः पंचहोता ॥ अमृतं देवानामायुः
 प्रजानां ॥ इन्द्रं राजानं सवितारमेतं ॥ वायो रात्मानं कवयो निचिक्वुः ॥
 राक्षसां रश्मीनां मध्येतपंतं ॥ ऋतस्य पदे कवयो निपाति ॥ य आँडकोशे
 भुवने विभर्ति ॥ अग्निभिर्गणः सन्नथलोकान्विचष्टे ॥ यस्याँडकोशे
 ष्ममाहुः प्राणमुल्बं ॥ तेन क्लृप्तो मृतेनाहमस्मि ॥ सुवर्णकोशं रजसाप
 रीवृतं ॥ देवानां वसुधानां विराजं ॥ १९ ॥ अमृतस्य पूर्णाता मुक्लां विच

क्षते ॥ पादुपङ्खेतुर्निकलाविवित्से ॥ अतुर्तवःपंचघोतकुप्ताः ॥ उत
 वोषट्धामनसोतकुप्ताः ॥ तपङ्खेतास्मृतुभिःकल्पमानं ॥ ऋतस्यपुदे
 कवयोनिपाति ॥ अंतःप्रविष्टं कर्तारमेतं ॥ अंतश्चंद्रमसिमनसाचरंतं ॥ इंद्रोराजा
 कवयोनिपाति ॥ इंद्रस्यात्मानश्शतधाचरंतं ॥ परेणतंतुपरिपिच्यमानं ॥
 सैवसंतुनविजानंतिदेवाः ॥ इंद्रस्यात्मानश्शतधाचरंतं ॥ ब्रह्मेतत्ब्रह्म
 जगतोयईशे ॥ सप्तहोतासप्तधाविकृतः ॥ देवानाहृदयंब्रह्मान्वविंदत् ॥ आयस्मिन्सप्तपैरवः ॥
 अंतरादित्येमनसाचरंतं ॥ देवानाहृदयंब्रह्मान्वविंदत् ॥ आयस्मिन्सप्तपैरवः ॥
 णउज्जमार ॥ अर्कश्चोतंतस्सरिस्समध्ये ॥ आयस्मिन्सप्तपैरवः ॥ अच्यु
 मेहतिबहुलाश्चित्रयै ॥ ब्रह्मश्चामिन्द्रगोमतीं ॥ अच्युतांबहुलाश्चित्रयै ॥
 सहर्षिर्वसुवित्तमः ॥ पुरंरिंद्रायपिन्वते ॥ ब्रह्मश्चामिन्द्रगोमतीं ॥ अच्यु
 तांबहुलाश्चित्रयै ॥ मह्यमिन्द्रोनिर्यच्छतु ॥ शतश्शताअस्ययुक्ताहरिणां ॥
 अर्वाङ्गायातुवसुभीरश्मिरिंद्रः ॥ प्रमहमाणोबहुलाश्चित्रयै ॥ रश्मिरिंद्रः

सवितामेनियच्छतु ॥ घृतं तेजोमधुमदिद्वियं ॥ मय्ययमभिर्दधातु ॥ हरिः
 पतंगः पटरीसुपूर्णः ॥ द्विविधयो न भसाय एति ॥ स न इन्द्रः कामवुरंददातु ॥
 पंचारं चक्रं परिवर्तते पृथु ॥ हिरण्यज्योतिः सारिरस्य मध्ये ॥ अजस्रं ज्योति
 न भसा सपदेति ॥ स न इन्द्रः कामवुरंददातु ॥ सप्तयुं जतिरथ मेकं चक्रं
 ॥ २० ॥ एको अश्वो वहति ससनामा ॥ त्रिणाभि चक्रमज्जरुमनर्व ॥ येनेमा
 विश्वा भुवनानि तस्थुः ॥ भद्रं पश्यंत उपसेदुरग्रे ॥ तपो दीक्षा मृषयः सुवर्वा
 दः ॥ ततः क्षत्रं बलमोजश्च जातं ॥ तदस्मै देवा अभिसंनमंतु ॥ श्वेतं रश्मि
 बो भुज्यमानं ॥ अपाने तारं भुवनस्य गोपां ॥ इन्द्रं निचिक्वुः परमेव्यो मन् ॥
 रोहिणीः पिंगला एकरूपाः ॥ क्षरं तीः पिंगला एकरूपाः ॥ शतं सहस्रा
 णि प्रयुतानि नाव्यानां ॥ अयं यः श्वेतो रश्मिः ॥ परिसर्वमिदं जगत् ॥
 प्रजां पशून् धनानि ॥ अस्माकं ददातु ॥ श्वेतो रश्मिः परिसर्वं बभूव ॥ सुव

वोविश्वरूपाः ॥ विरूपाः संतो बहुधैकरूपाः ॥ तेषां सप्तानामिहरेति
 रस्तु ॥ रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय ॥ २१ ॥ अद्भ्यः संभूतः
 पृथिव्यै रसाच्च ॥ विश्वकर्मणः समवर्तताधि ॥ तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमे
 ति ॥ तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रे ॥ वेदाहमेतं पुरुषं मह्यं ॥ आदित्य
 वर्णतमसः परस्तात् ॥ तमेवाविद्वानमृतं इह भवति ॥ नान्यः पन्था विद्यते
 यनाय ॥ प्रजापतिश्चरति गर्भे अंतः ॥ अजायमानो बहुधा विजायते
 तस्य धीराः परिजानं त्रियानि ॥ मरीचीनां पदमिच्छंति वेधसः ॥ यो देवे
 भ्य आर्तपति ॥ यो देवानां पुरोहितः ॥ पूर्वो यो देवेभ्यो जातः ॥ यो देवे
 चाय ब्राह्मणे ॥ रुचं ब्राह्मं जनयंतः ॥ देवा अग्रे तदब्रुवन् ॥ यस्त्वैवं ब्राह्म
 णो विद्यात् ॥ तस्य देवा असन्वशे ॥ ह्यीश्वरते लक्ष्मीश्च पत्न्यौ ॥ अहोरात्रे
 पार्श्वे ॥ नक्षत्राणि रूपं ॥ आश्विनौ व्यात्तं ॥ इष्टं मनिषाण ॥ असुं मनि

धाण ॥ सर्वमनिषाण ॥ २२ ॥ अहंनिर्मपिसायकानिन्धन्वाहंनिष्कंय
 जतंविश्वरूपं ॥ अहंनिदंयसेविश्वमभ्युनवाओजीयोरुद्वदस्ति ॥
 यस्तेस्तनःशशयोयोमयोभूयनविश्यापुष्यसिवायीणि ॥ योरत्तधावसुवि
 द्यःसुदन्नःसरस्वतितमिहयातविकः ॥ पृथिवीसमित् ॥ आयुषातेजसा ॥
 साम्निस्समिधे ॥ तामहस्समिधे ॥ सामासमिद्धा ॥ अन्नाद्येनसमितास्स्वाहा ॥
 वर्चसाश्रिया ॥ यशसाब्रह्मवर्चसेन ॥ अन्नाद्येनसमिधे ॥ तामह
 अंतरिक्षस्समित् ॥ तांवायुःसमिधे ॥ सावायुस्समिधे ॥ यशसा
 समिधे ॥ सामासमिद्धा ॥ आयुषातेजसा ॥ वर्चसाश्रिया ॥ तामाहि
 ब्रह्मवर्चसेन ॥ अन्नाद्येनसमितास्स्वाहा ॥ द्यौःसमित् ॥ सामासमिद्धा ॥
 त्वाःसमिधे ॥ सादित्यस्समिधे ॥ तामहस्समिधे ॥ सामासमिद्धा ॥ अन्नाद्येनस
 आयुषातेजसा ॥ वर्चसाश्रिया ॥ यशसाब्रह्मवर्चसेन ॥ अन्नाद्येनस

हि. मं.

५७ ॥

मिताँस्वाहा ॥ प्राजापत्यामेसमिदसिसपलक्षयणी ॥ आतृव्यहामे
सिस्वाहा ॥ २३ ॥ इदंतएकंपरऊतएकंतृतीयैनुज्योतिषासंविशस्व ॥
संवेशनस्तनुवैचारैरिधियाद्वैवानांपरमेसधस्यै ॥ धातापुनातुसवि
तापुनातु ॥ अग्नेस्तेजसासूर्यस्यवर्चसा ॥ यतैअग्निममंथामवृषभायै
वपक्तवे ॥ इमंतंशमयामसिद्धीरेणचोदुकेनच ॥ यंत्वमग्नेसमदह
स्त्वमुनिर्वापयापुनः ॥ कयांबूरत्रजायतांपाकदूर्वाव्यल्कशा ॥ शीति
केशीतिकावतिह्लादुकेह्लादुकावति ॥ मंडुक्यासुसंगमयेमँस्वन्निँश
मये ॥ शतैधन्वन्याआपःशमुतेसंत्वन्क्याः ॥ शतैसमुद्रियाआपःश
मुतेसंतुवष्याः ॥ शतैस्त्रवंतीस्तनुवेशमुतेसंतुकूप्याः ॥ शतैनीह्वारो
वर्षतुशमृष्टृष्वारवशीयतां ॥ अवसृजपुनरग्नेपितृभ्योयस्तआहुतश्चरति
स्वधाभिः ॥ आयुर्वसानउपयातुशेषँसंगच्छतांतनुवाजातवेदः ॥

सुफलाससि ॥ इमंजीवेभ्यःपरिधिंदधामिमानोनुगादपरोअर्धमेतं ॥
 शतंजीवंतुशरदःपुरुचीस्तिरोमयुंदंघ्रपर्वतेन ॥ इमानारिविधवाःसु
 पत्नीरांजनेनसर्पिषासंमृशंतां ॥ अनश्रवोअनमीवाःसुशेवाआरोहंतुज
 नयोयोनिमन्त्रे ॥ २८ ॥ अपनःशोशुचदुधमन्त्रेशुशुध्यायिं ॥ अपनः
 शोशुचदुधं ॥ सुक्षेत्रियासुंगातुयावसूयाचयजामहे ॥ अपनःशोशुच
 दुधं ॥ प्रयद्भृदिष्ठएषांप्रास्माकांसश्चसूर्यः ॥ अपनःशोशुच
 मेसूर्योजायेमाहिप्रतेवयं ॥ अपनःशोशुचदुधं ॥ अपनःशोशुचदुधं ॥
 विश्वतःपरिभूरसि ॥ अपनःशोशुचदुधं ॥ त्वंहिविश्वतोमुख
 वेवंपारय ॥ अपनःशोशुचदुधं ॥ द्विषेनोविश्वतोमुखातिना
 अपनःशोशुचदुधं ॥ सनःसिंधुमिवनावयातिपर्षास्वस्तये ॥
 आपःप्रवृणादिवयतीरपासत्यंदतामघं ॥ अप

नः शोशुचदुघं ॥ उहनादुदकानीवापासत्स्यंदतामघं ॥ अपनः शोशु
चदुघं ॥ आनंदाग्रप्रमोदायपुनरागास्वान्गहान् ॥ अपनः शोशुचदुघं ॥
चदुघं ॥ अत्रेदं ब्रह्मक्रियतेपरिधिर्जीवनाय
नैवतत्र प्रमीयते गौरश्चः पुरुषः प्रशुः ॥ यत्रेदं ब्रह्मक्रियतेपरिधिर्जीवनाय
कमपनः शोशुचदुघं ॥ गौधेनुर्भव्या ॥ मातारुद्राणां दुहितावसूनास्व
सादित्यानां ममृतस्य नाभिः ॥ प्रणवो चैचिकितुपेजनाय मागामनो गामदि
तिं वधिष्ट ॥ पित्रतूदकं तृणान्यत्तु ॥ ओमुत्सृजत ॥ कुर्याणाचीरमा
त्मनः ॥ वासास्सिममगावश्च ॥ अन्नपाने च सर्वदा ॥ अतिथिदेवो
वह ॥ मातृदेवो भव ॥ पितृदेवो भव ॥ आचार्यदेवो भव ॥ भीषास्मादग्नि
भव ॥ २६ ॥ भीषास्माद्वातः पवते ॥ भीषोदतिस्सूर्यः ॥ भीषा भवति ॥ शु
श्रेंद्रश्च ॥ मृत्युर्धावति पंचम इति ॥ सैषानंदस्य मीमांसा भवति ॥ तस्यैयं पृथिवी
वास्यात्साधुयुवाध्यायकः ॥ आशिष्ठो दृढिष्ठो बलिष्ठः ॥

सर्वावित्तस्य पूर्णास्यात् ॥ स एकोमानुषं आनन्दः ॥ ते ये शतं मानुषा आ-
 नन्दाः ॥ स एको मनुष्यगंधर्वाणामानन्दः ॥ श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य ॥
 ते ये शतं मनुष्यगंधर्वाणामानन्दाः ॥ स एको देवगंधर्वाणामानन्दः ॥ श्रोत्रि-
 यस्य चाकामहतस्य ॥ ते ये शतं देवगंधर्वाणामानन्दाः ॥ स एकः पितृणां
 चिरलोकलोकानामानन्दः ॥ श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य ॥ ते ये शतं पितृ-
 णां चिरलोकलोकानामानन्दाः ॥ स एकः आजानजानां देवानामानन्दः ॥
 श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य ॥ ते ये शतं आजानजानां देवानामानन्दाः ॥ स
 एकः कर्मदेवानां देवानामानन्दः ॥ ये कर्मणा देवान् पियन्ति ॥ श्रोत्रिय-
 स्य चाकामहतस्य ॥ ते ये शतं कर्मदेवानां देवानामानन्दाः ॥ स एको देवा-
 नामानन्दः ॥ श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य ॥ ते ये शतं देवानामानन्दाः ॥
 स एक इन्द्रस्यानन्दः ॥ श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य ॥ ते ये शतं मिन्द्रस्यानन्दाः ॥

सएकोवृहस्पतैरानंदः ॥ ओत्रियस्यचाकामहतस्य ॥ तेयेशतंवृहस्पते
रानंदाः ॥ सएकःप्रजापतैरानंदः ॥ ओत्रियस्यचाकामहतस्य ॥ तेये
शतंप्रजापतैरानंदाः ॥ सएकोब्रह्मणानंदः ॥ ओत्रियस्यचाकामहत
स्य ॥ सयश्चायंपुरूपे ॥ यश्चासौवादित्ये ॥ सएकः ॥ सयएवंवित् ॥
एतंमन्त्रमयमात्मानमुपसंक्रामति ॥ एतंप्राणमय
मात्मानमुपसंक्रामति ॥ एतमनोमयमात्मानमुपसंक्रामति ॥
अस्माद्धोकात्रेय ॥ एतमानंदमयमात्मानमुपसंक्रामति ॥
मात्मानमुपसंक्रामति ॥ एतमानंदमयमात्मानमुपसंक्रामति ॥
ज्ञानमयमात्मानमुपसंक्रामति ॥ यतोवाचोनिवर्तते ॥ अप्राप्यमनसासुह ॥
तदप्येषश्चैकोभवति ॥ यतोवाचितुकुतश्चनेति ॥ एतंह्वावर्चनतपति ॥
आनंदंब्रह्मणोविद्वान् ॥ नविभेत्तिकुतश्चनेति ॥ सयएवंविद्वानेते
किमहसाधुनाकुरवं ॥ किमहपापमकरवमिति ॥ सयएवंवेदं ॥
आत्मानंस्पृणुते ॥ दुर्भेद्वैषएतेआत्मानंस्पृणुते ॥ यएवंवेदं ॥

इत्युपनिषत् ॥ २७ ॥ एषहिदेवःप्रदिशोनुसर्वाःपूर्वाहिजातःसउर्गभै
 अंतः॥ सविजायमानःसजनिष्यमाणःप्रत्यङ्मुखोऽस्तिष्ठतिविश्वतोमुखः॥
 विश्वतश्चक्षुरुतविश्वतोमुखोविश्वतोहस्तउतविश्वतस्पात् ॥ संबाहुभ्यां
 नर्मतिसंपतत्रैर्द्यावापृथिवीजनयन्देवएकः ॥ सदसस्पतिमद्भुतं प्रियमिन्द्र
 स्यकाम्यं ॥ सन्निमेषामयासिषं ॥ उद्वीप्यस्वजातवेदोपद्मं निऋतिममं ॥
 पशुश्चमह्यमार्वाहजीवन्चदिशोदिश ॥ पुरुषस्यविद्मसहस्राक्षस्यमा
 हादुवस्यधीमहि ॥ तन्नोरुद्रःप्रचोदयात् ॥ तत्पुरुषायविद्महेमहादेवाय
 धीमहि ॥ तन्नोरुद्रःप्रचोदयात् ॥ तत्पुरुषायविद्महेचक्रतुंडायधीमहि ॥
 तन्नोदंतिःप्रचोदयात् ॥ तत्पुरुषायविद्महेचक्रतुंडायधीमहि ॥ तन्नो
 नादिःप्रचोदयात् ॥ तत्पुरुषायविद्महेमहासेनायधीमहि ॥ तन्नो
 णमुखःप्रचोदयात् ॥ तत्पुरुषायविद्महेसुवर्णपुक्षायधीमहि ॥ तन्नोग

रुडः प्रचोदयात् ॥ वेदात्मनाय विद्महे हि रण्यगर्भाय धीमहि ॥ तन्नो ब्रह्म
 प्रचोदयात् ॥ नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि ॥ तन्नो विष्णुः प्रचो
 दयात् ॥ वज्रनखाय विद्महे तीक्ष्णदंष्ट्राय धीमहि ॥ तन्नो आदित्यः
 प्रचोदयात् ॥ भास्कराय विद्महे महद्युतिकराय धीमहि ॥ तन्नो अग्निः प्रचो
 दयात् ॥ वैश्वानराय विद्महे लालीलाय धीमहि ॥ तन्नो दुर्गः प्रचोदयात्
 दयात् ॥ काल्याणाय विद्महे कन्यकुमारि धीमहि ॥ सर्वहर्तु मे पापं दुर्वाहुः
 ॥ २८ ॥ सहस्रपरमा देवी शतमूला शतान्कुरा ॥ सर्वहर्तु मे पापं दुर्वाहुः
 स्वप्ननाशिनी ॥ कांडात्कांडात्प्ररोहं तीपरुपः परुपः परि ॥ एवानो द्विवेप्र
 तनुसहस्रेण शतेन च ॥ याशतेन शतनोपि सहस्रेण विरोहसि ॥ तस्यास्ति
 देवी एकैविधेर्महविषावयं ॥ अश्वक्रांतिरथक्रांतिविष्णुक्रांतिवसुंधरा ॥
 शिरसाधारं यिष्यामि रक्षस्व मां पदे पदे ॥ भूमिर्धेनुर्धरणी लोकधारिणी ॥

उद्धृतासिवराहेणकृष्णेनशतबाहुना ॥ मूर्तिकैकहनमेपाप्यन्मयादुष्कृतं
 कृतं ॥ मूर्तिकैकब्रह्मदत्तासिकारूपेनाभिभूतिता ॥ मूर्तिकैकदेहिमेपुष्टित्व
 यिसर्वप्रतिष्ठितं ॥ मूर्तिकैकप्रतिष्ठितेसर्वतन्मेनिर्णुदुमूर्तिके ॥ तयाहते
 नपापेनगच्छामिपरमांगतिं ॥ यतइंद्रमयामहेततो नोअभयंकुधि ॥ मघ
 वच्छग्धितवृत्तमउतयेविद्विषोविमृधोजहि ॥ स्वस्तिदाविशस्पतिवृत्रहा
 विसृधोवशी ॥ वृषेद्रःपुरएतुनःस्वस्तिदाअभयंकरः ॥ स्वस्तिनइंद्रोवद्ध
 श्रवाःस्वस्तिनःपूषाविश्वेदाः ॥ स्वस्तिनस्ताक्ष्योअरिष्टनेमिःस्वस्तिनो
 बृहस्पतिर्दधातु ॥ आपातमन्युस्तपलंप्रभर्माधुनिःशिमवांछरुमांक्र
 जीषी ॥ सोमोविश्वान्यतसावनानिनावार्गिंद्रप्रतिमानानिदेभुः ॥ ब्रह्म
 ज्ञानंप्रथमंपुरस्ताद्विसीमतःसुरुचोविनआवः ॥ सबुधियाउपमाअ
 स्यविष्ठाःसुतश्च्योनिमसंसतश्चविवः ॥ स्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेश

यदंशांतं तदपगच्छतात् ॥ अत्याशनादतीपानाद्यच्च उग्रयात्रप्रतिग्रहात् ॥
 तन्नोवरुणो राजा पाणिना ह्यवमर्शतु ॥ सोहमपापो विरजो निर्मुक्तो मुक्तकि-
 ल्बिषः ॥ नार्कस्य पुष्टमार्कह्यगच्छेद्ब्रह्मसलोकतां ॥ यश्चाप्सुवरुणः स पु-
 नात्वधमर्षणः ॥ इमं मे गेयमुने सरस्वतिश्रुतु द्विस्तोमस्स च तपः परुषिण-
 या ॥ असि क्रियामरुद्धधेवितस्तया जीकीये शृणु ह्यासुषो मया ॥ ऋतंच स-
 त्यं चाभीक्षात्तपसोऽध्यजायत ॥ ततो रात्रिरजायत ततः समुद्रोऽर्णवः ॥
 समुद्रादूर्णवा दधिसंवत्सरोऽजायत ॥ अहोरात्राणि मिदधद्विध्वस्यसिष-
 तो वशी ॥ सूर्याचंद्रमसौ धातायथा पूर्वमकल्पयत् ॥ दिवं च पृथिवीं चांत-
 रिक्षमथोऽसुवः ॥ ३० ॥ यत्पृथिव्या रजस्वमां तरिक्षे विरोदसी ॥ इमांस्त-
 द्वापो वरुणः पुनात्वधमर्षणः ॥ पुनंतु वसंवः पुनातु वरुणः पुनात्वधमर्षणः ॥
 एष भूतस्य मध्ये भुवनस्य गोप्ता ॥ एष पुण्यकृतां लोकानेष मृत्योर्हिरण्यमयै ॥

द्यावापृथिव्योर्हि रणमयस्सश्चित्सुवःसस्रिशाधि॥आ
 द्रज्वलतिज्योतिरहमस्मि॥ ज्योतिर्ज्वलतिब्रह्माहमस्मि॥ ग्रीहमस्मि ब्रह्मा
 द्रज्वलतिज्योतिरहमस्मि ॥ अहमेवाहं मां जुहोमि स्याह ॥ अका
 हमस्मि ॥ अहमस्मि ब्रह्माहमस्मि ॥ वरुणोपमघमर्घणस्तस्मात्पापा
 र्थकार्यवकीर्णीस्तोभ्रूणहागुरुत्पगः ॥ अक्रान्तसमुद्रः
 र्थकार्यवकीर्णीस्तोभ्रूणहागुरुत्पगः ॥ अक्रान्तसमुद्रः
 तप्रमुच्यते ॥ रजोभूमिस्त्वमाश्रेदयस्व प्रवदंति धीराः ॥ आपोपवित्रे अधिसानो अव्यवृ
 प्रथमे विधर्मजनयन् प्रजाभुवनस्य राजा ॥ ३१ ॥ जातवेदसे सुनवामसो ममरातीयतो निद
 त्सोमो वा वृधे सुवानइंदुः ॥ ३१ ॥ जातवेदसे सुनवामसो ममरातीयतो निद
 हाति वेदः ॥ सनः पर्षदतिदुर्गाणि विश्वानो वेवसि धुंदुरितात्यग्निः ॥ त्सोमो वा वृधे सुवानइंदुः ॥ ३१ ॥ जातवेदसे सुनवामसो ममरातीयतो निद
 श्विवर्णात्पसाज्वलंती वैरोचनी कर्मफलेषु जुष्टां ॥ दुर्गादेवी शरति दुर्गा
 पंधे सुतरसितरसे नमः ॥ अश्वत्थपाश्या नव्यो अस्मान् स्त्वस्ति भिरति दुर्गा
 णि विश्वा ॥ पूश्वपृथ्वी बहुलान् दुर्वी भवती कायतनया शशंगो ॥ विश्वा

निनोदुर्गहाजातवेदुःसिंधुननावादुरितातिपर्वि ॥ अमेअत्रिवन्मनसागृ
 णानोस्माकंबोध्यावितातनूनां ॥ पृतनाजितुं सहमानमुग्रमुष्मि ॥ हुवेमप
 प्रलोषिकृमीड्योअध्वरेषुसनाच्चहोतानव्यश्चसत्सि ॥ स्वांचमिन्ननुवंपि
 प्रयस्वास्मभ्यंचसौभगमायजस्व ॥ गोभिर्जुष्टमधुजोनिषिक्तं वैद्रवि
 ण्णोरनुसंचरेम ॥ नाकस्यपृष्ठमभिसंवसानोवैष्णवींलोकइहमादयंतां
 ॥ ३२ ॥ भूस्मयेचपृथिव्यैचमहतेचस्वाहाभुवोवायवेचांतरिक्षायचमह
 तेचस्वाहासुवरादित्यायचादिवेचमहतेचस्वाहाभूर्भुवःसुवश्चंद्रमसेचनक्ष
 त्रेभ्यश्चद्विग्भ्यश्चमहतेचस्वाहानमोदेवेभ्यःस्वधापितृभ्योभूर्भुवःसुवर्मह
 रोम् ॥ पाहिनोअमएनसेस्वाहा ॥ पाहिनोविश्वदेसेस्वाहा ॥ यज्ञं
 पाहिविभावसोस्वाहा ॥ सर्वपाहिशतक्रतोस्वाहा ॥ पाहिनोअमए

कया ॥ पाह्युतद्वितीयया ॥ पाहूजैततीयया ॥ पाहिगीभिश्चतस्र
 भिर्वसोस्वाहा ॥ द्युतंसिमिश्रेघृतमस्ययोनिर्यतोघृतमुवस्यया
 मे ॥ अनुज्वधमावहमादयस्वस्वाहाकृतंवृषभवाश्रिहव्यं ॥ समुद्रादूर्ध्व
 मधुमाउदारदुपाशुनासमसृतत्वमानद् ॥ घृतस्यनामगुह्यग्रदास्ति
 जिह्लादेवानाममृतस्यनाभिः ॥ वयंनामप्रवामाघृतेनास्मिन्यज्ञेश्वर
 ग्रामानमोभिः ॥ उपब्रह्मागृणवच्छस्यमानंचतुःशृंगोवमीद्वैरुषतत्
 ॥ ३३ ॥ सहस्रशीपिदेवंविश्वाधैविश्वाशैमुवं ॥ विश्वेनारायणंदेवनक्षरं
 परमंपदं ॥ विश्वतःपरमांनित्यंविश्वंनारायणं॥ ॥ विश्वमेवेदंपुरु
 षस्ताद्विश्वमुपजीवति ॥ पतिंविश्वस्यात्मेश्वरं॥ शाश्वतं॥ शिवमच्युतं ॥
 नारायणंमहाज्ञेयंविश्वात्मानंपरायणं ॥ नारायणपरोज्योतिरात्मानारा
 यणःपरः ॥ नारायणपरंब्रह्मतत्त्वंनारायणःपरः ॥ नारायणपरोध्या

ताध्यानं नारायणः परः ॥ यच्च किञ्चिज्जगत्सर्वदृश्यते श्रूयते पिवा ॥ अंतं
 बहिश्च तत्सर्वं व्याप्य नारायणः स्थितः ॥ अनंतमव्ययं कविः समुद्रं तं वि-
 श्वशंभुवं ॥ पद्मकोशप्रतीकाशः हृदयं चाप्यधोमुखं ॥ अधोनिश्चावि-
 तस्यांतेनाभ्यामुपरि तिष्ठति ॥ ज्वालमालाकुलं भाती विश्वस्यायतनं
 हत् ॥ संततं शिलाभिस्तुलंबत्याकोशसंनिभं ॥ तस्यांते सुषिरं सुक्ष्मं
 तस्मिन्सर्वप्रतिष्ठितं ॥ तस्य मध्ये महान्निर्विश्वाचिर्विश्वतोमुखः ॥ सो-
 ग्रभुग्विभजन्ति स्रुन्नाहारमजरः कविः ॥ तिर्यग्ध्वमधः शायी रश्मयः स्तस्य
 संतता ॥ संतापयति स्वदेहमापादतलमस्तकः ॥ तस्य मध्ये वल्लिश्वा
 अणीयोर्ध्वाव्यवस्थितः ॥ नीलतोयदंध्यस्याद्विद्युद्धरेव भास्वरा ॥
 नीवारशूर्कवत्तन्वीपीताभास्वत्यणूपमा ॥ तस्याः शिखायामध्ये परमात्मा
 व्यवस्थितः ॥ सब्रह्मसशिखः सहरिः सेंद्रः सोक्षरः परमः स्वराट् ॥ ३४ ॥

विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातं जायमानं च यत् ॥ सर्वो ह्येपरुद्रस्तस्मै रुद्रा
 यन्ममो अस्तु ॥ कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टे माय तव्यसे ॥ वोचेम शतं म॥
 हृदे ॥ सर्वो ह्येपरुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ आपः पुनंतु पृथिवीं पृथि
 वीपृता पुनातुमां ॥ पुनंतु ब्रह्मणस्पतिं ब्रह्मपृता पुनातुमां ॥ यदुच्छिष्टममो
 उग्रं यद्वा दुःश्वरितं मम ॥ सर्वे पुनंतु मामापो सतां च प्रतिग्रहं स्वाहा ॥ मेधां सु
 इन्द्रो ददातु मे धाद्वी सरस्वती ॥ मेधां मे अश्विनां वुभावाधेनां पुष्करस्रजा ॥
 अप्सरासु च यामे धागंधेवेषु च यन्मनः ॥ देवीं मे धासरस्वती सामं मे धासु
 रभिर्जुषतां स्वाहा ॥ आसं मे धासुरभिर्विश्वरूपा हि रण्यवर्णा जगती ज
 गत्या ॥ ऊर्जे स्वती पयसा पिबन्माना सामं मे धासु प्रतीकां जुषतां ॥ ३५ ॥
 अपैतु मृत्युरमृतं न आगन्वै स्वतो नो अभयं कृणोतु ॥ पूर्णवन्स्पतै रिव
 भिनः शीयतां रुयिः स च तानः शचीपतिः ॥ परं मृत्योऽनु परं ह्यिषं धां यस्ते

स्वइतरोदेवयानात् ॥ चक्षुष्मतेऽणवतेतैब्रवीमिमानः प्रजा० शीरिषोमो
 तवीरान् ॥ वातं प्राणं मनसा न्वारभामहे प्रजापतियो भुवनस्य गोपाः ॥
 यद्यमस्य बृहस्पते अभिशस्तेरमुं चः ॥ प्रत्यौहतामश्चिनामृत्यमस्याहुवाना
 मग्नेभिषजाशचीभिः ॥ हरि० हरं तमनुयंति देवा विश्वेशानं वृषभं मती
 नां ॥ ब्रह्मसरूपमनुमेदमागादयनं माविवधीर्विक्रमस्व ॥ शल्कैरग्निमि
 धान उभौ लोको सनेमहं ॥ उभयोर्लोकयोर्ऋधातिमृत्युं तरास्यहं ॥ माहि
 दोमृत्योमावधीमिव लं विवृहोमा प्रमोषीः ॥ प्रजामामेरीरिष आयुरुग्रनृ
 चक्षसं त्वाहुविषाविधेम ॥ मानोमहांतं० शीरिषः ॥ मानस्तोके० विधेस
 ते ॥ प्रजापतेन त्वं० रयीणां ॥ स्वस्तिदाविश० अभयं करः ॥ अयं बकं
 यजामहे० मामृतात् ॥ ये ते सहस्रमुतं पाशा मृत्योमर्त्याय हंतवे ॥ तान्य

ऋग्विधानायस्वाहा ॥ कथौत्कायस्वाहा ॥ क्षुत्पिपासामंलाज्येष्टमलक्ष्मी
 नोशयाम्यहं ॥ अभूतिमसंमृद्धिं च सर्वानि णुदमेपाप्मानं स्वाहा ॥ अ
 न्नमयप्राणमयमनोमयविज्ञानमयमानंदमयमात्ममैशुध्यतां ज्योतिरहं
 विरजो विपाप्माभूयासु स्वाहा ॥ ३७ ॥ श्रद्धायां प्राणनिविष्टो मृतं जुहो
 मि ॥ श्रद्धायां मपाने निविष्टो मृतं जुहोमि ॥ श्रद्धायां व्याने निविष्टो मृतं
 जुहोमि ॥ श्रद्धायां सुदाने निविष्टो मृतं जुहोमि ॥ श्रद्धायां समाने निविष्टो
 मृतं जुहोमि ॥ ब्रह्मणि मआत्मा मृतत्वाय ॥ अमृतोपस्तरणमसि ॥ श्रद्धा
 यां प्राणे निविष्टो मृतं जुहोमि ॥ श्रद्धायां विशाप्रदाहाय ॥ प्राणायस्वाहा ॥
 श्रद्धायां मपाने निविष्टो मृतं जुहोमि ॥ श्रद्धायां व्याने निविष्टो मृतं जुहोमि ॥
 श्रद्धायां सुदाने निविष्टो मृतं जुहोमि ॥ श्रद्धायां समाने निविष्टो मृतं जुहोमि ॥
 श्रद्धायां विशाप्रदाहाय ॥ व्यानायस्वाहा ॥

माविशाप्रदाहाय ॥ उदानायस्वाहो ॥ श्रद्धायाऽसमानेनिविष्टोमृतंजु
 होमि ॥ शिवोमाविशाप्रदाहाय ॥ समानायस्वाहो ॥ ब्रह्मणिमआत्मा
 त्वया ॥ अतद्रह्म ॥ अतद्वायुः ॥ अतद्वात्मा ॥ अतत्सत्यं ॥ अतत्स
 त्वं ॥ अतत्पुनर्ममः ॥ अतश्चरतिभतेषुगुहायांविश्वमर्तिषु ॥ त्वंदाप
 वषट्कारस्त्वमिन्द्रस्त्वःरुद्रस्त्वंविष्णुस्त्वंब्रह्मत्वंप्रजापतिः ॥ श्रद्धायां
 आपोज्योतीरसोमृतं ब्रह्मभूर्भुवःसुवरोम् ॥ अमृतापित्रानमसि ॥ श्रद्धायांमपानेनि
 प्राणेनिविश्यामृतं ॥ प्राणमन्त्रेनाप्यायस्व ॥ श्रद्धायांव्यानेनिविश्यामृ
 तं ॥ व्यानमन्त्रेनाप्यायस्व ॥ श्रद्धायांमुद्रानेनिविश्यामृतं ॥ समान
 तं ॥ उदानमन्त्रेनाप्यायस्व ॥ श्रद्धायाऽसमानेनिविश्यामृतं ॥ ईशःसर्वस्य
 उदानमन्त्रेनाप्यायस्व ॥ अंगुष्ठमात्रःपुरुषोऽंगुष्ठं च समाश्रितः ॥

जगतः प्रभुप्रीणातिविश्वभुक् ॥ वाङ्मआसन् ॥ नसोऽप्राणः ॥ अक्षयो
श्रक्षुः ॥ कर्णयोः श्रोत्रं ॥ बाहुवोर्बलं ॥ ऊरुवोरोजः ॥ अरिष्टाविश्वा
न्यंगानितनूः ॥ तनुवामिसह नमस्ते अस्तु मामाहि ॥ सीः ॥ ३८ ॥ इति
अरण्यपनिषत्समाप्ता ॥

अथ दशशान्तिप्रारंभः ॥ ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः ॥ भद्रं प
श्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाग्ँसस्तनूभिः ॥ व्यशेम देवहितं
यदायुः ॥ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः ॥ स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ॥ स्वस्ति
नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः ॥ स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः
शान्तिः ॥ ॐ नमो ब्रह्मणे नमो अस्त्वग्नये नमः ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः
शान्तिः ॥ ॐ तच्छंभो योरावृणीमहे ॥ गातुं यज्ञाय ॥ गातुं यज्ञपतये ॥

[illegible]

देवा अवंतु शोभायै पितरो नुमदंतु ॥ उँशांतिः शांतिः शांतिः ॥ उँशंनो
 वातः पवतां मातरि श्वाशं नस्तपतु सूर्यः ॥ अहानि शंभवंतु नः शंरात्रिः
 प्रतिधीयतां ॥ शमुषानो व्युच्छतु शमादित्य उदंतु नः ॥ शिवानुः शंतमा
 भवसु मृडीका सरस्वति ॥ मातेव्यो मसुंदशि ॥ इडायै वास्त्वसि वास्तुम
 द्वास्तु मंतौ भूयास्मावास्तौ श्रिच्छत्समह्यवास्तुः सभूयाद्यो सान्द्वेष्टियं च वयं
 द्विष्मः ॥ प्रतिष्ठासि प्रतिष्ठावंतौ भूयास्मा प्रतिष्ठायां श्रिच्छत्समह्य प्रतिष्ठः
 सभूयाद्यो सान्द्वेष्टियं च वयं द्विष्मः ॥ आवातवाहि भेषजं विवातवाहि
 द्रपः ॥ त्वं हि विश्वभेषजो देवानां दूत इयसे ॥ द्वाविमौ वातौ वात आसि
 धोरा परावतः ॥ दक्षमे अन्य आवातु परान्यो वातु यद्रपः ॥ यद्रो वात ते
 गृहे च तस्थानि धिहितः ॥ ततो नो देहि जीवसे ततो नो धेहि भेषजं ॥ ततो
 नो मह आर्वा हवातु आवातु भेषजं शंभू मयो भू नो हृदे ॥ प्रण आयूषिता

रिषत् ॥ इन्द्रस्यगहोसितं त्वप्रपद्ये सगुः साश्वः ॥ सहयन्मे अस्ति तेन ॥
 भूः प्रपद्ये भुवः प्रपद्ये सुवः प्रपद्ये भुवः सुवः प्रपद्ये वायुं प्रपद्ये नातं दिव्यतां प्र
 पद्ये श्मानमाखणं प्रपद्ये प्रजापते ब्रह्मकोशं ब्रह्म प्रपद्ये अं प्रपद्ये ॥ अंतरी
 क्षं स उर्वरं बृहदुन्नयः पर्वताश्च यथावा तस्वत्यास्वस्ति मां तया स्वस्त्यास्व
 स्ति मानसानि ॥ प्राणापानौ मृत्योर्मौ पातं प्राणापानौ मामाहा सिष्टं मयि
 मेधां मयि प्रजां मयि स्थेजो दधातु मयि मेधां मयि प्रजां मयि परिपातम्
 तु मयि मेधां मयि प्रजां मयि सूयो भ्राजो दधातु ॥ द्युभिरकुभिः परिपातम्
 स्मान् रिष्टेभिरश्विना सौभगेभिः ॥ तन्नामिन्नो वरुणो मामहंतामदितिः सि
 धुः पृथिवी उत द्यौः ॥ कयानश्चित्रा भुवद्वती सुदधृधः सखा ॥ कयारा
 चिष्ठयावृता ॥ कस्त्वोसुत्यो मदानां हिष्टो मत्सुदधसः ॥ दृढाचिद्वारु
 जेवसु ॥ अभीष्टुणः सखीनामविताजरितृणां ॥ इतं भवास्त्यतिभिः ॥

वर्यः सुपुर्णालपसेदुरिन्द्रप्रियमेधाक्रषयोनाधमानाः ॥ अपध्वांतमूर्णाहि
 पार्धिवक्षुर्मुग्ध्यस्मान्निधयेवब्रह्मन् ॥ शनोद्वीरभिष्टय आपोभवतुपी
 तये ॥ शंयोरभिस्रवंतुनः ॥ ईशानावार्याणांक्षयंतीश्वर्यणीनां ॥ अपो
 यांचामिभेषजं ॥ सुमित्रान आपु ओषधयः संतु दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योस्मा
 न्द्वेष्टियंचवयं द्विष्मः ॥ आपोहिष्ठा मयो भुवस्तान ऊर्जे दधातन ॥ महेर
 णायचक्षसे ॥ योवः शिवतमोरसस्तस्य भाजयेतेहनः ॥ उशतीरिवमा
 तरः ॥ तस्मा अरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपोजनयथाचनः ॥
 पृथिवीशांतासाग्निनाशांतासामेशांताशुचश्शमयतु ॥ अंतरिक्षश्शांतं
 तद्वायुनाशांतं तन्मेशांतं शुचश्शमयतु ॥ द्यौः शांतासादित्येन शांतासा
 मेशांताशुचश्शमयतु ॥ पृथिवीशांतिरंतरिक्षश्शांतिर्द्यौः शांतिर्दिशः शां
 तिरवांतरदिशः शांतिरग्निः शांतिर्वायुः शांतिरादित्यः शांतिश्चंद्रमाः शांति

नातु ॥ ब्रह्मणश्चोतन्यासिब्रह्मणआणीस्योब्रह्मणआवपनमसिधारितेयं
 पृथिवीब्रह्मणामहीधारितमेनेनमहदुतरिक्षदिवदाधारपृथिवीस्सदेवाय
 दुहंवेदुतदुहंधार्याणिमामद्वेदोधिविस्रसत् ॥ मेधामनीषेमाविशतास्स
 मीचीभतस्यभव्यस्यावरुधैसर्वमायुर्याणिसर्वमायुरयाणि ॥ आभिर्गी
 भिर्यदतो न ऊनमाप्याययहरिवोवर्धमानः ॥ यदास्तोतुभ्योमहिगोत्रारुजा
 सिभयिषुभाजोअधतेस्याम ॥ ब्रह्मप्रावादिष्मत्तन्नोमाहासीत् ॥ ॐशांतिः
 शांतिःशांतिः ॥ ॐसंत्वासिचामियजुषाप्रजामायुर्धनं च ॥ ॐशांतिः
 शांतिःशांतिः ॥ ॐशंनोमित्रःशंवरुणः ॥ शंनोभवत्वयमा ॥ ॐशांतिः
 बृहस्पतिः ॥ शंनोविष्णुरुक्क्रमः ॥ नमोब्रह्मणे ॥ नमस्तेवायो ॥ त्वमे
 वप्रत्यक्षंब्रह्मासि ॥ त्वमेवप्रत्यक्षंब्रह्मवदिष्यामि ॥ ऋतंवदिष्यामि ॥
 सत्यंवदिष्यामि ॥ तन्मामवतु ॥ तद्वक्तारमवतु ॥ अवतुमां ॥ अवतु

इति त्रिः ॐ शान्तिः ॥

सुहृन्वावतु ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ समाप्ताः ॥

इति दशशान्तयः समाप्ताः ॥ ॐ अयंतद्भ्रम आत्मा जातवेदस्ते

अथ हि रण्यकेशी सूत्रमंत्रप्रारंभः ॥ ॐ अयंतद्भ्रम आत्मा जातवेदस्ते

नेध्यस्ववर्धस्वचर्धिवर्धय चास्मान्प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेना द्वाद्येन समे

धय ॥ युक्तो वहजातवेदः पुरस्तादग्ने विद्वि कर्म क्रियमाणं यथेदं ॥ त्वंभि

षक् भेषजस्य सिकर्ता त्वया गाश्चान् पुरुषान्सनेम ॥ याति रश्मीनि पद्यसेहं

विधरणी इति ॥ तां त्वाद्यतस्य धारया शोसं राधनीयजे ॥ यदस्य कर्मणो

त्यरीरिचं द्वा न्यूनमिहाकरं ॥ अग्निष्टत्स्विष्टकृद्विद्वान्सर्वं स्विष्टं सुहु

तं करोतु मे ॥ अग्नये स्विष्टकृते सुहुतहुते सर्वहुत आहुतीनां कामानां समर्थ

यित्रे स्वाहा ॥ समुद्रं वः प्राहिणो म्याक्षिता स्वायोनो निमपि गच्छत ॥ अञ्छिद्रः

प्रजया भूयांसं मा परासे चिमतपयः ॥ ये चेह पितरो ये च नेहयांश्च विद्वयांश्च

उचनप्रविद्ध ॥ अमेतान्वेत्थयदितेजातवेदस्त्याप्रत्त ॥ स्वधयामदंतुस्व
 धानमः ॥ अयाश्चाग्नेस्थनभिः शस्तीश्च सत्यमित्वमया असि ॥ अयसामन
 साधृतोयसाहव्यमूहिषेयानोघेहिभेषज ॥ स्वाहा ॥ १ ॥ यो ब्रह्मा ब्रह्मण उ
 जुहोमिह विषाघृतेन स्वाहा ॥ विश्राजमानः सरिरस्य मध्याद्रोचमानाधर्म
 रुचिर्य आगात् ॥ समृत्युपाशानपनुद्यघोरा मिहायुषेनोघृतमत्तुदेवा स्वा
 हा ॥ ब्रह्मज्योतिर्ब्रह्मपत्नीषुगर्भयमोदधात्पुरुषं जयंतं ॥ सुवर्णं रंभं गृह्म
 कर्म च न्नमायुषे वर्धयामो घृतेन स्वाहा ॥ श्रियं लक्ष्मीं विकामोपलां गां षष्ठीं
 च यामिंद्रसेनेत्युदाहुः ॥ तां विद्यां ब्रह्मयोनिं ॥ सरूपा मिहायुषे तर्पयामो घृ
 तेन स्वाहा ॥ दाक्षायण्यः सर्वयोन्यः स योन्यः सहस्रशो विश्वरूपा विरूपाः ॥
 ससूनवः सपतयः ससूथ्या आयुषेनोघृतमिदं जुषतां ॥ स्वाहा ॥ दिव्याग

भर्तुसजायतांवीरतमःस्वानां ॥ आतेगर्भेयोनिभेतुपुमान्वाणइवेषुधिं ॥
 आवीरोअत्रजायतांपुत्रस्तेदशमास्यः ॥ करोमितेप्राजापत्यमागर्भेयोनि
 मेतुते ॥ अनूनःपूर्णाजायतामनंधोश्लोणोपिशाचधीरः ॥ यानिप्रभूणि
 वीर्याण्युषभाजनयंतुनः ॥ तैस्त्वंगर्भिणीभवसजायतांवीरतमःस्वानां ॥
 योवशायांगर्भेयश्चवेहतींद्रस्तंनिदधेवनस्पतौ ॥ तेनत्वंगर्भिणीभवसा
 प्रसूधेनुगाभव ॥ सन्नाम्नःसहृदयानिसन्नाभिःसंवचः ॥ संत्वाकामस्य
 योक्त्रेणयुंजान्यविमोचनाय ॥ मामनुव्रताभवसहचर्यामयाभव ॥ यातेप
 तिम्वीतनूर्जारघ्नीत्वैतांकरोमिशिवात्वमह्यमेधिधुरपविर्जारेभ्यः ॥ अथा
 स्यैमुखेनमुखमीप्सतेमधुहेमधिवंदमधुजिह्वामेमधुवादिनी ॥ मुखेमेसार
 धंमधुदत्तुसंवननंकृतं ॥ चक्रवाकसंवननंयन्नदीभ्यउदाहृतं ॥ यद्युक्तो
 देवगंधर्वस्तेनसंवनिनौस्वकः ॥ भूःप्रजापतिनात्यृषभेणस्कंदयामिवीरं

सुवःप्रजापतिनात्युर्ध्वे भेणस्कंद्यामिवीरंध्रस्य ॥ सुवःप्रजाप
 धस्य ॥ सुवःप्रजापतिनात्युर्ध्वे भेणस्कंद्यामिवीरंध्रस्य ॥ ३ ॥ विश्वाउतत्वयावयंथाराउद
 तिनात्युर्ध्वे भेणस्कंद्यामिवीरंध्रस्य ॥ अश्माभवपरशुर्भवहिरण्यमस्तुतंभ
 न्याइव ॥ अतिगाहेमहिद्विपः ॥ अंगादंगात्संभवसिहदया
 व ॥ वेदोवैपुत्रनामासिसजीवशरदःशतं ॥ अंङोमर्कउप
 दधिजायसे ॥ आत्मावैपुत्रनामासिसजीवशरदःशतं ॥ आलिखन्वि
 वीरःशांडिकेरउल्लखलः ॥ न्यवनोनश्यतादितःस्वाहा ॥ अर्यम्णःकुंभीशत्रुःपात्रपाणि
 लिखन्ननिमिषन्किंवदंतउपश्रुतिःस्वाहा ॥ अर्यम्णःकुंभीशत्रुःपात्रपाणि
 निपुणिःस्वाहा ॥ आंत्रीमुखःसर्पपारुणोनश्यतादितःस्वाहा ॥ कौवेर
 श्वलोमिनीवजाबोजोपकाशिनी ॥ अपेतनश्यतादितःस्वाहा ॥ परिजा
 काविश्ववासोरक्षोरजेनप्रेषिताः ॥ ग्रामान्सजातयंत्र्यंतीप्संतःपरिजा
 कृतान्त्स्वाहा ॥ एतान्हतैतान्वशीतेत्ययं ब्रह्मणोदूतस्तानग्निःपर्यसरत् ॥

तानिद्रस्तान्बृहस्पतिस्तानहवेदब्राह्मणः प्रभृशतः कूटदंतान्विकेशान्लंब
 स्तनान्स्वाहा ॥ नक्तंचारिणउरस्पेशान्छलहस्तान्कपालपान्त्स्वाहा ॥
 माताजघन्यागच्छंतीआभेविबुरमिच्छंतीस्वाहा ॥ नक्तंचारिणीस्वसासं
 धिनाप्रेक्ष्यतेकुलं ॥ यास्वपत्सुजागर्तियस्यैविजातायांमनःस्वाहा ॥ ता
 सांत्वंकृष्णवर्त्मनेहोमानहृदयंकृत् ॥ अग्नेक्षिणीनिर्दहस्वाहा ॥
 यत्तेसुशीमेहृदयंदिविचंद्रमसिश्रितं ॥ तस्यामृतत्वस्यनोधेहिमाहंपौत्र
 मघरुदं ॥ वेदतेभूमिहृदयंदिविचंद्रमसिश्रितं ॥ तथामृतत्वस्येशा
 नोमापौत्रमघरुदं ॥ ४ ॥ मातेपुत्ररक्षोहिंसीन्माधेनुरतिसारिणी ॥
 प्रियाधनस्यभूयाएधमानास्वेवशे ॥ अयंकुमारोजरांधयतुसर्वमायुरेतु
 तस्मैस्तनंप्रप्यायस्वायुः कीर्तिर्वचोयशोबलं ॥ नामयतिनरुदतियत्रव
 यंवदामोयत्रवाभिमृशामसि ॥ आपोगृहेषुजाग्रतथादेवेषुजाग्रथ ॥

एवमस्यैसुपुत्रायैजाग्रत ॥ येनपूपावृहस्पतेरक्षेरिंद्रस्यचायुमेवपत् ॥
तेनतेहंवपामि ॥ यथाव्योक्त्सुमनाअसत् ॥ व्योक्चसूर्यदशे ॥ अत्रपू
षावृहस्पतिःसवितासोमोअग्निः ॥ तेभ्योनिधानंवहुधाव्यैच्छन्नंतराद्या
वापृथिवीअपःसुवः ॥ येतेशतंवर्णयेसहस्रंयज्ञियाःपाशावितताःपुरु
त्रा ॥ तेभ्योनइंद्रःसवितोतविष्णुर्विश्वेदेवामुंचंतुमरुतःस्वस्त्यास्वाहा ॥
आयुर्दिवजरसंगृणानोघृतप्रतीकोघृतपृष्ठोअक्षे ॥ घृतंपित्रन्नमृतंचारुग
व्यंपितेवपुत्रंजरसेनयेम ॥ स्वाहा ॥ आतिष्ठेमश्मानमश्मेवत्व ॥ स्थिरो
भव ॥ प्रमृणीहिदुरस्यून्त्सहस्वपृतनायतः ॥ याअकृतन्नवयनयाअतन्व
तयाश्चदेवीरंतानभितीददंत ॥ तास्त्वादेवीर्जरसासंव्ययन्त्वायुष्मानिदं
परिधत्स्ववासः ॥ परिधत्तघत्तवासैर्न ॥ शतायुर्वंकृणुतदीर्घमायुः ॥ बृह
स्पतिःप्रायच्छद्वासएतत्सोमायराज्ञेपरिदातवाड ॥ जरांगच्छासिपरिध

त्ववासोभवाकृष्टीनामभिः शस्तिपावा ॥ शतं च जीवशरदः सुवर्चरायश्च
 पोषमुपसंव्ययस्वा ॥ परीदं वा सोधिधास्वस्तये भूरापीणामभिः शस्तिपावा ॥
 शतं च जीवशरदः पुरुचीर्वसूनिचाऽय्यो विभजासजीवन् ॥ ५ ॥ यादुरि
 तापरिबाधमाना शर्मवर्धे पुनतीन आगात् ॥ प्राणापानाभ्यां बलमाव
 हंती स्वसादेवानां सुभगामेखलेयं ॥ मित्रस्य च धुर्धरणं धरीयस्ते जोयश
 स्वस्थविरसमिद्धं ॥ अनाहनस्यं वसनं जरिण्णुपरीदं वाज्यजिनं धत्स्व ॥
 अदितिस्ते कक्षां बध्नातु ॥ वेदस्यानुवक्तवै मे धायैश्च द्वाया अनूक्तस्यानिरा
 करणाय ब्रह्मणे ब्रह्मवर्चसाय ॥ परीमसिद्धं ब्रह्मणे महेश्रोत्राय दध्मस्यथै
 नं जरिमाणये ज्योक्श्चोत्रे धिजागरत् ॥ आगंतासमगन्महिप्रसमृत्युयो
 तन ॥ अरिष्टाः संचरेमहि स्वस्ति चरतादिह स्वस्यागृहेभ्यः ॥ ब्रह्मचर्य
 मागासुपमानयस्व ब्रह्मचारीभवानि देवेन सवित्रा प्रसूतः ॥ स्वस्ति देवस

वितरहमेनेनामुनोदचमशीय ॥ अग्नौपृथिव्यांप्रतिपिठवायावंतरिक्षे
सूर्येदिवियास्वास्तिमग्निर्वायुरादित्यश्चंद्रमा आपोनुसंचरंतितास्व
स्तिमनुसंचर ॥ अग्नयेसमिधमाहर्षिवृहतेजातवेदसे ॥ यथात्वमग्नेस
मिधमनुसंचर ॥ अग्नयेसमिधयाप्रज्ञयाप्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येनस
मिधासमिधसएवंममिधयाप्रज्ञयाप्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येनस
मेधयस्वाहा ॥ अग्निष्टआयुःप्रतरांकृणोत्यग्निष्टपुष्टिप्रतरांदध्रात्विद्रोमर
द्धिरिहतेदधात्वादित्यस्तेवसुभिरादधातु ॥ यस्येतंप्रथमवास्यह्वरामस्त
त्वाविश्वेअवंतुदेवाः ॥ तंत्वाभ्रातरःसुहृदेवधर्मानमनुजायतांवहवःसु
जातं ॥ एषातेअग्नेसमित्तयावर्धस्वचाचप्यायस्व ॥ वर्धधीमहिचवयमा
चप्यासिधीमहिस्वाहा ॥६॥ इमस्तोममर्हतेजातवेदसेरथमिवसंसहे
मामनीषया ॥ भद्राहिनःप्रमातिरस्यससद्यग्नेसरथेमार्षिषामावयंतवस्वा
हा ॥ क्षुरोनामासिस्वधित्तिस्तोपितानमस्तेअस्तुमामाहिस्सी ॥ यत्क्षुरेण

मर्चयथासुपेशासावसर्वपसिकेशश्मश्रुवर्चयामुखंमानआयुःप्रमोषीः॥ इदं
 महममुष्यामुष्यायणस्यपाप्मानमवगूहामि ॥ अन्नाद्यायव्यूहध्वं दीर्घायु
 त्वायव्यूहध्वं ब्रह्मवर्चसायव्यूहध्वं दीर्घायुरहमन्नादौ ब्रह्मवर्चसीभूयासं ॥
 अभिग्राहणीः ॥ अप्सरासुचयोगंधोगंधर्वेषुचयद्यशः॥ देव्योयमानुषेणं
 धःसमामाविशतादिह ॥ सोमस्यतनूरसितनुवंमेपाहिस्वामातनूराविश
 शिवामातनूराविश ॥ आयुष्यंवर्चस्य ॥ रायस्पोषमौद्भिदं ॥ इदं ॥ हिरण्य
 मायुषेवर्चसेजेत्रायाविशतांमा ॥ स्वाहा ॥ उच्चैर्वाजिपृतनासाह ॥ सभासा
 ह ॥ हिरण्यस्यपितुरिवनामाग्रभीषं ॥ तंमाहिरण्यवर्चसं करोतु पुरुषु प्रियं ब्र
 ह्मवर्चसिनं मा करोतु स्वाहा ॥ प्रियं मा कुरु देवेषु प्रियं मा ब्रह्मणि कुरु ॥ प्रियं

विश्वेयपुण्ड्रेषु प्रियं माकुराजमुखाहा ॥ इयमोषधेत्रायमाणसहमानास
रखती ॥ सामाहि रण्यवर्चसं करोतु पुरुषु प्रियं ब्रह्मवर्चसि नं माकरो तु स्वाहा
॥ ७ ॥ विराजंच स्वराजं चाभिष्टिया चनोगृहे ॥ लक्ष्मी राटू स्याया मुखे तया मा
सं सुजामसि ॥ ऋतु भिद्वानैव रायु पेव वर्चसे सं वत्सरस्य धाय सा तेन सन्ननु
गृह्णासि ॥ इयमोषधेत्रायमाणसहमाना सरस्वती ॥ शुभिकेशो भमारोह
करोतु पुरुषु प्रियं ब्रह्मवर्चसि नं माकरोत्वपाशोसि ॥ शुभिकेशो भमारोह
शोभयंती मुखं मम ॥ मुखं च मम शोभय भूया सं च भगंकुरु ॥ यामा हरश्च
मदग्निः श्रद्धा ये कामायास्यै ॥ इमां तां प्रति मुंचे हं भगेन सह वर्चमयि पर्वत
पूरुषं ॥ यदां जनै ककुदं जातं हि मवत उपरि ॥ तेन वामां जे हं भगेन
सह वर्चसामयि पर्वत पूरुषं ॥ वेगे वेजा स्मत द्विषत स्करान्त सरीसृपान्
छापदान रक्षां सि पिशाचान् पौरुषे याद्वा द्योदंड रक्ष विश्वस्माद्वा द्राक्ष

सर्वतो जहितस्कराननमः सर्ववृक्षेषु जायसे त्वं स पत्नहा ॥ जहि शत्रुग
 णान्त्सर्वान्त्संभ्रमं तं भयवानिव ॥ यो मे दंडः परापतद्दिहाय सो धिभूभ्यां ॥
 इमं तं पुनराददेयमायुषे च बलाय च ॥ विराजो दोहो सिमयि दोहः पद्याये
 यशो बलं ॥ आत्मानमभिमृशति ॥ मयि ते जइंद्रियं वीर्यमायुः कीर्तिर्वचो
 रुप्रियं प्रजानामधिपतिं पशूनां ॥ यन्मधुनो मधव्यं परममन्नाद्यं रूपं ॥
 तेनाहं मधुनो मधव्येन परमेण रूपेण परमो मधव्यो न्नादो भूयासं ॥ तेज
 से त्वाश्रये यशसे बलायान्नाद्याय प्राश्नामि ॥ ८ ॥ सुमंगलीरियं वधूरि
 मा स मे तपश्यत ॥ सौभाग्यमस्यैदत्वायाथास्तं विपरेतन ॥ अग्निरेतु
 प्रथमो देवतानां सौख्ये प्रजां मुंचतु मृत्युपाशात् ॥ तदयं राजा वरुणो
 नुमन्यतां यथेयं स्त्रीपौत्रमधं नरोदात्त्वाहा ॥ इमामग्निस्त्रायतां गार्हप

ल्यः प्रजामस्यैनयतुदीर्घमायुः ॥ अशून्योपस्थजीवतामस्तुमातापौत्र
मानंदमभिप्रवृध्यतामियं स्वाहा ॥ मातेगृहे निशिघोषउत्थान्यत्र
त्वद्गुदत्यः संविशंतु ॥ मात्वं विकेशयुरआवधिष्ठाजीवपत्नीपतिलोके विरा
जप्रजापश्यंतीसुमनस्यमानां स्वाहा ॥ आवाससः परिधानाद्बृह
त्वनौ चस्तनंधयतस्ते पुत्रान्त्सविताभिरश्नतु ॥ अप्रजस्तांपौत्रमृत्युं प्राप्मानसु
श्चिनौ चस्तनंधयतस्ते पुत्रान्त्सविताभिरश्नतु ॥ अप्रजस्तांपौत्रमृत्युं प्राप्मानसु
स्मृतिर्विश्वेदेवा अभिरक्षंतु पश्चात्स्वाहा ॥ अप्रजस्तांपौत्रमृत्युं प्राप्मानसु
तवाघं ॥ शीर्ष्णः स्रजमिवोन्मुच्यद्विषह्यः प्रतिमुंचामि पापं स्वाहा ॥ ऋग्यादोम
देवकृतं ब्राह्मणं कल्पमानं तेन हन्मि यो निषदः पिशाचान् ॥ ९ ॥ सरस्वति
त्यूनघ्रान्पादयामि दीर्घमायुस्तव जीवंतु पुत्राः स्वाहा ॥ ९ ॥ सरस्वति
प्रेदमिवसुभगे वाजिनीवति ॥ तां त्वाविश्वस्य भूतस्य प्रजायामस्य ग्रनः ॥ भगो अग्नमा
गृह्णामि ते सुप्रजास्त्वाग्रहस्तं मया पत्याजरदृष्टिं यासत् ॥

सवितापुरंधिर्मह्यंत्वादुर्गाहंपत्यायदेवाः ॥ अघोरचक्षुरपतिद्व्येधिशि
 वापशुभ्यःसुमनाःसुवर्चाः ॥ जीवसूर्वीरसूःस्योनाशनंएधिद्विपदेशंच
 तुरप्पदे ॥ तान्नःपूर्षंछिवतमामेरयस्वयस्यांबीजमनुष्यावपति ॥ यान
 ऊरूउशतीविस्रयातयस्यामुशंतःप्रहरेमशेषं ॥ सोमःप्रथमोविविदेगं
 धवोविविदउत्तरः ॥ तृतीयोअग्निष्टेपतिस्तुरीयोहमनुष्यजाः ॥ सोमो
 ददद्गंधर्वायगंधर्वोभयेददात् ॥ पशूँश्चमह्यंपुत्राँश्चाग्निर्ददात्यथोत्वां ॥
 अमुहमस्मिंसात्वंघोरहंपृथिवीत्वँसामाहमृक्त्वंतावेहि संभवावसहरे
 तोदधावहैपुँसेपुत्रायवेत्तवैरायस्पोषायसुप्रजास्त्वायसुवीर्यायाइमांत्व
 मिंद्रमीद्विःसुपुत्राँसुभगांकुरु ॥ दशास्यांपुत्रानाधेहिपतिमेकादशंकुरु ॥
 इमांलजानावपामिसमृद्धिकरणान्मम ॥ तुभ्यंचसंवन्नंतदभिरनुमन्य
 तामयं ॥ इयंनार्युपब्रूतेमौलजानावपंतीदीर्घायुरस्तुमेपतिरेधंतांज्ञातयो

ममस्वाहा ॥ विश्राउतत्वयावयं धारा उदन्या इव ॥ अतिगाहेमहि द्विपः
 ॥ १० ॥ सप्तर्षयः प्रथमां कृत्तिकानामरुंधतीं ॥ श्रेष्ठवता हनिन्धुः ॥ पट्कृ
 त्तिकामुख्ययोगं वहंती यमस्माकं भ्राजत्वष्टमिति ॥ श्रुवश्चित्श्रुवयोनिश्रु
 वमसि श्रुवतस्थितं ॥ त्वं नक्षत्राणां मेध्यसि समापाहि पृतन्यतः ॥ नमो ब्रह्म
 णे श्रुवायाच्युतायास्तु नमो ब्रह्मणः पुत्राय प्रजापतये नमो ब्रह्मणः पुत्रेभ्यो दे
 वेभ्यस्त्रयस्त्रिंशोभ्यो नमो ब्रह्मणः पुत्रपैत्रेभ्यो गिरोभ्यो ग्रस्त्वांश्रुवमच्युत
 ॥ स पुत्र ॥ स पौत्रं ब्रह्म वेदश्रुवा अस्मिन् पुत्राः पौत्रा भवन्ति प्रेज्यन्ति वासिनो व
 सनं कंवलानिक ॥ स हि रण्य ॥ स्त्रियोरानो ब्रह्म भयमायुः कीर्तिर्वचो य
 शो बलं ब्रह्म वर्चसमन्नाद्यमित्येता निमयि सर्वोणिश्रुवाण्यच्युतानि सन्तु ॥
 श्रुवंत्वा ब्रह्म वेदश्रुवो ह्यस्मिन् लोके स्मि ॥ श्रज न पदे भूया स मच्युतं त्वा ब्रह्म
 वेदमाह मस्माद्धोकादस्माच्च जनपदाच्चोषि द्विषन्से भ्रातृव्योस्माद्धोकाद्

स्माच्चजनपदाच्च्यवतामचैष्टृत्वाब्रह्मवेदमाहमस्माह्लोकादस्माच्चजनपदा
 चैष्टिषिद्वषन्मेभ्रातृव्योस्माह्लोकादस्माच्चजनपदाचैष्टृतामव्यथमानंत्वा
 ब्रह्मवेदमाहमस्माह्लोकादस्माच्चजनपदाद्व्यथिषिद्विषन्मेभ्रातृव्योस्माह्लो
 कादस्माच्चजनपदाद्व्यथतां ॥ नभ्यंत्वासर्वस्यवेदनभ्यमहमस्यजनप
 दस्यभूयासंमध्यंत्वासर्वस्यवेदमध्यमहमस्यजनपदस्यभूयासंतंतित्वासर्व
 स्यवेदतंतिरहमस्यजनपदस्यभूयासंमेथीत्वासर्वस्यवेदमथ्यमहमस्यज
 नपदस्यभूयासंनाभित्वासर्वस्यवेदनाभिरहमस्यजनपदस्यभूयासंयथा
 नाभिःप्राणानांविषूवानेवमहंविषूवानेकशतंतपाप्मानमृच्छतुयोस्मान्द्वे
 ष्टियंचवयंद्विष्मोभूयाःसिमामेकशतात्पुण्यान्यागच्छंतु ॥ ११ ॥ अग्ने
 प्रायश्चित्तेत्वंप्रायश्चित्तिरसिब्राह्मणस्त्वानाथकामउपधावामियास्यैधोरा
 तनूस्तामितीनाशयस्वाहा ॥ वायोप्रायश्चित्तेत्वंप्रायश्चित्तिरसिब्राह्मण

स्त्वानाथकामउपधावामियास्यैनिदितातनूस्तामितोनाशयस्वाहा ॥ आ
 दित्यप्रायश्चित्तैत्वंप्रायश्चित्तिसिन्नाह्मणस्त्वानाथकामउपधावामिया
 स्यैपतिघ्नीतनूस्तामितोनाशयस्वाहा ॥ अभित्वापंचशाखेनशिवेनाभि
 द्विषावता ॥ सहस्रेणयशस्विनाहस्तेनाभिसृशामसिमुप्रजास्त्वायेति ॥
 यस्मैत्वाकामकामायवयस्सम्राड्यजामहे ॥ तमस्मभ्यंकामंदत्वाश्रेदंत्वं
 धृतांपिवस्वाहा ॥ इहैवध्रुवांनिमिनोमिशालाक्षेमितिष्ठतिघृतसुक्षमाणा ॥
 तांत्वाशालेसुवीराःसर्ववीराअरिष्टवीराअनुसंचरेम ॥ इहैवध्रुवाप्रति
 तिष्ठशालेअश्वावतीगोमतीसूनुतावती ॥ ऊर्जस्वतीपयसापिन्वमानो
 न्छूयस्वमहतेसौभगाय ॥ आत्वाकुमारस्तरुणआवत्सोजगतासह ॥
 आत्वाहिरण्यःकुंभआदन्नःकलशैरयन्निव ॥ ऋतेनस्थूणावधिशेहव
 शोर्ध्वोविराजन्नपसेधशत्रून् ॥ अथास्मभ्यस्सहवीराश्चरिष्येदाः ॥ मानः

सपत्नःशरणाःस्योनादेवोदेवोभिर्विमतास्यग्रे ॥ तृणंवसानाःसुमनाअसि
 त्वंशंनएधिद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ १२ ॥ गृहामाविभीतमावेपिदुर्भूजं
 येषामभ्येतिप्रवसन्नेतिसौमनसोबभूः ॥ उपहूताइवगावउपहूताअजावयः ॥
 जानतः ॥ उपहूतागृहानःसंतुसर्वदा ॥ उपहूताभूरिसखाःसखायःस्वादुसंसुदः ॥ अरिष्टाः
 उपहूतोगृहेषुनः ॥ उपहूताभूरिसखाःसखायःस्वादुसंसुदः ॥ अरिष्टाः
 सर्वपूरुषागृहानःसंतुसर्वदा ॥ उपहूताभूरिसखाःसखायःस्वादुसंसुदः ॥ अरिष्टाः
 अनश्याअतृप्यागृहामास्मद्विभीतन ॥ क्षेमायवःशाल्यैप्रपद्येशिवंश्वम
 शंयोःशंयोः ॥ गृहानहं सुमनसःप्रपद्येवीरमोवीरतमःसुशेवान् ॥ इ
 रावहंतःसुमनस्यमानास्तेष्वहं सुमनाःसंशामि ॥ १३ ॥ इतिहिरण्य
 केशीयसूत्रभागःसमाप्तः ॥

अथयजुर्वेदमंत्रप्रारंभः ॥ सशिराजातवेदाः ॥ अक्षरं ब्रह्म संमितं ॥
 अथयजुर्वेदमंत्रप्रारंभः ॥ सशिराजातवेदाः ॥ अक्षरं ब्रह्म संमितं ॥
 वेदानां शिर उत्तमं ॥ जातवेदसे शिरसा माता ॥ स्वयं ब्रह्म भू भुवः सुवरो
 ॥ यज्ञाग्रतो दुर्मुखैर्देवैर्देवतं दुसस्यतश्चैति ॥ दंशं संज्योतिपुंज्योतिरे
 कंतन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ येन कर्मो ण्यपसोमनीषिणो यज्ञे कृण्वंति वि
 दधे षुधीराः ॥ यदहं पुर्वयक्ष्ममंतः प्रजानां तन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ य
 त्प्रज्ञानमुतचेतो धृतिश्च यज्योतिरुत रमृतं प्रजालु ॥ यस्मान्ना कुरुते किंच न क
 र्मे क्रियते तन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ येन दंभतं भुवनं भविष्यत्परिगृही
 तममृतं न सर्वं ॥ येन यज्ञाद्यायते सप्त होता तन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ यस्मिंश्चि
 तममृतं न सर्वं ॥ यस्मिन् नृचः साम यजूंश्चि यस्मिन् प्रतिष्ठितारथुना भावि वाराः ॥ यस्मिंश्चि
 तममृतं न सर्वं ॥ यस्मिन् नृचः साम यजूंश्चि यस्मिन् प्रतिष्ठितारथुना भावि वाराः ॥ यस्मिंश्चि

मनुष्यान्नेनीयते भीशुभिर्वाजिनैव ॥ हृत्प्रतिष्ठं यदजिरं यविष्ठं तन्मे मनः
शिवसं कल्पमस्तु ॥ इति यजुर्वेदमंत्राः समाप्ताः ॥

अथ ऋग्वेदमंत्रप्रारंभः ॥ येभ्यो मातामधुमात्पिन्वते पयः पीयूषं द्यौरदि
तिरद्विवर्हाः ॥ उक्थशुष्मान्वृषभरान्स्वप्नसस्तौ आदित्या अनुमदास्वस्त
ये ॥ नमो महद्योनसो अर्भकेभ्यो नमो युवभ्यो नम आशिनेभ्यः ॥ यजाम
देवान्यदिशक्नवा ममाज्यायसः शंसमावृक्षि देवाः ॥ असुनीति पुनरस्मासु
चक्षुः पुनः प्राणमिह नोधि हि भोगं ॥ ज्योक्पश्य मसूर्यमुच्चरतमनुमते भूळ
यानः स्वास्ति ॥ अस्मै रुद्रा मिह नापर्वता सो वृत्रहत्ये भरहूतो सुजोषाः ॥ यः
शंसते रतुवते धायि पृजदं द्रज्येष्ठा अस्मा अवंतु देवाः ॥ तमीशानं जगतस्त
स्थुषस्पर्ति धियं जिन्वमवसे हू महेवयं ॥ पृषानो यथा वेदं सामसं हू धेरक्षि
तापायुरदब्धः स्वस्तये ॥ शरासः कुशरा सो दुर्भासः सूर्या उत ॥ मौजा अह

[illegible]

यं सार्वधातां महते सौभगाय ॥ इन्द्रहत्यामकोशाभूवन्यज्ञाय शिक्षगृण
 ते सखिभ्यः ॥ दुर्मायवोदुरेवाभर्त्या सोनिषंगिणोरिषवो हत्वासः ॥ वाशी
 मन्तऋष्टिमन्तो मनीषिणः सुधन्वान इषु मन्तो निषंगिणः ॥ स्वश्वास्थसुरथाः
 पृथिक्षिमातरः स्वायुधामस्तौ याथनाशुभं ॥ चतुष्कपदश्रुवतिः सुपेशाघृत
 प्रतीकावयुनानिवस्ते ॥ तस्यां सुपर्णा वृषणा निषेदतु यत्र द्विवादधिरभागधे
 रं ॥ एकः सुपर्णः सप्तमुद्रमा विवेश स इदं विश्वं भुवनं विचष्टे ॥ तं पार्केन मन
 सापश्य मन्ति तस्तमातारं विहसदरे विहमातरं ॥ सुपर्णविभ्राः कवयो वचोभि
 रेकं संतं बहुधा कल्पयन्ति ॥ छंदोऽसि च दधतो अध्वरेषु ग्रहान्तसोमस्य मिम
 ते द्वादश ॥ पितुं नुस्तोषं महो धर्माणं तविषीं ॥ यस्यां त्रितो व्योजसा वत्र वि
 र्णमदयत् ॥ स्वादोऽपितो मधोऽपितो वयं त्वा ववृमहे ॥ अस्माकमविताभ
 व ॥ उपनः पितुवाचर शिवः शिवाभिरूतिभिः ॥ मयो मुरद्विषेण्यः सखा

म॒शे॒वो॒अ॒द्व॒याः ॥ त॒व॒त्ये॒पि॒तो॒र॒सा॒र॒जा॒स्य॒नु॒वि॒ष्टि॒ताः ॥ द्वि॒वि॒वा॒तो॒इ॒वा॒श्रि
 ताः ॥ त॒व॒त्ये॒पि॒तो॒द॒द॒त॒स्त्व॒स्वादि॒ष्टु॒ते॒पि॒ता ॥ प्र॒स्त्रा॒ह्वा॒नो॒र॒सा॒नां॒तु॒वि
 ग्री॒वा॒इ॒वे॒र॒ते ॥ त्वे॒पि॒तो॒म॒हा॒नां॒दु॒वा॒नां॒म॒नो॒हि॒तं ॥ अ॒का॒रि॒चा॒रु॒के॒तु॒ना॒त
 वा॒हि॒म॒व॒सा॒व॒धी॒त् ॥ य॒दु॒दो॒पि॒तो॒अ॒ज॒ग॒न्वि॒व॒स्व॒प॒र्व॒ता॒नां ॥ अ॒त्रो॒चि॒न्मो
 म॒धो॒पि॒तो॒र॒भ॒क्ष॒य॒ग॒म्याः ॥ य॒दु॒पा॒मो॒ष॒धी॒नां॒प॒रि॒श॒मा॒रि॒श॒म॒हे ॥ वा॒तो॒पि॒
 पी॒व॒इ॒इ॒व ॥ य॒त्ते॒सो॒म॒ग॒वा॒शि॒रो॒य॒वा॒शि॒रो॒भ॒जा॒म॒हे ॥ वा॒तो॒पि॒पी॒व॒इ॒इ॒व ॥ तं॒त्वा॒व॒यं॒पि॒तो
 क॒रं॒भ॒ओष॒धे॒भ॒व॒पी॒वो॒वृ॒क्क॒उ॒दा॒र॒थिः ॥ वा॒तो॒पि॒पी॒व॒इ॒इ॒व ॥ त्वे॒भ्य॒स्त्वा॒स॒ध॒मा॒द॒म॒स्य॒त॒वा॒स॒ध॒मा
 व॒चो॒भि॒र्गो॒वो॒न॒ह॒व्या॒सु॒पू॒दि॒म ॥ कु॒वे॒भ्य॒स्त्वा॒स॒ध॒मा॒द॒म॒स्य॒त॒वा॒स॒ध॒मा॒वृ॒ता ॥
 दं ॥ क॒र्या॒नां॒श्रि॒त्र॒आ॒भु॒व॒द॒ती॒सु॒दा॒वृ॒धः॒स॒खा ॥ क॒या॒श॒चि॒ष्टु॒या॒वृ॒ता ॥ अ॒भी॒षु
 क॒स्त्वा॒सु॒यो॒म॒दा॒नां॒मं॒हि॒ष्ठो॒म॒स्य॒द॒ध॒सः ॥ दृ॒ळ॒हा॒चि॒दु॒रु॒जे॒व॒सु ॥ २ ॥ इ॒वि॒णो॒दा॒द्र
 णः॒स॒खी॒ना॒म॒वि॒ता॒ज॒रि॒तॄणां ॥ इ॒तं॒भ॒वा॒स्य॒ति

विणसस्तुरस्यद्रविणोदाः सनरस्यप्रयसत् ॥ द्रविणोदावीरवतीमिवन्नोद्र
 विणोदारासतेदीर्घमायुः ॥ सवितापुश्चातोत्सवितापुरस्तात्सवितोत्तरा
 तात्सविताधरात्तात् ॥ सवितानः सुवतु सर्वतां तिसवितानोरासतां दीर्घमा
 युः ॥ उच्चाद्रिविदक्षिणावंतो अस्थुर्ये अश्वदाः सहते सूर्येण ॥ हिरण्यदा अ
 मृतत्वं भजंते वा सोदाः सोमप्रतिरंत आयुः ॥ उद्गाते वशकुने सामगायसि
 ब्रह्मपुत्र इव सर्वनेषु शंससि ॥ वृषे ववाजी शिशुमतीरपीत्या सर्वतो नः शकु
 ने भद्रमावद विश्वतो नः शकुने पुण्यमावद ॥ गार्ज्याय जतिप्रतिर्वयाज्या
 पुण्यै वलक्ष्मीः पुण्या भवत हृक्ष्मी संभावयति पुण्यां लक्ष्मीं संस्कुरुते ॥ स्व
 स्तये वायुमुपब्रवामहे सोमं स्वास्ति भुवनस्य यस्पतिः ॥ बृहस्पतिं सर्वगणं स्व
 स्तये स्वस्त्य आद्रित्या सोमं वतुनः ॥ आदित्य उदयनीयः पथ्यै वेतः स्व
 रत्या प्रयति पथ्यां स्वास्ति मभ्युद्यंति स्वस्त्ये वेतः प्रयंति स्वस्त्युद्यंति स्वस्त्यु

[illegible]

मपि ते वपुत्रान्प्रतिनोजुषस्व ॥ वास्तोष्पते शग्मयांसं सदति सधीमहि
 ण्वया गा तु मत्या ॥ पाहि क्षेम उत योगे वरं नो अयं पातस्व स्तिभिः सदानः ॥
 समुद्रज्येष्ठाः सलिलस्य मध्यात् पुनानायं त्यनि वि शमानाः ॥ इन्द्रो यावज्जीव
 षमौररादुता आपो देवीरिह मामवन्तु ॥ या आपो दिव्या उत वासवं तिवनि
 त्रिमा उत वायाः स्वयंजाः ॥ समुद्रार्थायाः शुचयः पावकास्ता आपो देवीरिह
 श्रुतः शुचयोयाः पावकास्ता आपो दिव्ये सत्यानते अवपश्यं जनानां ॥ मधु
 सुसोमो विश्वे देवायाः सूर्जमदंति ॥ वैश्वानरो यास्वग्निः प्रविष्टस्ता आपो दि
 वीरिह मामवन्तु ॥ त्रायंतामिह देवास्त्रायंतां मरुतां गणः ॥ त्रायंतां विश्वाभ
 तानियथा यमरपा असत् ॥ आप इद्वा उभेषु जीरापो अमीव चातनीः ॥ आ

पः सर्वस्य भेषजीस्तास्तैकृण्वन्तु भेषजं ॥ हस्ताभ्यां दशशखाभ्यां जिह्वावा
 चः पुरोगवी ॥ अनामयिन्वाभ्यां त्वाताभ्यां त्वोपस्पृशामसि ॥ इमा अपः
 शिवतमा इमाः सर्वस्य भेषजीः ॥ इमा गृह्यवर्धनी रिपा गृह्णन्तो मृताः ॥ ताभि रद्धि
 याभि रं द्रुमभ्या पंचत्प्रजापतिः सोमं राजानं वरुणं संपनुं ॥ ताभि रद्धि
 भिर्वाचामि त्वा मंहं राज्ञां त्वमग्निराजो भवेह ॥ महां तै त्वा मृहीनां संम्राजं च
 धर्षीनां ॥ देवीजनित्र्यजीजनः दृद्राजनित्र्यजीजनत् ॥ ५ ॥ उपोस्मि
 गायतानः पर्वमाना ये देव्यु ॥ अग्निदेवा इत्येते ॥ समः पवस्व शंगे वंशं जनो यशसव
 र्वाणो अशि श्रयुः ॥ देवं देवाय देव्यु ॥ समः पवस्व शंगे वंशं जनो यशसव
 ते ॥ शंराजन्नो षधीभ्यः ॥ वज्रवेनुस्वतवसे रुणाय दिविस्पृशे ॥ मद्यावाग्रो
 यगाथमर्चत ॥ हस्तच्युतेभिरग्निभिः सुतंसोमं पुनीतन ॥ मद्यावाग्रो
 वतामथु ॥ प्रमंदिनेपितुमर्चयतावचोयः कृष्णगर्भा निरहं हृजि श्वना ॥

अवस्यवोवृषणंवज्रदक्षिणंमरुत्वंतंसख्यायहवामहे ॥ सयवसाद्भगवती
 हिभूयाअथोवयंभगवंतःस्याम ॥ अद्वितुणमद्वयेविश्वदानींपिबशुद्धमु
 द्दकमाचरंती ॥ ६ ॥ कनिक्रदज्जनुषंप्रब्रुवाणइयतिंवाचमरितेवनावं ॥
 इयेनउद्वधीन्मासुपर्णोमात्वाविदुदिषुमान्वीरोअस्ता ॥ मात्वा
 कनिक्रदत्सुमंगलोभद्रवादीवदेह ॥ अवक्रंददक्षिणतोर्गहाणांसुमंगलोभ
 द्रवादीशकुते ॥ मानस्तेनईशतमाघशसोबृहद्देमविदथेसुवीराः ॥ प्र
 दक्षिणिदुभिर्गुणंतिकारवोवयोवदंतक्रतुथाशकुंतयः ॥ उभेवाचौवदति
 सामुगाईवगायत्रं चैष्टुभंचानुराजति ॥ उद्भातेवशकुनेसामगायसिब्रह्म
 पुत्रइवसर्वनेषुशंससि ॥ वृषेववाजीशिशुमतीरपीत्यासर्वतोःशकुनेभ
 द्रमावदविश्वतोःशकुनेपुण्यमावद ॥ आवदंस्त्वंशकुनेभद्रमावदतूष्णी

मासीनः सुमतिं चिच्छिनः ॥ यदुत्पतन्वदसिक्कुरिथैश्चावृहद्वैमविदथै
 मवीराः ॥ ७ ॥ श्रुतमिद्विशुद्धोऽतिदेवायत्रानश्चक्राजसंतनूनां ॥ पुत्रा
 सौत्रपितरो भवतिमानो मध्यारीरिपतायुगंतोः ॥ अस्मिन्नाट्टे श्रियमावे
 शयाम्यतो देवीः प्रतिपश्याम्यापः ॥ दक्षिणपादमवने निजेऽस्मिन्नाट्टे इन्द्रि
 यंदधामि ॥ सव्यपादमवने निजेऽस्मिन्नाट्टे इन्द्रियंवर्धयामि ॥ आपः पा
 परमन्यपादाववने निजे ॥ देवाराट्टे स्यगुह्या अभयस्यावरुद्ध्यै ॥ अनक्षराः
 दावने जनीर्द्विपंतं निर्दहतुमे ॥ अनक्षराः कृजवः संतुपंथ्येभिः सखायोग्यं
 तिनो वेर्यं ॥ समर्थमासंभगो नो निनीयात्संजोस्पत्यसुयममस्तु देवाः ॥ अदुर्मगलीः प
 आनः प्रजां जनयतु प्रजापतिराजसायुसमनक्त्वयमा ॥ अधोरचक्षुरपतिद्वये धिशि
 तिलोकमाविशशानो भवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ अधोरचक्षुरपतिद्वये धिशि
 वापुशुभ्यः सुमनाः सुवर्चाः ॥ वीरसूदूकामास्यो नाशानो भवद्विपदेशंचतु

एपदे ॥ इमां त्वमिन्द्रमीदुःसुपुत्रांसुभगां कृणु ॥ दशास्यां पुत्रानाधेहि पति
 मेकादशं कृधि ॥ सम्राज्ञी श्वशुरे भव सम्राज्ञी श्वश्रवां भव ॥ ननोदरि स आ
 मातरि श्वासं धाता समुदष्टिदधातुनौ ॥ ८ ॥ परि त्वागिर्वणो गिर इमा भ
 वंतु विश्वतः ॥ वृक्षायुमनुवृक्षयो जुष्टा भवंतु जुष्टयः ॥ तान्वो न हो मरुत
 एव याज्ञो विणोरिषस्य प्रभथे हवामहे ॥ हिरण्यवर्णां न ककुहान्यतः सुचोत्र
 ह्यप्यंतः शंस्यं रार्ध ईमहे ॥ दशावनिभ्यो दशकधेभ्यो दशयोक्त्रेभ्यो दशयो
 जनेभ्यः ॥ दशाभीशुभ्यो अर्चता जरेभ्यो दशधुरो दशयुक्ता वहन्वः ॥ ते अ
 द्रयो दशयंत्रा स आशवस्तेषां माधानं पथेति हर्यतं ॥ तज्जसुतस्य सोम्यस्यां च
 सोऽशोः पीयूषं प्रथमस्य भोजरे ॥ ते सोमाद्रो हरीन्द्रस्य नि स ते शुंडु हंतो अ
 ध्या स ते गवि ॥ तेभिर्दुग्धं पपि वान्त्सोम्यं माध्वि वद्रौ वर्धते प्रथते वृषायते ॥

वृषावोअंशुर्निकलारिषाथनेळावंतःसदमित्थनाशिताः ॥ रैवत्येवमहं
 साचारवस्थनयस्यग्रावाणोअजुषध्वमध्वरं ॥ विश्वेत्तातेसर्वेनेपुप्रवाच्या
 आचकर्थमघवन्निद्रमुन्वते ॥ पारावतंयपुरुसंभतंवस्वपावृणोःशरुभाय
 त्रऋषिबंधवे ॥ नीललोहितंभवतिकृत्यासक्तिय्यज्यते ॥ एधंतेअस्याज्ञा
 तयःपतिर्वधेपुबध्यते ॥ प्रतिचेतिचेत्येतद्वैसर्वस्वस्ययनंयत्प्रतिचेतिचे
 तितद्योस्यप्रियःस्यात्तमेतेनानुमंत्रयेत्प्रतिचेतिचेतिस्वस्येवगच्छतिस्व
 स्तिपुनरागच्छति ॥ संगोभिरांगिरसोनक्षमाणोभगइवेदयमणंनिना
 य ॥ जनेभिन्नो न दंपती अनक्तिवृहस्पतेवाजयाश्रूँरिवाजौ ॥ ९ ॥ अक्षी
 भ्यांतिनासिकाभ्यां कर्णीभ्यांछुबुकादधि ॥ यक्षमंशीर्षण्यंस्तिष्ठाज्जिह्वा
 याविवृहामिते ॥ ग्रीवाभ्यस्तउष्णिहाभ्यःकीर्कसाभ्योअनकयात् ॥ य
 क्षमंदोषण्यंमंसाभ्यांबाहुभ्यांविवृहामिते ॥ आंत्रेभ्यस्तेगुदाभ्योवनि

छोहृदयादधि ॥ यक्षमंसतस्त्राभ्यांयक्कःछाशिभ्योविवृहामिते ॥ ऊरुभ्यां
 तेअष्टीवह्यांपाणिभ्यांप्रपदाभ्यां ॥ यक्षमंश्रोणिभ्यांभासदाङ्गससोविवृ
 हामिते ॥ मेहनाडनंकरणाह्लोमभ्यस्तेनखेभ्यः ॥ यक्षमंसर्वस्मादात्मन
 स्तामिदंविवृहामिते ॥ अंगादंगाह्लोमोस्त्रोजातंपर्वणिपर्वणि ॥ यक्षमंस
 र्वस्मादात्मनस्तामिदंविवृहामिते ॥ भद्राअग्नेर्वैद्यश्चस्यसंहशोवासीप्रणी
 तिःसुरणाउपेतयः ॥ यदसुमित्राविज्ञोअग्रइधतेघृतेनाहुतोजरतेदविद्यु
 तत् ॥ स्वर्भानोरधयदिद्रमायाअवोदिवोवर्तमानाअवाहन् ॥ गूळहंसूर्यत
 मसापव्रतेनतुरीयेणब्रह्मणाविन्दुदन्निः ॥ धामतेविश्वंभुवनमधिश्चित्तमं
 तःसमुद्रेहृद्यं१तरायुषि ॥ अपामनीकेसमिथेयआभृतस्तमश्याममधुमं
 तंतजुर्मि ॥ १० ॥ भद्रोभद्रयासचमानआगात्स्वसारंजरोअभ्येतिपश्चा
 त् ॥ सुप्रकेतैर्द्युभिरग्निर्वितिष्ठन्नशङ्खिर्वर्णैरभिराममस्थात् ॥ जज्ञानंस

समातरेवैधामंशासताश्रये ॥ अयं ब्रह्मो रग्रीणां चिकेतुग्र ॥ योजागारु
तमृचः कामयते योजागारुतमुसामो नियंति ॥ योजागारुतमृगं सोमं आह
तवाहमस्मि सख्येन्योकाः ॥ अग्निर्जोगारुतमृचः कामयते श्विर्जोगारुतमु
तवाहमस्मि सख्येन्योकाः ॥ इदं हविः श्रद्धया
सामो नियंति ॥ अग्निर्जोगारुतमृगं यजते हविष्मान् ॥ इदं हविः श्रद्धया
जोगारुतमृचं भुवने जातवेदो जोगारुतमृगं यजते हविष्मान् ॥ अयस्या योषणामृहा प्रतीची वशम्
नोजुहोमि ते नपासि गुह्यं नामृगोनां ॥ सत्यासत्येभिर्महती महद्भिर्दुवी देवेभ्य
श्व्यं ॥ अधिरथमाविनीयसे ॥ सत्यासत्येभिर्महती महद्भिर्दुवी देवेभ्य
जतायजैः ॥ रुजदृळ्हा निदददुस्त्रियाणां प्रतिगाव उपसंवावशं ॥ प्रश्नो
दसा धार्यसासस्त्र एपासं स्वती धरुणमायसीपूः ॥ प्रवाचं धानारुध्वययाति
विश्वा अपोमहिनासिं धुरग्याः ॥ आतुनं इन्द्रं मुंती चित्रं ग्रामं सं गृभाय ॥ इ
महाहस्तीदक्षिणेन ॥ वास्तोष्पते ध्रुवास्थूणां सं त्रसोम्यानां ॥ इप्सोभे

तापुरांशश्चतीनामिन्द्रोमुनीनांसखा ॥ ११ ॥ देवानांनुवयंजानाप्रवो
 चामविपुन्यया ॥ उक्थेपुंशस्यमानिषुयःपश्यादुत्तरेयुगे ॥ ब्रह्मणस्प
 युगेप्रथमेसतःसदजायत ॥ देवानांपूर्व्ययुगेसतःसदजायत ॥ देवानां
 भूर्जज्ञाउत्तानपदोभवआशाअजायंत ॥ तदाशाअन्वजायंततदुत्तानपदुरपरि ॥
 तिःपरि ॥ अदितिर्ह्यजनिष्टदक्षयादुहितातव ॥ अदितेर्दक्षोअजायतदक्षाद्वि
 द्वाअमृतबंधवः ॥ यद्वेवाअदःसलिलेसुसंरंध्याअतिष्ठत ॥ तांदेवाअन्वजायंतभ
 तामिवतीत्रोरेणुरपायत ॥ यद्वेवायतयोयथाभुवनान्यपिन्वत ॥ अत्रावोनृत्य
 समुद्रआगळहमासूर्यमजभर्तन ॥ अष्टौपुत्रासोअदितेरेजातास्तन्व१स्प
 रि ॥ देवाउपप्रैत्सप्तभिःपरामार्ताडमास्यत् ॥ सप्तभिःपुत्रैरदितिरुपप्रै
 त्पूर्व्ययुगं ॥ प्रजायैमृत्यवैत्वत्पुनर्मार्ताडमाभरत् ॥ त्वनोअग्नआयुषुषुत्वं

द्वेपुपू०यवस्वएकइड्यसि ॥ त्वामापःपरिस्तुतःपरियंतिस्वरैस्तवनभं
वेपुपू०यवस्वएकइड्यसि ॥ त्वामापःपरिस्तुतःपरियंतिस्वरैस्तवनभं
तामन्यकसमे ॥ मोपुणःपरापराणिर्गतदृष्टावधीत् ॥ पद्मीष्टतृष्ण्या
सह ॥ यज्ञायज्ञावःसमनातुर्वणिर्धियाधिवंदेव्याउदधिःत्रे ॥ आवो
वाचःसुवितायुरोदस्योर्महेववृथ्यामवसेसुवाक्तिभिः ॥ इतिक्रग्वेदमंत्राःस
माप्ताः ॥ ॥ इतिहिरण्यकेशीग्रामंत्रसंहितासमाप्ता ॥

॥ इति हि रण्यकेश ॥ चारु ॥

श्री. पट्टिनायक प्रकाशितम्: सा.
मुद्रयित्वा _____
"Pless,
"Nirnaya-sagar Bombay.

— In one Jawah,

PUBLISHER—F. and
PRINTER—Ranchandra

at the "Nirnaya-sagar" Press,
Kolbhat Lane, Bombay.
26-28,

पृष्ठ. ४३

इति हिरण्यकेशीयामंत्रसंहिता ।

याज्ञिकोपयोगीमंत्रसंग्रहः ।

